

Joseba Egibar: "Abertzaletasuna da gatazka politikoaren adierazlea, ez ETA"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

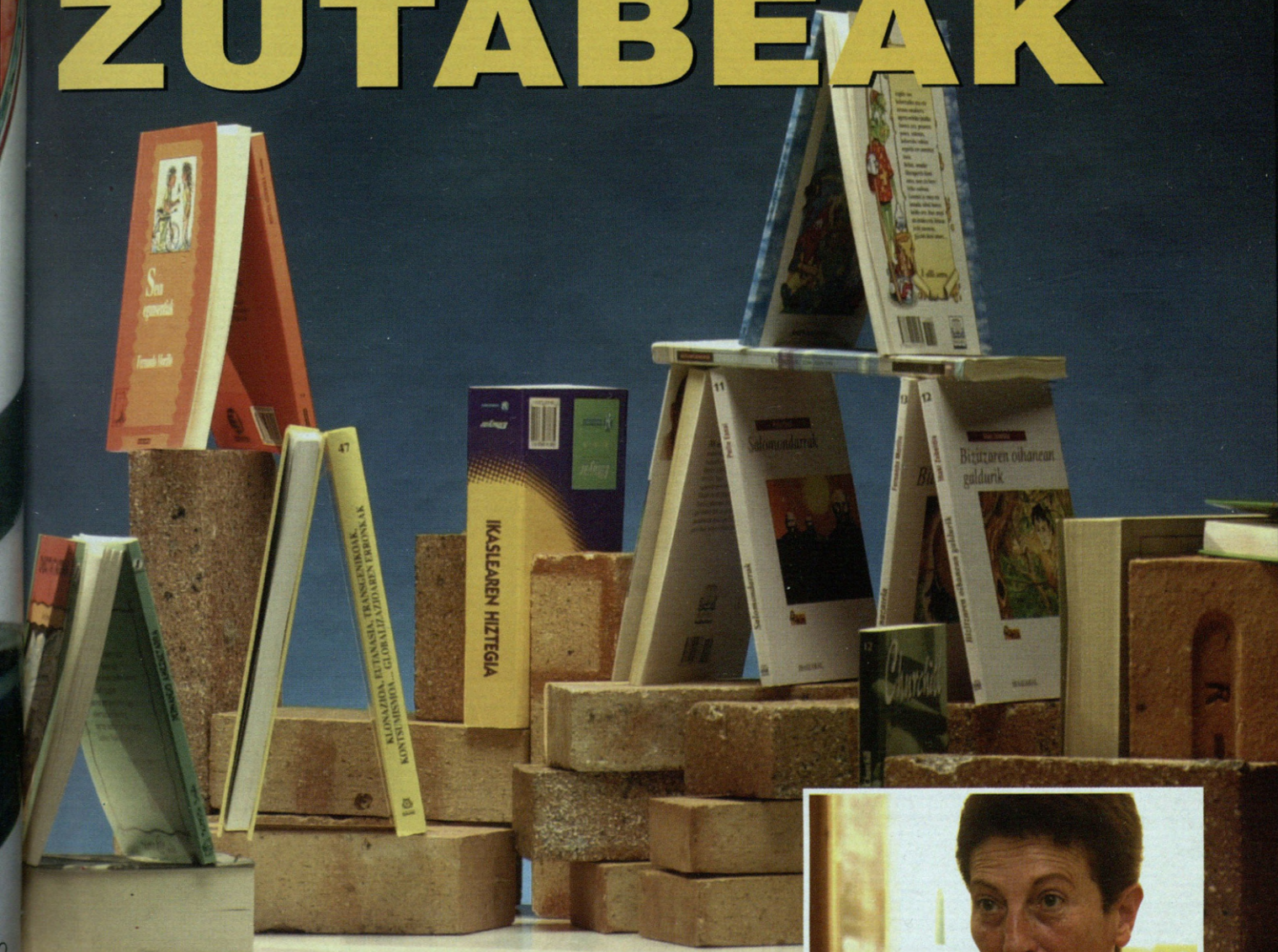

UZTAILEKO

larrun

Euskal Liburu Industria

PAPERREZKO ZUTABEAK

Mirentxu Purroy

"Kazetaria dena 24 orduz da kazetari"

**Lasarte-Oriako
Nazioarteko**

Folklore Jaialdia

XXI LASARTE-ORIAKO NAZIOARTEKO FOLKLORE JAIALDIA

ORDUA:
22,30etan

LEKUA:
UDAL POLIKIROLDEGIA
(Piszinak)

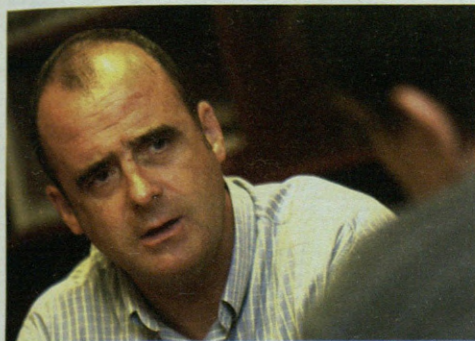
BURUNDI
DAGUESTAN
ARAGON
EUSKADI

28-7-01

LAGUNTZAILEA:

Argazkiak: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Joseba Egibar:**
"Abertzaletasuna da gatazka
politikoaren adierazlea,
ez ETA"

9

■ **Pilotaren txoko eta
katedralak**

18

■ **Mirentxu Purroy:**
"Kazetari dena 24
orduz da kazetari" 27

■ **Mugimendua**
sentimendu bihurtzen
duen poeta 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Joseba Egibar.	
<i>Mikel Asurmendi</i>	9

EKONOMIA

Bukatu da pagotxa.	
<i>Daniel Udalaiz</i>	13

EUSKARA

Egunero Beleixe, astero Oixe eta hilabetero Guaixe. <i>Erlantz Urtasun</i>	16
--	----

GIZARTEA

Pilotaren txoko eta katedralak.	
<i>Iosu Etxaniz</i>	18
Herri tipi batean etxetxo dut, pottoka eta guzti.	
<i>Erlantz Urtasun</i>	23
Elkarrizketa: Mirentxu Purroy.	
<i>Estitu Eizagirre / Ixiar Eizagirre</i>	27

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Elkarrizketa: Getari Etxegarai.	
<i>Ainara Gurrutxaga</i>	37
Mugimendua sentimendu bihurtzen duen poeta.	
<i>Oier Araolaza</i>	40
Euskal kulturaren oihartzuna ozeanoz bestalde.	
<i>Joxemi Saizar</i>	43
Orain Dela 30 Urte.	
<i>Pilar Iparragirre</i>	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
lhesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: <i>Mikel Basabe</i>	8
Kultura: <i>Zuriñe Fernandez</i>	36
Azkena: <i>Pello Zubiria</i>	58

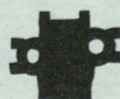
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen horien edizioko laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

ASISKO + BIXTI

EZ
ZERRATU
JENDEA

ZERRATU
HABEAK

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA
 www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria .780 lib./118,92 euro
 Espainia .16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzeriak .21.100 pta./126,81 euro
 Airez .33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Arcadio, Costa Ricako "La Nación" egunkarian

Txapelan: Mexikar ilegalak

Oharra

Abuztuaren atarian gaudenez, urtero bezala, ARGIAk lau asteko atsedenal-dia hartuko du. Udako oporraldia amaituta, irailaren 2an itzuliko gara ale berri batekin. Ondo izan, irakurle!

ARGIA

Hiruko Txikian

PIZKORRAK OSO

Alimaleko dirutzak desagerraraztea dugu azkenaldion, espekulaztea kirol herrikoia bilakatzea-ekin bat argira sosa leherrautsa bailitza agertzen ari zaizkigun eskandaluen artean ohikoena. Batekin hiru eta hirurekin hamabi lortzearen zakurramesa helburu, hedabidetako biztanleria jendetzat onartu eta zedios haiek adina bagarela gu ere, sakela librean jokatzeko gero eta prestuago gabilta. Eta garaio-tan gehien garraiatzen den salerosgaia kapitala izanik, kapitalistagai edonor bere ustez. Horrelakoak ditu gogoko belaunaldiz belaunaldi jaso eta kirol horretan urtetako prestakuntza daukan

aitaren semeak, amonaren bilobak. Burtsa eta etxean inoiz entzun gabea da sai hauen harrapakin egokiena, zuri-zuri guri-guri beltzean gramoka aurreratutako pitxarrez atzera kiloak bildu nahian dabilena. PSV. GESCARTERA. Inkaminariak. Askoren ondasunak bildu eta publikoki desagerrarazteko makinak, herdoiltzen ez diren inpunitate motorrak. Beti martxan. Eta hauetako sotaspiradoren batek matxuraren bat izaten duenerako, automatikoki hasten da lanean ordezkoa espektakulua gelditu ez dadin. Ingeniaritza modernoaren ezau-garria dugu hau. Zientifikoa oso ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

ENERGIA
NUKLEARRA

Joan den astean energia nuklearrari buruzko zenbait albiste garrantzitsu zagutzeraz eman dira, baina euskal iritzi publikoarentzat nahiko oharkabea pasa dira. Munduko ehunen bat enpresa elektrikoek, Iberdrola tartean, administrazioei energia nuklearraren alde eskutitz ireki bat helduarazi diete, energia hori "garapen sustengarri baterako elektrizitate produkzioaren iturri" dela esanez. Enpresa elektrikoek osatzen duten presio talde hori asteon Alemanian aldaketa klimatikoari buruz egiten ari diren nazioarteko bilera aprobetxatzen ari da, iritzi publikoa energia sektorean beharrezkoak diren aldaketen eta energia nuklearrera itzuli beharren inguruan sensibiltzatu dadin. Hala, George Bushen instalazio nuklearrak berpiztearen alde markatutako urratsak jarraitzen dituzte. Udarako Espainiako enpresa elektrikoek jaurtikitako itzalaldien mehatxua zentral termiko eta instalazio nukleargehiago eskatzeko estalkia baino ez litzateke izango. Eta ez dezagun ahanzi hemen, Lemoizko zentral nuklearra, nahiz eta herri oposizioa dela eta geldirik egon, ez dutela suntsitu oraindik ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ZUZEN EKINTZA TALDEAK
DESOBEDIENTZIA LANDUKO DU

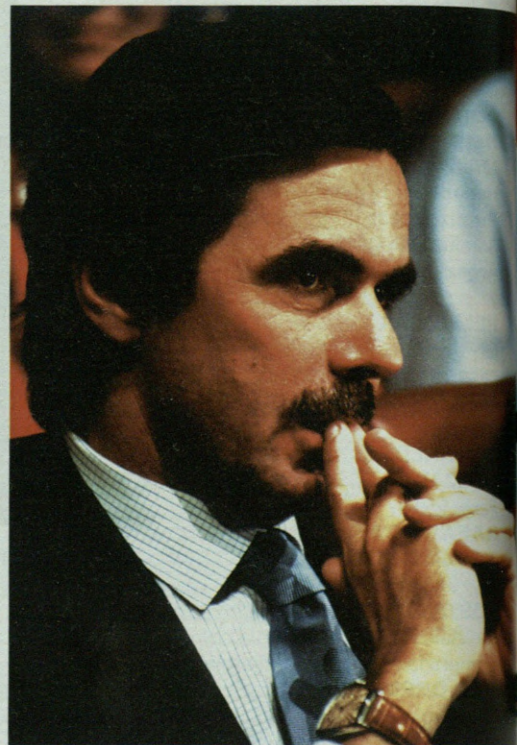
EUSKAL presoekiko alkartasuna eta aldarrikapena zabaltzen aritu ondoren, presoekiko Solidarioen kolektiboa Zuzen Ekintza Taldea izango da aurrerantzean. Desobedientzia zibilaren eremuan jardungo du eta beren zeregina giza eskubideak eta eskubide nazionalak errespetaraztean oinarrituko da; autodeterminazioa, euskal presoak Euskal Herriratzeara eta euskaren normalizazioan zehazten dira eskubide horiek. Buzo berdea, txapela eta aurpegian moxorroa eramango dute, eta kideek taldeko izenarekin ondo identifikatuak egingo dituzte ekintzak. UEUK desobedientzia zibilaria buruz antolatutako udako ikastaroetan eman zen honen guztiaren berria.

300 BIZKARZAIN GEHIAGO
BEHARKO DIRA NAFARROAN

NAFARROAN ETAREN helburu izan daitezkeen kargu publikoak babesteko 300 bat bizkarzain pribatu kontratatu beharko dira, JAIME Ignacio del Burgo UPNko diputatuak eta Pedro Morenes Estatuko segurtasun idazkariak sinutatuko babes planaren arabera. Gastu guztia Madrilgo Administrazioaren menpe geratuko da, EAEn ez bezala -erdia Jaurilaritzak ordaintzen du- Nafarroan segurtasunaren eskumen guztia Madrilen esku dago eta. EAEko bizkarzainei dagokionez -800 bat eta gehienak enpresa pribatuetakoz zinpekoak-, beren lan baldintzak hobetzeko eskaria egin dute, irailerako greba mehatxua luzatuz.

CORREO TALDEA SALMENTA
JAITSIERAREKIN KEZKATUTA

URTE hasierako hilabeteetan "El Correo" eta "El Diario Vasco" egunkariak izandako salmenta jaitsiera garrantzitsuarekin kezkatuta agertu dira Correo Taldeko zuzendaritzan. Notizia @Euskaldi interneteko buletinean jakinarazi da. Albistean

azaltzen denez, euskal komunikazio talde handieneko batzuek egunkariak Internetan izateari egozti diote beherakada; beste batzuek, aldiz, egunkarion 'politizazioa' aipatzen dute.

EMILIO BOTIN ETA JAVIER ORTIZ

JAVIER Ortiz "El Mundo"ko kazetaria eta Iritzi Saileko arduradunari -eszedentzian zegoen egun- Emilio Botin BSCH bankuko lehendakariari buruz hitz egiten zuen zutabe bat idaztea galerazi zion egunkariak. Josep Manuel Novoa kazetariak Emilio Botinen amarrukeriak kontatzen dituen "El Poder" liburuari buruz aritzeko-tan zen. Ortizek gertatutakoaren berri eman du eta kazetaritza utziko diola ere iragarri du Interneten zabaldu den idazki batean. Egun Radio Euskadin ere aritzen da analista politiko gisa.

B A H E A

• Jon Idigoras, ezker abertzaleko militante historikoa: "Nire ustez, su-etenarekin ETak oso ondo asmatu zuen; nire iritziz su-etenaren apurketa izan zen akatsa. EAJk neurri handi batean Lizarran sinatutakoa bete ez bazuen ere, nire ustez ETak su-etena mantendu behar zuen, eta itxaron ikustera ea EAJ aurreko egoerara itzultzeko gai zen. Honek, ematen ari zen aldakuntza prozesuaren lidergoa eramateko askoz egoera hobeagoan utziko zuen ezker abertzalea".

PP-REN BETOA EAJ-RI

MARGARITA Uria ez da Espainiako Bote-re Judizialeko Kontseilu Nagusiko kide izango PPK organu horretan egoteko betoa jarri diolako EAJ-ri. Kide hauek Espainiako Legebiltzarrak izendatzen ditu eta PPK gehiengoa osoa badu ere, Kontseiluko kideak PSOEekin negoziatu ditu, hori bai jeltzaleei atea guztiz itxiz, eta azken hauen ustez Aznarren aginduz gainera.

GABI MOUESCA ASKE

GABI Mouesca IK-ko kidea aske geratu da hamazazpi urte espetxean izan ondoren. Alta, Ipar Euskal Herrian bizitzeko debekua jasan beharko du beste bost urtez. Parisen lana aurkitu du eta bertan biziko da oraingoz. Preso ohia Baionako Polo auzoan -bere sorlekuan- omen-

AURREZ AURRE

Uztaila bukatu aurretik bilduko ei dira Juan Jose Ibarretxe eta Jose Maria Aznar, 2000ko ekainetik bildu gabe egon ondoren. Autogobernua dela eta, azken asteotan mokoka aritu dira komunikabideen bidez. Ibarretxek bere ohiko doinu moderatua erabili du mezuei dagokienez, Aznarrek agintea eta segurtasunaren doinua: proposatu nahi dena, argi, baina Espainiako gorteetan, ezer egiterik ez duzuen tokian. Horra hor, aurrera begirako diskurtsoaren norabidea: betoa. PSOE izango du lagun horretan, Jose Luis Rodriguez Zapatero PSOEko buruzagia azkenotan gogorarazten ari den moduan, Muga egungo Konstituzioan dago eta.

dua izan zen joan den igandean. Gabiri eginiko omenaldi kari kantaldi bat burutu zuten bere adiskideek. Hauen artean, Guk musika taldearen berragerpena izan zen. Espetxeko azken boladan, lagun talde bati astero zuzendutako eskutitzaren bidez, Mouescak sakabanaketa salatu du eta espetxeko egoeraren berri eman izan du Interneteko web orrialde batean.

TORTURA SALAKETA FRANTZIARI

TORTURAREN aurkako Europako Batzordeak Frantzia atxilotuei ematen zaien tratatu txarra eta espetxeen egoera tamalgarria salatu du eta Frantziako Gobernuari atxiloteten legea alda dezala eskatu dio. Txostena, 2000ko maiatzean Frantziako kartzetetan egindako bisitaldien ondorioa da.

■ "Azkoiti".

IZPIAK

Jose Luis Arrieta 'Azkoiti' ETako militante eta errefuxiatu historikoa zendu zen joan den astean 55 urterekin, bihotzekoak jota. Azpeitiarra jaiotzez, 11 urterekin Eibarrera joan zen bizitzera familiarekin eta 25 urte zituela errefuxiatu zen 1969an. 1986an atxilotu zuten lehenbiziz polizia frantsesak Sokoako sarekada ospetsuan, eta preso izan zen 1992ra arte. Perpignanen konfinatu zuten gero eta ondoren Tolosara eraman zuten eta 1993an berriz atxilotu. Urte berean askatu eta Parisen konfinatu zuten, eta 1994ko otsailean klandestinitatera jo zuen berriz.

Jaime Ignacio del Burgok jakinarazi zuenez, Jose Javier Mujika ETak Leitzan hil zuten UPNko zinegotziaren aurkako lehergailua ez zegoen auto azpian jarrita, motorean baizik eta jarri zutenek horretarako kapota ireki behar izan zuten.

■ J. I. del Burgo.

- Miren Azkarate, Jaurilaritzako Kultura Kontseilaria: "Nik ez dut uste gauzak bat batean konpondu daitezkeenik, ETarekin poliziaren eraginez bukatzea ezinezkoa dela pentsatzen duduan moduan".
- Roman Knörr, Confedebaskeko lehendakaria: "Autodeterminazioarena gai izugarri sentisibla da eta ez dagokigu enpresariei hortaz aritzea, hori alderdi politikoen kontua da".
- Fernando Savater filosofoa eta Aski da! plataformako kidea: "Euskal Herrikoa bukatzen denean, ez dut inoiz lerro bat irakurriko horretaz, ezta ezer idatziko ere".

Herri bako Batasuna

Euskal Herritarrok taldeak Batasuna izeneko prozesua martxan ipini zuenean, haren helburuen artean zegoen nazio guztia hartuko zuen erakunde bakarrean biltzea ezkerreko abertzale guztiok. Prozesua amaitu da, eta Euskal Herritarrok osatzen zuten taldeetako batzuk Batasuna erakunde berrian sartu dira: Ekin, Piztu... Beste batzuek, oster, ez dute urrats hori egin gura izan: Abertzaleen Batasuna, ANV-EAE, Batzarre eta Zutik ez daude bakarra izateko borondateetik sortu zen erakunde horretan. Horiek legez, Aralarrek ere Batasunako parte ez izatea erabaki zuen, Iruñean, ekainaren 30ean eginiko batzarrean. Egun horretako batzarrera Aralarreko kide izateko izena eman dugun guztiak geunden deiturik; horrela egin izan du Aralarrek, beti: dela Batasuna prozesuan parte hartzea erabakitze, dela prozesu horretara aurkezturiko txostenak idazteko, dela Euskal Autonomia Erkidegoko hauteskundeetara ez aurkeztea erabakitze... horietan guztietan, Aralar kideon eztabaidaren osteko bozketak erabaki du une bakoitzean eman beharreko urratsa zein zen. Etor-kizunean ere, horrela egingo du.

HORREGATIK, guztion artean erabaki izan dugulako eta erabakiko dugulako, ez dago esaterik Aralarrek zer egingo duen irailetik aurrerako ikasturte politikoan. Aukeren artean dago alderdi politiko bihurtzea, eta ezker abertzalearen barruan dauden hauteskunde-aukeretan beste bat izatea Aralar. Aukeren artean dago iritzi ildo izatea; aukeran dago egiturarik ez osatzea. Aukeran egon beharko luke, azkenik, ezker abertzalean erakunde politiko bakarra sortzeko bideari ekitea. Izan ere, Batasunan sartu diren ezker abertzaleko kideek sarritan adierazi dute ezker abertzalearen zatiketarako arerioari baino ez liokeela egingo mesede. Hori horrela, beharrezkoa da zatiketa kosta ahala kosta ekiditea. Gauza bat argi izan behar dugu guztiok: banaketak gertatzen direnean, alde biak izan ohi dira erantzule. Hau da: banaketarik gertatu ez dadin, alde biek ipini behar dute euren aldetik zer edo zer.

Aralar eta Batasunaren artean dagoen alde bakarra ez da borroka armatuaren erabilera. Ez da Iruñeko legebiltzarrean eta Gasteizkoan berdin-berdin parte hartu behar den ala ez. Ez da XXI. mendeko Euskal Herrian historia-ri begiratu, eta zazpi herrialde garela onartu behar den ala ez. Ez da herrialde bakoitzeko bizilagunek izan behar duten euren etorkizunaz libre erabakitze eskubidea ala ez. Ez da, barrura begira, ildoek benetako eraginkortasuna izateko militanteen errolda beharrezkoa den ala ez. Ez da borroka bideak bitartekotzat ala helburutzat hartzea, eta eraginkor direnak (indar metaketa, aurrerapauso

objektiboak dakartzatenak) bultzatu eta besteak alde batera lagatzeko hautua egitea ala ez. Aralarren eta Batasunaren arteko aldea hori guztiori da. Horregatik diot, berriro: erakunde bakarrean jarraitzeko, guztiok ipini beharko genuke guretik zer edo zer.

AMAITZEKO, Euskal Herritarrok erakundearen izenean lorturiko karguen gainean egin gura dut berbaren bat edo beste. Herri Batasuna baino gehiago izateko sortu zen Euskal Herritarrok, eta Herri Batasunak lorturikoak baino emaitza hobeak lortu zituen. Politika egingo zuela agindu zuen, giza eskubideen errespetuaren alde behar egingo zuela, erakundee-tan parte hartuko zuela. Zalan-tza barik, beste sasoi bat zen hura.

Aralarrek ez du hautetsiak lortzeko borrokarik egingo: ezkerreko abertzale guztion izenean aukeratu ziren karguak,

ezker abertzale osoarenak dira. Norbaiti eskatzea Batasun sartzeko, eta horrela egin ezean bere kargua asanbladaren esku lagatzeko, hori ez da ezkerreko jokabidea: karguak, inorenak izatekotan, asanbladarenak dira, eta hari baino ez dagokio horiekin zer egin behar den erabakitzea. Eta asanblada horretako kide ezkerreko abertzale guztiok gara, egon Batasunan, ANV-EAEn, Batzarren, Abertzaleen Batasunan, Zutiken ala Aralarren.

Ala Batasuna ez da besterik, aspaldiko erakunde zaharra Herri barik baino? ●

MONIKA DEL VALLE

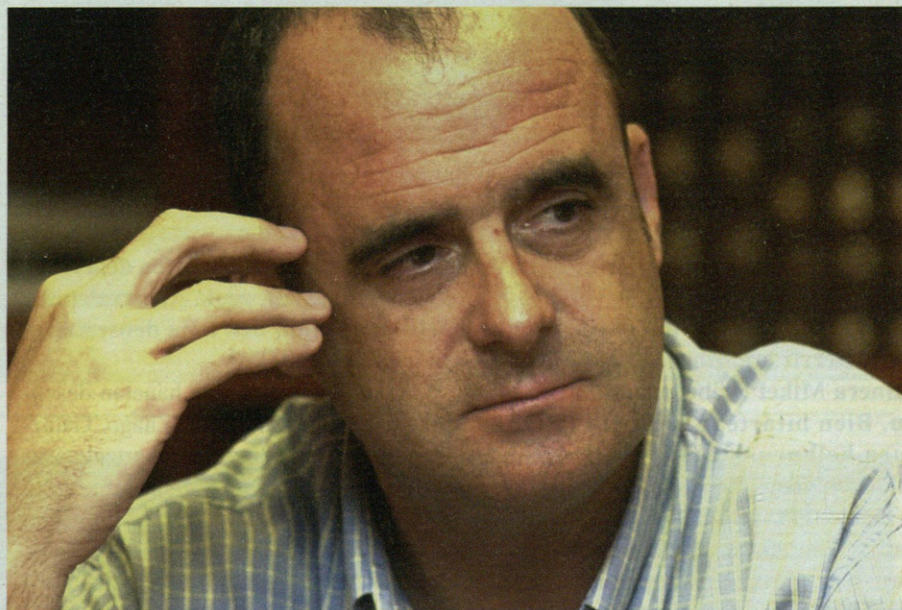
Mikel Basabe

Aralarreko kidea eta kazetaria

“Euskal Herritarrok Herri Batasunak lorturikoak baino emaitza hobeak lortu zituen. Politika egingo zuela agindu zuen EHk, giza eskubideen errespetuaren alde behar egingo zuela, erakundeetan parte hartuko zuela”

ETAk UPNko Jose Javier Mujika zinegotzia eta Mikel Uribe ertzainburua hil berritan eta Juan Jose Ibarretxe lehendakariak gobernu talde berria osatu ostean hitz egin dugu EAJko Joseba Egibarrekin. Alderdia bide zuzenean ari dela esan digu bere bozeramaileak.

“ABERTZALETASUNA DA GATAZKA POLITIKOAREN ADIERAZLEA, EZ ETA”

ALBERTO ELOSEGI

■ “ETArekin edo ETA gabe, EAJn argi daukagu aurrera egin behar dugula”.

Laz, orri hauetan agertu elkarrizketan, hauteskunde autonomikoen ostean bake eta normalizaziorako saio berri batean sartuko ginela esan zenuen. Egiguzu, arren, egungo egoeraren argazki bat?

Azken hauteskundearen emaitza garbia da: euskal gizarteak bake eta normalizaziorako saio berri hori urratu nahi du. Bestela esanda, bi urtetan zehar jorratutako saioaren apurketa zigortu egin du euskal gizarteak. Ezker abertzalearen jetsiera horretan oinarritzen da; ETArekin eraginez noski. Hauteskundearen aurretik bi muturrek gizartearen gehiengoa baldintzatu nahi zuten. Hauteskundearen ondorioetako bat hau da: emaitzek legealdi berriaren lehen fase honetan bi muturrak blokeatu egin dituz-

te, nolabait. Bai PP eta PSOE (PP batik bat) bere inmovilismoan lerrokatu dira berriz ere, eta ezker abertzalearen erreferentzia bilakatu den ETA ere blokeatu egin da.

■ “Lehen fase bat” eta “blokeo” hitza aipatu dituzu. Zehaztuiguzu zertxo-

□ **“Hauteskundearen emaitzek legealdi berriaren lehen fase honetan bi muturrak blokeatu egin dituzte nolabait”**

bait gehiago muturren egoera hau?

ETA nahiz PP gertatutakoaz jabetu dira, baina etorkizunari begira bakoitzak bere jarrera zuzena dela mantentzen du: “Gurea da egia. Beraz, erdian zaudeten horiek guztiek, nonbait irabazle zareten horiek, ez duzue zer eginik, muturrak

mugitzen ez baldin badira hemen ez dago-eta bide egiterik”, diote nonbait. Lehen fasean, jarrera hauek ulergarriak izan daitezke. Esaterako, ETAk dio: “Herriak bere hitza eman du baina ez da norabide zuzena”. ETAk herriak esan duena mespretxatu egiten du eta, berriz

ere, bere estrategia armatua jarraitu egin behar duelakotan, nonbait distentsio egoera bat emango bada, ETA bera indarrean izango den fase batean izango da, ez ahulezian dagoen fase bate-

an, nonbait. Hori frogatu nahi du, antza. Beste muturrean (PP eta PSOE) beste hainbeste. Datozen udal nahiz foru hauteskundeak begira garbi dago hau dela bidea guretzat. Gure proiektua hobetuz joan behar dugu eta muturreko estrategia hauek bere horretan mantentzen badira,

ALBERTO ELOESGI

■ “ETA erakundea bere estrategiaren gatibu da”.

ez dutela soluziobiderik ekarriko agerrazi.

■ **ETA distentsio egoeratik urrun dago. Berriz ere, zinegotzi bat hiltzeaz gainera Mikel Uribe ertzainburua hil du. Bien bitartean, PPk eta PSOEk zuen helburuak alde batera uzteko eskatzen dizue. Egoera zaila da, ezta?**

ETAk PPko eta PSOEko herri ordezkariak bere ekintzen helburu bilakatu ditu, baita Ertzaintza ere. Gaur horiek dira jomuga eta bihar beste batzuk izan gaitezke. ETAk mina egiteko ahalmena dauka eta zerbait erakutsi nahi du. Egungo egoera tamalgarria bere estrategia baten ondorioa da. Guk odol isurketatik ezer positiborik ez datorrela esaten dugu. ETAk herri honi aurrera egin dezan bide emango dion erabakia hartu behar duela mantentzen dugu, herri honek politika egin dezan, alegia. Baina, EAJn ETArekin edo gabe aurrera egin behar dugula garbi daukagu ere.

ETAk badaki erreferente politiko inportantea dela, eta halaxe jarraitu nahi du izaten bere ekintzen bidez. Baina, ETAk badaki ere abertzaletasunari kaltea egiteaz gain, norbanakoaren eskubideak urratzen dituela eta pertsona asko sufritzen ari dela. ETaren amaiera ez da etorriko poliziak komandoak atxilotzen dituelako edota EAJk proiektu politiko baten truke amaitzea eskatzen diolako. ETAk berak eman behar du bukatutzat bere jarduera, eta bere kabuz eman ere.

■ **ETA gatazkaren ondorioa dela mantentzen duzu zuk zeuk. Abertzaletasunetik mantendu den tesia deuseztatzerira iritsi ote daiteke?**

Azken bizpahiru urte hauetan desenfokatu bat ematen ari ote den nago. Gatazka politikoaren adierazlea abertzaletasuna da, ez da ETA. ETA gatazka politiko honen indarkeriazko espresio bat da, baina gatazkaren ardatza abertzaletasuna da. Hartara, guk eduki politiko eta jatorri historikoa duen gatazka bat konpontzeko

□ **“ETaren amaiera ez da etorriko poliziak bere komandoak atxilotzen dituelako edo EAJk proiektu politiko baten truke amaitzea eskatzen diolako”**

elkarriketa eta negoziazio politiko ezinbesteko dela mantentzen dugu. ETaren oraingo estrategiaren ondorio politikoak bere indarkeria da, ondorio politiko kaltegarria, besterik ez. ETAk berak dio: “Konpondu gabeko gatazka baten ondorioa gara eta horregatik erabiltzen dugu indarkeria”. Zorritzarrez, ETA ez da jabetzen -herri honen defentsaren perspektibatik- berak darabilen indarkeria dela ondorio politiko tamalgarriak ditue-

na. Herritar gehienek nabarmen ikusten dute hori eta horren arabera apustu egin dute azken hauteskundeetan. ETAk 10 edo 20 urte iraun dezake bere estrategian. Baina garbi eduki dezan ez herri honek eskatu diolako, aitzitik, herri honek bide hori uzteko exijitzen dio. Ez errendizio baten ondorio bezala, bere kabuz hartu behar duen erabakiaren ondorioz baizik.

■ **Bizpahiru urteren joan etorrian bi gobernu osatu dira EAEn. Zein zen garai egokiago, Ibarretxeren lehen gobernuaren garaia edo bigarren gobernu honena?**

Plano ezberdinak daude. Gobernu hau aurrekoa baino zabalagoa izanik, ez da nahikoa ere. Gobernuen egonkortasuna beti izango da eztabaidagai. Nahiz EAJ-EA koalizioa 27 eserleku izatetik 33 izatera pasa den, gobernu honek ez ditu 38 eserleku, gehiengo osoa alegia. Lehen gobernu hark bai ordea.

Orduko egoera politikoa askoz hobeagoa zen orain daukaguna baino, dudarik gabe. Baina, gauzak diren modukoak dira. 2001eko uztailan gaude, lehendakari aukeratu berria, egoera politiko zail batean. Ordea, behar den perspektibatik begiratzen badugu, azken bi urteotan gertatu dena gertatu izan ez balitz, egungo gobernuak ez lituzke izango gaur egun dituen helburuak. Hau da, bizitzaren aldeko errespetua, elkarriketaren aldeko apustua, gai politikoen argitzea -bakea eta nazio eraikuntzaren planoen bereiztea- edota Euskal Herriaren hitza eta erabakiaren errespetuaren aldarrikapenak ez ziren hain garbi azalduko egun, Lizarra-Garaziko Akordioa eduki izan ez bagenu.

■ **Bakea eta eraikuntzaren planoak bereizten al dira alderdi abertzaleen egitasmoetan?**

Alderdi denok berezitu behar ditugu plano horiek. Baina bereiztuta ere, bi plano horiek badute elkarrekin zer ikusia. Ukaezina da. Azken bizpahiru urtetan, alderdi konstituzionalisten artean gauza nabarmen bat ikusi dugu. Hau da, su-etengarriek espainolistak beldurtzen dituzte, prozesu politikoak alderdi unionistak beldurtzen ditu. Adibidez, PP eta PSOE-ren “Askatasunaren alde eta terrorismoaren aurkako” delako ituna garai ezberdinetarako egina dago. ETAk estrategia armatua berriz ere indarrean jarri duenerako, baina batik bat, Lizarra-Garaziko garaian gertatu bezala, aurrez aldetik kontrolatuko ez luketen egoera baterako.

■ Independentzia eta autonomia

"Independentista naiz eta ñabardurarik gabe, hori garbi daukat"

Hauteskunde autonomikoen ostean, EAJko zure bozeramaile kargua uzteko proposatu zuten EBBko hainbat kidek. Antza, emaitzak onak izanda ere, zure jarduerak ikara sortarazten du alderdian?

Beno, badakizu, etxe guztietan prebentzioak daude. Egoerari buruzko irakurketa ezberdinak daude. Hala ere, EAJren bidea Lizarra-Garaziko Akordioak utzitako arrastoan dago. Bide honetan, ETAk markatu nahi duen bidetik ez dagoela aurrera joaterik esan dio ETAri gizarteak. EAJ-EA koalizioak geure irakurketa politikoa egin dugu. Bildu dugun botoa, boto abertzalea da, demokrata, eta bide demokratikotik jarraituz gero herri honen etorkizuna irabaziko dugulakoan gaude.

■ **Autonomiazalea eta subiranozaleak elkarrekin bide egoteko moduan al zaudete EAJn? Zeure joera mantenduko ote du alderdian?**

Politikoak politikagintzako tresnak gara. Badakigu denok marketinak zer garrantzia duen politikan. EAJren barrutik irteerako ponentziak eztabaidatu eta erabaki ditugu azken lau urteetan. EAJren norabide politikoa nondik nora doan garbi dago. Egoera politikoak baldintzatzen du norabidearen abidura eta hori eztabaidagarria izan daiteke gure zuzendaritzan. EAJren hautesleriari dagokionez, abertzale eta abertzaletasu-

na epelago sentitzen dutenak egon daitezke. Baina EAJren hautesleria nagusiki abertzalea da eta EAJko zuzendaritzak garbi eduki behar du zein den bere helburua. Hau da, EAJren zuzendaritzan ez da inor -eta ez da egongo- alderdiaren helburuak autonomia estatuarekin lortuzat emango dituenik. Ez dut esango zuzendaritzako kide guztiak independentista izan behar dutenik, baina bai Euskal Herriaren burujabetasuna eta justizian oinarritako proiektu bat landu behar dutela. Gipuzkoarra, nafarra edo Iparraldekoa izanagatik EAJko zuzendaritzak garbi izan behar du hori.

■ **Independentista izate horretan ñabardurak egiten dituzu zuk?**

Ez. Ni independentista naiz eta ñabardurarik gabe. Munduak nahiko dependentziak dauzka norbera aldeztu aurretik dependentea dela esateko. Norberak ahal den dependentzia gutxienarekin erabakiak hartzeko independentzia izan behar du helburu. Bizitzak dependentziak jartzen dituela jakinda ere, baita herriek dependentziak dituztela. Egungo abertzaleok geure buruaren jabe izan nahi baldin badugu, burujabetasunak erabakitze gaitasuna eman behar digu. Aldi berean bizi ditugun egoera politikoaren baldintzak kontuan hartu behar ditugu geure erabakiak eraginkorrak izan daitezen ●

Hau da, etorkizunean etor daitekeen disentsio garai berri bat kontrolatzeko sinatu dute itun hori.

Arazo politikoa bere gordintasunean azaltzen den uneen PPK eta PSOEk makuluak behar dituzte, ez dute heldulekurik, ez dute herri honen nahia bideratzeko neurri politiko demokratikorik. ETA izan ezik gainontzeko guztiak jabetu dira horretaz. ETAk bere estrategiarekin espainolei arrazoibide ematen die "ETArekin amaitu arte abertzaleon helburuak alde batera utzi behar ditugula" esateko. Euren hitzetan arazoa ez da politikoa, ETAk sortzen duena baizik. Guk bereiztu bai, baina ezin duguna da PPK eta PSOEk diotenari jaramonik egin.

■ **Jeltzaileek ez duzuela demokrazia batean bizi garenik sinesten diote. Autonomiaren trenaz baliatu zarete hogeitaz urtez, orain subiranotasunaren trenera pasatzeko?**

Alderdi espainiarren estrategiatik, demokrazia hau ez dugula behar adina estimatzen esaten zaigu, bai. Eta bizkar ematen baldin badiogu sistema puskatzen ari garela diote. Baina hori ezin zaigu abertzaleoi leporatu. Demokrazia inoren helburu bada, abertzaletasun demokrati-koarena da. Hogeita bi urte daramatzagu

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italia, Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

■ “PPk eta PSOEk distentsio garaian ez dute izan herri honen nahia bideratzeko neurri politiko demokratikorik”.

Konstituzioaren eta estatuaren legediaren barruan, ados. Baina legedi honen barruan gaude bere baldintza eta posibilitate guztiak garatu ahal izateko.

Orain arteko demokrazia ez da bi boteleen arteko oreka baten ondorioa. Hemen, autonomien estatu delako horrek bere erara administrazio bat egokitu nahi du. Aldi berean, bere burua nazio bezala duen Euskal Herriak -estatu eredurik gabekoa bide bat egin nahi du. Bide horren abiapuntua da Estatutua, bideak zabalik omen zituena bere gehigarri guztiekin. Ordea, esperientziak Espainiak bide hori estutu egin duela erakusten digu, eta memento honetan gainera bide edo eskema horretan atzera egin nahi duela. Espainiako Estatuak ez du marko bat gainditzea bilatzen, aitzitik, eskema murritzeko ahaleginetan ari da.

■ Hogeita bi urte pasa eta gero, zer?

Motore berri bat jarri behar diogu euskal autogobernuaren ereduari. Erabakitze gaitasuna da motore hori. Erabakitze gaitasuna autodeterminazio eskubidea da.

■ Autodeterminazio eskubidea Euskal Herri osoarentzat, EAerentzat?

Horrek bere zailtasunak ditu. Memento honetan, eztabaida kontzeptuala dela pentsatzen dugu guk, bai kuantitatiboki bai kualitatiboki. Lehenik, herri bat dagoela aitortu behar dugu denok.

■ Eta gero?

Euskal Herriak hogeita bi urte pasa ditu egungo markoan, baina lehenagoko bi mendeak ez dira alferrik pasa. Abertzaleok ezagutzen dugun Euskal Herria (sei edo zazpi lurraldekoa) Frantzia nahiz

Espainiako egitura politikoen azpian egon da azkeneko bi mendeotan. Egitura politiko horien eraginak eta ondorioak ezin daitezke eraldatu, ez hogeita bi urtean eta are gutxiago bizpahiru urtetan.

Euskal Herria desitxuratua dago, ez da berdina Zuberoa, Araba edo Gipuzkoan dagoen euskal kontzientzia nazionala. Abertzaleen ikuspegiak ezberdinak dira. Honetara iritsita, zein da abertzaleen ikuspegitik proiektu egokiena azkeneko bi mendeotan estatu horiek izan duten eragina ezabatzeko? EAEren espresio politikotatik abiapuntu berri bat garatzeko gai baldin bagara, Euskal Herri osoari kalte ala

■ “Espainiako Estatuak ez du marko bat gainditzea bilatzen, aitzitik, eskema murritzeko ahaleginetan ari da”

mesede egingo al dio horrek? EAEtik abiatuak ere, euskal herritar denak errespetatzen baldin baditugu, EAEtik mesede egingo diogu proiektu nagusiari. Euskal Herriari dagokion erabakitze gaitasuna EAEn bermatu bagenu izugarritzko pausoa litzateke.

■ ETak ez du horrela ikusten, antza.

Eredu honek partizioa bermatzen duela dio ETak.

■ Ezker abertzalearen Batasuna gauzatu ondoren aldagetarik ikusten duzu eredu horri dagokionez?

Batasunak “eskubide guztiak euskal herritar guztientzat Euskal Herri osoan” esaten du. Kontzeptu bezala eztabaidatu daiteke eta onartu ere bai. Nik ez dut inongo dudarik gure helburua “eskubide guztiak euskaldun guztientzat eta Euskal

Herri osoan” dela esateko. Baina, oraindik orain Jose Javier Mujika nafarraren eta Mikel Uribe gipuzkoarraren bizitza ez dira errespetatu. ETak pertsona horien bizi eskubidea urratzea erabaki du.

Plano politikora etorritik, Batasunak Eusko Legebiltzarrean esan zuen gizarteak ez direla autodeterminatzen herriak baizik. Alegia, Euskadik edo Euskal Herriak herri delako izango du autodeterminazio eskubidea, ez gizartea delako. Ados, baina egia da ere lurraldeak ez direla berez autodeterminatzen, lurraldeek hiritarrak dituzte beren baitan. Aldi berean, denok badakigu abertzaletasuna non den nagusi eta non ez,

baita Euskal Herria erreferentziazat hartzen duen abertzalearen kopurua zein den ere. Proiektu guztiak eztabaidagarriak eta hobetzeko modukoak dira. Baina, egoera dena izanda, zein da

bide egokiena abertzaleen nahia errealtate bihurtzeko?

Kontua da indar politiko faktiko militar bat dagoela herri honetan: ETA. ETak proiektu politiko bat dauka eta berau onartzen ez baldin bada indarkeria jarraitzea erabaki du. Horrek prozesua zikindu eta baldintzatu egiten du. Prozesu honetan, Batasunaren proiektua gatibu dago eta ezin da beste proiektuen artean eztabaidatu. Batasuna ETak berak gatibutasun batean sartua dago, eta ETA bera bere estrategia eta erabakien gatibu da. Su-etena berak hautsi zuen eta berak erabaki zuen jarraitzea. Ezin du baldintzatu besteen proiektua ordea. ETak proiektu politiko bat baldin badu defenda dezan politikaren esparruan ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Urteko aurreneko seihilekoan bildutako datuak kontuan izanik, adituak diote urte amaierarako ekonomia moteldu eta inflazioa handitu egingo dela. Esportazioak gutxitu eta inbertsioak, kontsumoa eta etxeko errentak gelditu egingo dira, halaber.

BUKATU DA PAGOTXA

JOSEBA OIALDE

■ EEBB, Japonia eta Alemaniako egoera ekonomikoa ahultzen ari da. Adituen aburuz, horren eragina somatuko dugu.

Espainiako Estatuko ekonomia-
rentzat aurreikusitako bilakae-
ra laburbiltzeko esan genezake
"moteltzea eta inflazioa" nugu-
situko direla 2001. urtean. Horixe bera
dio BBVako Azterketa Zerbitzuak eko-
nomia eta finantza gaien inguruan argita-
ratzen duen eta adituen artean oso ezagu-
na den "Situación" aldizkarian, ekaineko
alean, aurreikuspen ekonomikoari buruz-
ko txosten batean. Aldizkari horrek
Espainiako Estatuko ekonomia kontuan
harturik egiten ditu bere txostenak eta
aurreikuspenak; beraz, euskal ekonomia

ez da inolaz ere zehazten azterketa oro-
kor horretan. Dena den, Euskal Autono-
mia Erkidegoko merkataritza ganberek,
Confedasko patronalak eta Zubizarreta
consulting-ak orain dela gutxi euskal
lurraldeko ekonomi egoerari buruz argi-
taratu dituzten azterketetan ekonomiaren
moteltze hori egiaztatu dute.

1996. urteaz geroztik goranzko haz-
kunde ekonomikoa eta beheranzko infla-
zioa nabarmendu dira, baina egoera izu-
garri aldatzen ari da 2000. urtearen
erdialdetik hazkundeari dagokionez, eta
urtebete lehenagotik BBVak aurreikusi-

tako inflazio joerari dagokionez. Ameri-
ketako, Japoniako eta Alemaniako egoera
ekonomikoa moteldu edo ahuldu egin da,
eta ez dugu ahaztu behar herrialde horiek
direla munduko gainerako ekonomiei
benetan eragiten dietenak.

**BPG BEHERA, INFLAZIOA
GORA.** 2001. urtean Barne Produktu
Gordina (BPG) %2,8 haziko da, azkene-
ko bi urteetan izandako batez besteko
hazkunde bano 0,33 puntu gutxiago,
baina hazkunde potentzialetik gora ego-
nik oraindik (%2,6koa izango dela jotzen

■ Alemania, Japonia eta Ameriketako ekonomiak krisian

Europan kezka handia sortu da ekonomia etengabe moteltzen ari delako; horren arrazoia bilatzerakoan kontuan hartu behar genuke munduko ekonomiaren eragile eta bultzatzaile indartsuenak diren Alemania, Japonia eta Ameriketako ekonomiak ere krisialdian daudela. Hirurogeiko hamarkadaz geroztik, eta neurri handi batean lehenengo petrolio-krisiaren eraginez, ez da horrelako egoerarik izan. Baina oraingo krisialdi hau ez da, 1998. urtekoa bezala, garabidean dauden herrialdeetan sortua (Asiako Hego-ekialdea, Errusia edo Hego Amerika) baizik eta herrialde garatuetan (Alemania, Japonia eta Estatu Batuak), eta azken horietatik aurrekoetara igaro da. Adituek diotenez, aurtengo lehen seihilekoan geldialdiak ekonomiaren moteltzea ekarri du eta aurreikuspenen arabera Japoniak bakarrik izango du atzeraldi nabari bat; nolahi ere, esan liteke munduan beste asko ere bide beretik joan litezkela.

Azken 25 urtetan munduko hiru ekonomi eragile nagusiek -Alemania, Estatu Batuak eta Japonia- atzerakada nabarmena duten lehen aldia da. Hainbat erakundek egin dituzten aurreikuspenen arabera, 20 urtez jarraian %2,9ko hazkundera izan ondoren, aurtengo munduan ez da %2tik gorako hazkunderik lortuko. Munduko Merkataritza Erakundeak (OMC) aurreikusi duenez, aurtengo merkataritzako trukeek %3tik %5era bitarteko hazkundera baizik ez dute izango; 2000. urtean, aldiz, %13koa izan zuten.

Europari begira jarritz gero, Alemaniako ekonomiaren egoera oso kezkarria da. Alemaniako Ekonomi Ikerketarako Institutuko Katja Rietzler ekonomialariak duela gutxi Berlinen adierazi duenez, "*oraingo egoerak irauten badu, Alemaniako ekonomiaren moteltzeak oso ondorio larriak izan ditzake Europa osoan*". Eta ez dugu ahaztu behar Alemaniako ekonomiaren euroguneko BPGaren heren bat inguru hartzen duela ●

da). Bestalde, inflazioak 2000. urtean baino 0.3 puntu gehiago izango ditu 2001. urtean, %3,7ko batez besteko tasa izanik. Horren ondorioz, Europako Monetaren Batasuna (EMB) osoan 2000. urtean 1,1 puntu izatetik 1,2 puntu izatera iritsiko da. "Situación" aldizkariak dioenez, jardueraren moteltze hori gorabehera, Espainiako Estatuaren ekonomiaren EMBrekin bat egiteko prozesuari eutsiko dio.

2000. urtean Espainiako Estatuaren ekonomiaren %4 inguruko hazkundera maila izan zuen BPGari dagokionez -euskal ekonomiaren hamarrenen bat gehiago izan zuen-. Hala ere, iazko bigarren hiruhilekoaz geroztik, ekonomiaren moteltzea gero eta nabariagoa izan zen. Barne-gastua, bai kontsumoan eta bai inbertsioan, geldotzen hasi zen, bi urte lehenago hura bultzatu zuten faktoreak desagertu ahala. Alde horretatik oso kontuan hartzekoak dira egiazko interes

tasen beherapena, euroaren balio galera, lehengaien "shock" positiboa eta soldaten neurritasuna, eta baita halaber 1999ko zerga aldakuntzak familien errenta baliagarriaren gainean izandako eragina ere. Euroaren balio-galerak bakarrik lortu du hazkundera "areagotzea", beste herrialde batzuetara gehiago esportatzen delako, nahiz eta aldi berean inflazioa handitu eta EMBren barruan salmentak gutxitu, Espainian benetako truke efektiboak

□ Kontsumo gutxiago dago, ekipamenduetako inbertsio gutxiago, esportazio eta inportazio gutxiago

euroaren esparruarekiko duen apreziazio-agatik; hau da, lehiakortasuna etengabe galtzen ari delako.

Egoera hori kontuan izanik, apirila eta maiatza bitartean, Espainiako Gobernuak eta nazioarteko erakunde batzuek (ELGE eta FMI) Espainiako Estatuaren

ekonomiari buruz sei hilabete lehenago eginda zeuzkatzen aurreikuspenak eguneratu egin dituzte. Kasu guztietan 2001. urtean hazkunderako aurreikuspenak gutxitu egin dira. Europako Batzordean, esaterako, hiru hamarren gutxiago aurreikusi dituzte (%3,5etik %3,2ra) eta ELGEN, berriaz, sei hamarren gutxiago (%3,5etik %2,9ra).

Egindako berrikuspen guztietan barne eskaeraren hazkunde beherakada (bai kontsumoan, bai inbertsioan) adierazten dute eta kanpo sektoreak hobera egingo duela espero dute. Horri dagokionez, uste izatekoa da ondasun eta zerbitzuen inportazioak gutxitzeak esportazioetan neurritasuna ekarriko duela. "Situación" aldizkariak gogorarazten digunez, BBVAk urtarrean egina zeukan %3,2ko aurreikuspena berraztertu eta %2,8ra jaitsi zuen, inbertsioaren joerari buruz zituen itxaropenak zapuzten ari zirelako, batez ere ekipamenduen arloan eta etxeetako kontsumo gastuetan. Gehienbat ekipamendu ondasunetan izandako inportazio kopuruaren beherakadak, igurikapenen eta etxeetako gastuen adierazlearen ahulaldiak, eta bestalde, inflazioaren gorakadak eta aurreko urteetako hazkundera bultzatu zuten faktoreak desagertu izanak 2001. urterako aurreikusitako moteltze hori areagotu zuten, ekonomiaren hazkunde potentzialetik goraxeago dagoen tasa batera iritsiz.

KONTSUMOA ETA INBERTSIOA GERO ETA GELDIAGO. "Situación"

aldizkarian argitaratutako txostenak dioenez, etxeetako kontsumoak eta errentak eta ekipamenduetako inbertsioak gero eta geldiago daude. 2001. urtean etxeetako amaierako kontsumo gastuak beherantzko joera izango du iazko urtearen erdialdean hartu zuen bideari jarraituz. Alde horretatik, 2000. urtean batez beste %4ko hazkundera izan zen eta 2001. urtean %2,9koa izango da, 1996. urteaz geroztik izan den hazkunderik txikiena. 2000. urtearen amaiera

arte ekipamenduetako inbertsioak gorantzko joerari eutsi bazion ere, 2001eko lehenengo hilabeteetan behera egin du nabarmen. Halaxe gertatu da industrietako ekoizpenean eta esportazioetan.

Industri Giroaren Indizearen arabera.

ALBERTO ELOSEGI

■ Ekonomia moteldu egingo da 2001eko bigarren seihiilekoan. Diotenez, esportazioak gutxitu egingo dira.

industri enpresen igurikapenak ez dira batere onak, 2001. urtearen lehenengo seihiilekoan eskabide zorroak izan duen beherakadaren ondorioz, batez ere barne eskabideen arloan, eta azken hauei dagokien ekipamendu ondasunetan. Gauzak horrela, "Situación" aldizkariak ekipamenduetako inbertsioaren moteltzea aurreikusi eta 2001. urtean batez besteko hazkundea %0,5ekoa izango dela iragarri du. Ondasun eta zerbitzuen esportazioek 2,5 puntu gutxiago izango dituzte, %8,3ra iritsiz, munduko merkataritza gutxiago hazi delako (%6, 2000. urtean lau puntu gutxiago), eta Espainiako Estatuaren ekonomiak lehiakortasuna galdu duelako, EMBko herrialdeekiko duen inflazio-diferentziagatik. Bestalde, inportazioak ere gutxitu egingo dira, jarduera horien hazkunde txikiagoa dela-eta. Aurreikusten denez, 2001. urtean ondasun eta zerbitzuen inportazioak %7,7 igoko dira, 2000. urtean baino 3,4 puntu gutxiago beraz.

"Situación" aldizkariaren arabera, 2001. urteko lehen seihiilekoan ondasunen kanpo merkataritzari buruz bildutako datuek argi erakusten dute lehen baino inportazio eta esportazio gutxiago izango direla. Kanporako ondasunen salmentek kapital-ondasunetan ere egin dute behera, 2000. urtearen amaiera arte izandako hazkunde azkarraren ondoren. Inporta-

zioek ere joera bera erakusten dute, elikagaien erosketetan izan ezik.

ENPLEGUA ETA JARDUERA BEHERANTZ. Biztanleria Aktiboaren Inkestak (BAI) emandako datuen arabera, "Espainiako ekonomiak" ez du enplegu netorik sortu 2000. urteko udaz gero. Enpleguaren hazkunderako urte arteko tasak ia bi puntu galdu ditu 2000. urtearen lehen seihiilekoaren eta 2001. urteko lehen seihiilekoaren artean: %4,7tik 2,8ra jaitsi da. Nekazaritzakoak ez diren jarduerak kontuan hartuz gero, tasa hori %5,4tik %2,8ra jaitsi da.

EAEko merkataritza ganberek adierazi dutenez, "ekonomi hazkunde nabarmen moteldu da, orain hilabete batzuk uste genuen baino askoz neurri handiagoan". Moteltze hori hiru sektoreetan nabaritu da: industrian, eraikuntzan eta zerbitzuetan. Kanpo merkataritza ere egoera berean dago; izan ere, aurtengo lehen seihiilekoan esportazioek %1,6ko hazkunde izan dute eta iaz, berriz, %11koa izan zuten. Turismo jarduera gutxitu egin da eta portuetako salgaien garraioak bilakera txarra du; baita enplegu tasak ere.

Confesbaskek ere argi ikusi du ekonomia moteltzen ari dela. Horregatik, aurtengo hazkunde tasak sei hamarren gutxiago izango dituela aurreikusi du (%3,1). Bestalde inflazioaren gorakada ere nabarmen-

du du, haren ustez "azkar eta etengabe" ari baita gora egiten. Industri sektoreak ditu igurikapenik txarrenak, %3,9ko hazkundearekin. Horrek esan nahi du aurreikusitakoa baino 0,8 puntu gutxiago izango dituela. Zerbitzuek %2,2ko hazkunde izango dute, aurreikusitakoa baino zazpi hamarren gutxiago. Enplegua sortzeari dagokionez, Confesbaskek uste du aurreikusitako 20.000 lanpostuetatik 15.000 besterik ez direla sortuko ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ALBERTO ELOSEGI

■ Kontsumo gastua gutxitu da.

*Bierri elkarteak ekimen ugari burutu ditu Sakanan euskara sustatzearren. Lehenengo Beilexe irratia sortu zuen, gero Guaixe hilabetekaria, orain uda hasieran Oixe astekaria kalera-
tzen hasi dira eta Bierrikena egoitza udazkenerako izango da prest.*

EGUNERO BELEIXE, ASTERO OIXE ETA HILABETERO GUAIXE

■ Oixe aldizkariaren ale bat.

Sakanan, euskararen egoera hobetzeko Bierrik izeneko elkarteak sortu zenetik urte luzeak pasa dira, eta ez alferrik, horrez geroztik hamaika harpidetzari, publizitateri nahiz udal, mankomunitate edota nafar gobernuaren laguntzei esker inguru hartako euskal komunikabideak ugaltu baitira. Izan ere, aspaldi "Guaixe" hilabetekari euskalduna martxan jarri eta, hilero, milaka ale sakanar etxeetan dohainik banatu ohi da. Ondoren, aurrekoa baztertu gabe, ekimen berriak sorrarazi dituzte, Etxarri-Aranatzen kokaturik dagoen Beilexe irratia kasu, Nafarroako bertze irratia euskaldu-

■ Astekariko erredakzio gela irudian.

nekin sarean elkarlanean ari dena, alegia.

Erraniko guzia guti balitz, hainbat tokitan jardun eta gero, eskualdeko hiriburuaren gisa aritzen den herri handiengan, Altsasun, behin-betiko egoitza laster izanen dutela ziurtatu da, bertan bilduko baitituzte oraino sakabanaturik egon diren zerbitzuak. Hagitz toki erakargarrian eraikuntza burutu dute eta, behelaldeko solairuetan topaleku finkoa erdiesteaz landa, salduko dituzten goiko pisuak datozen urteotako plangintza aitzinerat eraman ahal izaitzekotz funtsezkoa izanen zaizkie, telebistari ere inoiz ez baitiote muzin egin, horrelako jauzia emaitzekotz kudeatu beharreko diru kopurua eskuratzea nahikoa zaila izan arren.

Edonola ere, Bierrik elkarteak bertze opari bat eskaini berri die Sakanako euskaldunei: "Oixe" astekariaren 0 alea. Ira-

kurterraza, orri gutikoa eta testu laburrez osatua. Erronka handia da gero, zeren eta, urtero, hilabetekariaren 12 aleei astekariari dagozkion dozenaka ale gehitu beharko baitizkiete. Hori egiteko, baina, informazioa egon badago. Haien erranean, "Sakanako kazeta" izenburuaz ere jantziarazi den "Oixe" astekariaren eguneroko informazioa karrikaratuko dute, jadanik "Beilexe" irratian eskarmentu handia duen Alfredo Alvaroren ardurapean. "Agenda" sailari garrantzi handia eman nahi izan diote, hots, hilabetekari batean korapilatsuagoa suertatzen dena. Ondorioz, "Oixe" plazaratzeko egunik egokiena, asteburuko deialdiak zelatan, ortziralara dela erabaki da. Honek, halaber, "Guaixe" hilabetekaria askeago bilakatu-ko duela aitortu dute, bere orrialdeetan interes orokorreko gaiak, erreportajeak edota kronikak, era sakonagoan jorratzeko aukera irabaziz.

Hau guziaren berri "Guaixe", Sakana-

ko hilabetekariaren 78. zenbakian irakur-
tzen ahal da. Batetik astekariarena, erre-
portaje nagusiaren gisa. Bertzetik, eta
"Oixe"ren 0 alean ere nabarmendu dute-
nez, Bierrik elkartearen egoitza prest iza-
nen da: "Bierrikena udazkenerako" lema-
pean.

Elkarteko kideek azpimarratu dute-
nez, "egunero Beleixe, astero Oixe eta
hilabetero Guaixe". Izen hauek direla
medio, Sakanan, eztabaidaren bat ere
gertatu dela ezin ukatu. Egia da antzeko-
tasunak nolabaiteko lotura eskaintzen
diela, hurbileko bihurtuz. Halere, solasal-
dietan, hirurek itxura beretsuegia ez ote
duten galde egin du jendeak. Hori izan
da, alta, "Oixe"ri "Sakanako kazeta"
moduko deitura gehitzearen arrazoin
nagusia. Ea telebistarako zein izen asma-
tzen den!

EGITURAKETAREN BEHARRA.

Sakana eskualdea arabar eta gipuzkoar
muga zabaletatik Larraun, Imotz, Liza-
rrerria eta Iruñerriraino hedatzen da.
Esparru handi hartan, dena den, nortasun
handiko hiru eremu historiko bereizten
dira, Burunda, Aranatz eta Arakil, Saka-
nak haien harreman estua irudikatuz.

Eskualdearen erdi aldean, Lakuntzan,
Mankomunitatearen egoitzak elkarrekin
bizi izaitekotz gogoa erakusten badu ere,
egungo errealtateak desbertebraziorako
joera indartsua dela oihukatzen du. Auto-
bideak direla medio, Gasteiz eta Iruñea
inoiz baino hurbilago dira mendebalde
nahiz ekialdetik; baita, laster, Etxegarate-
ko lanen bidez, Goierriko hirixkak. Saka-
nan, ildo beretik, eta populazioa tikia
bada ere (hemeretzi mila lagun inguru)
jendearen jatorria gero eta anitzagoa da;
herri ugari dago, hogeit baino gehiago,
hau da, udalak, konpetentziak, interesak,
zenbaitetan leian aritzen diren alderdi
politiko ezberdinen eskuetan direnak.

Euskararen egoera ere herri batetik
bertzerat aldatzen dela kontuan harturik
(batzuk UEMAn eta bertze batzuk guziz
erdaldunak), "Bierrik" elkarteak Saka-
na-ko egituraketaren beharra islatzen du,
euskal kulturaren aldetik eginiko saiake-
ra sendoa, alegia. Etorkizun handiko
elkarte eta komunikabideak direla errai-
ten ahal da, agerian utzi ditugun ezber-
dintasunak azken urteotako haur eta gaz-
teen euskal matrikulazio masiboa
leuntzen ari baita ●

◆ ERLANTZ URTASUN

Arturoren kaiera

"EUSKARAZZZZ" ARITZEKO

Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara Zuzendaritzak
"Euskarazzzz" sentsibilizazio kanpaina abiatu du, euska-
raren normalizazioa sustatzeko. Dagoeneko martxan zeu-
den "Kirola euskaraz", "Euskarazko irakurzaletasuna" eta

Euskarazko bideojokoak" programak bere horretan dira. Kanpainaren bai-
tan, eulitxoz moztarrotutako abioneta bat hondartza eta jaietan izango da euska-
raz hitz egiteko gonbita eginez.

EUSKARA ETA ABERTZALETASUNA HIZPIDE

UEUko ikastaroen baitan, Mikel Belasko hizkuntzalariak euskara eta abertzaletasu-
naz jardun zen. Adierazi zuenez, euskalgintzari egiten zaion kritika bat euskaltzale-
tasun eta abertzaletasunaren arteko lotura egotea da. Bere hitzetan, "euskararen
kontra zerbait egiten denean gertakaria azaltzen da komunikabideetan eta ondoan
alderdi abertzaleen kritikak, baina gainerako partiduen kritikak falta dira", esan
zuen Belaskok. Hala, praktikan lotuta agertzen direla adierazi zuen.

TREBIÑO HERRIKO SEI- NALEAK EUSKARAZ ERE

Trebiñoko Udalak kaleko eta Udaleko
errotulazioa euskaraz eta gaztelaniaz egi-
tea onartu zuenean, Estatuak helegitea
aurkeztu zuen. Orintsu jaso du Udalak
Gaztela-Leongo Auzitegiaren ebazpena.
Auzitegiak ontzat jo du Trebiñoko Udalak
hartutako ebazpena eta errotulazioa ele-
bitan egin ahal izango da. Trebiñoko
Udala pozik agertu da erabakiarekin.

EUSKALTZAINDIAREN EGOITZA BERRIA

Orotariko Euskal Hiztegia egiteko baliatuko du Euskaltzaindiak Donostiako
Antiguan dagoen egoitza berria. Donostiako Udalak utzi dion lokalean hiru liburuki
egingo ditu. Orotara hamasei liburukiz osatua egongo da hiztegia eta hamahiru egin-
da daude jada. Aurrerantzean hiztegi gehiago egingo ditu akademiak bertan.

Urrea

■ Batzuek orduak eta orduak igarotzen dituzte
euskara ikasten eta askotan ez dugu haien
esfortzua baloratzen. Horrexegatik euskaltegiaren eta
barnetegiaren oporretan ere euskara ikasten ari direnei
eskaintzen diegu aste honetako urrea. Ondo pasa eta
euskaraz hitz egin dezazuela urte askotarako!

■ Interneten nabigatzen ari ginela, ADEGIren,
Gipuzkoako Enpresarioen Elkartearen web
orrialdea topatu dugu. Informazio ugari eskaintzen du,
besteak beste, enpresen katalogoa eta elkarteak eskaintzen
dituen zerbitzuak. Edukiak, ordea, gaztelanian datoz eta
euskarazko orria eraiki gabe dago oraindik.

I k a t z a

Pilotak kirol mugimendu oso bat mugiarazteaz gain, praktika horretarako beharrezkoak diren eraikuntzen bilakaera bultzatu du. Denbora pasako zerbait zena diru asko mugitzen duen kirol bihurtu da eta ondorioz, pilotalekuen ezaugarri arkitektonikoak ere aldatu egin dira.

PILOTAREN TXOKO ETA KATEDRALAK

bizi izan duten harriak modernitatearen biktima bihur daitezke.

MENDIETAKO PILOTA-SOROE-TATIK FRONTOI INDUSTRIALETA-RAIN. Euskal Pilota, Javier Ugarte adi-tuaren esanetan, “*lusus pilae cum palma*” latindarraren eta “*jeu de paume*” frantziarraren eboluzioaren emaitza kontsideratzen da, baina hori baino lehen antzinako euskal artzainek (beste herri askok bezala, zerbait biribila hartu eta botatzea gauzarik naturalena baita) jadanik pilota baten antzeko zerbaitekin boleaz aritzen ziren, mendi edo zelaietan (zoruak, boleaz zenez, ez zuen garrantzirik) eta bata bestearen aurka.

Gauzak horrela, pilotari buruzko lehen agiria 585. urtekoa dugu, Leovigildo errege bisigodoaren garaian euskal presoen arteko partida bat izan omen

ALBERTO ELOSEGI

Euskal Herrian arkitektonikoki beste nazio batzuetatik bereizten gaituen eraikinik badugu, horixe dugu pilotalekua. Herrixkarik txikienak ere pilotan aritzeko

horma altuago ala baxuago bat edo espazio zabalago ala estuago bat aurkezten dio zaletu edota bisitariari. Horregatik, eta pilota gure kirol nazionala izanagatik, harritzekoa da gure kirol-zelaiei buruz dagoen informazio eskasa; antzinako eta gaurko pilotari eta partidei buruzkoa zabalagoa da, noski, baina ez dirudi protagonistak abadeak eta mezak direlako elizek garrantzi gehiago izan beharko ez luketenik.

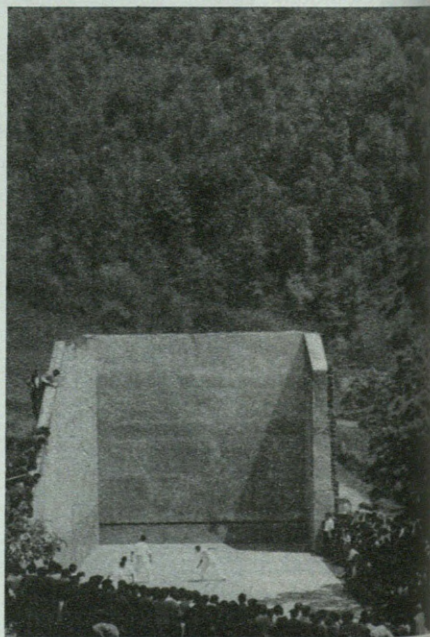
Beste alde batetik, azkeneko hamarkadetan gure herri zein hirietako frontoi zaharren alboan frontoi berri erraldoiak

sortu dira, harria baztertuz material industrialez eraikiak, eguzki-izpiak saihestuz metalezko maskor batez estaliak, eta, ohiko estetikari jaramonik egin gabe, barrutik telebista helmuga eta kan-

potik kolore biziz margotuak. Pilotaleku baino polikiroldegi gehiago, espazio berri hauen ondorioz betiko frontoiak haurren jolasetarako edo behin-behineko aparkalekutarako (Lapur-diko Sarako errebote-

frontoi zoragarria honen adibiderik negargarriena izan liteke) baztertuta geratu dira. Hiritar bizimoduak eta usadioek ez dute barkatzen, eta orain arte Euskal Herriko topikoak “herri bakoitzeko frontoi bat” (gutxienez, eta zein baino zein ederragoa) bazioen, belaunaldi batzuetan hainbat mendetako historia

**□ Pilota Erdi
Aroan Ingalaterra
eta Frantziako gorte-
etan denbora pasa
nagusia bihurtu zen**

■ Frontoi zaharrak harritz eginak ziren.

ALBERTO ELOSEGI

■ Lagunen artean eta denbora pasa egiten zena komunikabide ugari erakartzen dituen kirol bihurtu da.

zelako, baina erabilitako pilotalekuaz ez zaigu ezer iritsi. Beste zortzi bat mende itxaron beharko ditugu honetaz zerbait jakiteko. Izan ere, euskaldunak eta pilota nahasten diren bigarren erreferentzia idatzia 1331n helduko zaigu, Joana II Nafarroakoaren garaian alegia, bere aita Luis "Hutin"en pilotarekiko zaletasuna "ludus pilae" ("pilotaren jokoa") izeneko kronikan jasoa geratzen denean. Honen arabera, erregeak eskuz, beste baten aurka eta Iruñeko dominikotarren klastroan jokatzen zuten. Kontuan izan behar da Erromatar Inperioaren galeraren ostean, Erdi Aroan zehar, pilota eta kulturaren inguruko beste hainbat arlo monasterioetara mugatu zela, bertako monjeek iraunarazi zituzte-larik.

Behe Erdi Aroan, berriz, pilota Europa osoan zehar zabaldutako zen, Gaztela, Nafarroa (XIV. mende amaieran Erriberriko Gazteluak pilotaleku bat gordetzen zuten), Ingalaterra eta Frantziako gortetan denbora-pasa nagusia bihurtu zelarik; batzuetan gazteluko lubakian edo harresien aurka jokatzen zen, baina askotan gaztelu barruan espazio bereziak sortzen ziren, oraingo trinketen aitzindari izan ziren "tripotak" alegia.

Hauen bien arteko ezberdintasun nagusia izena izan liteke, pilotaren munduan hauxe dugulako gutxien eboluzionatu duen jolastokia. Gaur egun ere pilotari arrotzak egiten zaizkion -baina jokoaren zati garrantzitsua bihurtu diren- elementuak

gordetzen dira, hala nola, txiloa (burdinsareko leihatila) edota danborra (frontisa eta eskuineko paretaren arteko angelu ez-zuzena). Ziur aski gazteluren bateko lubaki edo patioak izango zituen eta hasierako tripot horretako zailtasunak jokoaren arau bihurtuko ziren, gaur egun arte iraunez. Bestalde, trinketen ezaugarri nagusi den ezkerretako teilatutxoaren justifikazioa (hau ere jokoaren ezinbesteko zati) zaldun jokalarien

aurrera egin ahala zelaiaren mutur batean erreboteko horma bat altxatzen hasi ziren, justifikazioa xisteraren erabileran aurkitzen zuena (lehenago eskularru batekin jokatzen zen); izan ere, xisterak hormaren aurka errebotatzen zuten pilota hartzea ahalbidetzen zuten.

Eskularru garesti eta astun horrekin aritzerik ez zuten haur eta gaztetxoak, bitartean, esku hutsez (geroago xisteraz) eta pilota txikiago eta biziagoekin jokatzen hasi ziren, aurkitzen

zuten lehenbiziko horma lauaren aurka. Horma hauek eraikin garrantzitsuenetakoak izan ohi ziren, eliza eta udaletxe-ak askotan, eta euria egiten

zuenean jolastoki bihurtzen zirenak arkupeak eta kontzejupeak izaten ziren. Garai honetan pilotak kautxuz eginez gero biziagoak eta botokoak (ordura arte beti boleaz jokatzen zen, pilotak ez zuelako boterik egiten) bihurtzen zirela konturatzen hasi ziren, eta jokoarentzako zoru egokia prestatzen hasteaz gain erreboteko paretan neurriak handitu behar izan ziren.

"Ble"aren edo hormaren aurka-ko pilotaren iraultza izan zen, batez ere Ipar Euskal Herrian.

Euskal Herri penintsularrean gehiago jokatzen zen elizako arkupeetan, eta ohituraren poderioz ezkerreko paretara bat erabiltzeak jokoari ekartzen zizkion aukera guztietatik ohartzeko hasi ziren, batez ere II. Karlistadaren ostean eraikitzen hasitako ezker paretako (eta erreboteko, palaren eta xisteraren kasuan) frontoiak sorkuntzan emaitza izango zutenak.

□ Euria egiten zuenean arkupeak eta kontzejupeak gaztetxoek jolastoki bihurtzen ziren

mugimenduak ikusgai zituzten gorteko damen segurtasuna izango zela uste da.

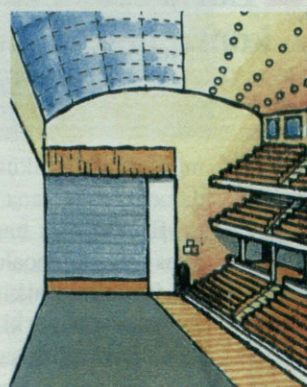
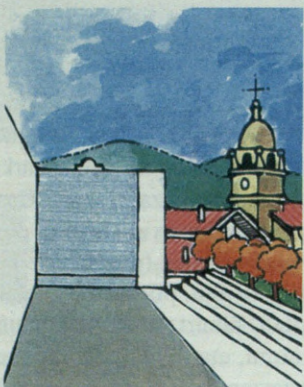
Eboluziorik handiena ezagutu duen jolas mota kanpoaldean jokatutakoa izan da, inolako eraikinik behar ez zuenez (herri orotan aurki zitekeen eta koadratzen zen zoru lau samar bat eta sakea egiteko harlauza bat besterik ez) herritarren artean arrakastatsuen zen-eta. Denborak

ALBERTO ELOSEGI

■ Pilotaleku moderno bat, guztiz estalia.

■ Frontoi mota

Ezkerretik eskuinera eta goitik behera: Erdi Aroko gaztelu askotan espazio bereziak sortzen ziren pilotan jokatzeko. Hasierako pareta bakarreko frontoia garatuz joan zen, ezkerreko pareta zuen frontoiak eraiki ziren, baita erreboteko pareta zutenak ere. Euria egiten zuenean sarritan haurrek eliz atarian edo arkupe azpian jolasten zuten. Kirol arrakastatsua bihurtzen joan den heinean eserlekuak gehitu zaizkie pilotalekuei, horiek estali egin dira edo pilotalekua guztiz estali da ●

■ Doneztebekoa erreboteko ta

IRITSI ZAIZKIGUN PILOTALEKU EZBERDINAK.

Gaur egun Euskal Herri osoan zehar -beste leku askotan bezala- mota guztietako frontoiak aurki ditzakegu, beraien kopurua ezezaguna izateraino bezain ugariak. Mendietan, zelaietan, baserrietan, herrietan, hirietan... bakoitzak egitura eta itxura ezberdina eraikusten du, baina, salbuespen gutxi batzuekin, denak inguruko osotasunean ezin hobeto integratuak agertzen zaizkigu.

Soropila pilotaleku-motarik sinpleena dugu. Gaur egun ia bakarrik Zuberoako zenbait mendi edo lautadetan aurki genituzke baina antzina artzainen arteko desafioek jende ugari erakartzen omen zuten, janari eta guzti astoen gainean hurbiltzen zirelarik, eta pasioak askotan gairatuak ziren.

□ Euskal Herri penintsularrean ezkerreko pareta bat erabiltzeak jokoari ekartzen zizkion aukeretaz ohartzen hasi ziren

tzake baina antzina artzainen arteko desafioek jende ugari erakartzen omen zuten, janari eta guzti astoen gainean hurbiltzen zirelarik, eta pasioak askotan gairatuak ziren.

nezka egiten zuen, ikusleek artean ukabildada edo makilakadaka amaitzeraino. Zelaian bertan, urrunetik ez dugu pilotalekurik nabarmenduko, baina hurbilduz gero aitzurraz eginko eskasak ikusiko ditugu, 15-17 metro arteko marra paralelotan; marra perpendikular batek espazio hau bi erditan zatitzen du eta sakea egiteko harlauza bat dugu, besterik ez.

Basa-frontoiak aurrekoari lauzpabost metro altueran eta bospasei metro zabaleran izan dezakeen tailatutako harritzko

horma bat gehitzen dio, eta baita hormaren ondoan sakea burutzeko harlauza ilara batzuk, hortik atzerako guztia zelai laua dugulako. Frontoi sinple honetan eskuz jokatu ohi da, egin zenean horretarako pentsatua zelako eta bere baliabideak ez dutelako gehiagorako ematen, beraz ez da oso sakona izaten. Hori bai, atzealdean eraikinik edo oztoporik ez badago erreboterako ere balio dezake. Euskal Herriko auzo askotan aurki daitezke, batzuetan alboetan ikusleak eseritzeko hormatxoekin ala gerizpea eskaintzen duen zuhaitz handi batekin.

Eboluzio honetan hirugarren urratsa herriko pilotalekua genduke. Honetan, aurrekoaren hormatxoak alde bakoitzetik 10-12 metro erakusten duen frontisa bihurtu zaigu, eta lurreko harlauzak ere zabalagoak eta zainduagoak aurkezten zaizkigu, horrela sakearen nondik norakoak jokalariek eurek erabaki ditzaketelarik. Frontisean ona markatzen duten bi marra bertikal margotzen dira eta zelaia-

ta da, zelaiairen bi muturretan horma duena.

■ Pilota eskolak eta unibertsitatea

Bizkaiko Lea-Artibai betidanik izan da pilotarien –batez ere zestalarrien– harrobi garrantzitsua, eta garai batean hainbat ziren Ameriketara maleta eta xistera banarekin joaten ziren herriko semeak. Hauek jokalaria guztiak Markina Udal Pilotalekuan trebatuak ziren, arrazoi honengatik zein geroagoko beste frontoi askoren eredu izateagatik “Pilotaren Unibertsitatea” izena hartuko zuena. Hainbat mendetako zaletasunaren eta inguruan izan zen beste frontoi baten oinordekoa, gaur egun ezagutzen duguna 1798an altxatu zen; 1852an handitua, orduko pilotak txikiago eta biziagoak baitziren, 1883an beste erreforma bat ezagutu zuen, urte horretan Markina “Euskal Lore Joko”en egoitza hautatu zutelako eta xistera bezalako erreminta berriekin txikiagi geratu zelako berri ere. Azkenik, 1928an lehenbiziko aldiz estali zen, I. Esku Hutsezko Munduko Txapelketa zela-eta, baina gaur egungo estaldura Castor Uriarte

arkitekto ospetsuak eraman zuen aurrera 1966an.

Badira, dena den, gure artean beselako “pilota-ikastolak” ere bai: Atano III txapeldun handi azkoitiarrak bazuen bere herriko plazan “Goiko-Losa” izeneko 1759ko frontoia, baina pilota menderatzen trebetasunik handiena ondoko 1730eko Udaletxepeko arkupeetan lortu zuen. Kontuan izan behar da pilota-jokoa Azkoitiko ikur izan dela betidanik, eta “Kontzejupe” ospetsu honek historian zehar jokalarimultzo handia ezagutu du bere hormen artean lehian, hau da, bertako zirrikitu guztiak menderatu ostean edozein pilotalekutan aritzeko gai izan zitekeen herriko pilotari-harrobi amaiezina; zerbaitegatik jarri zioten “Pilotarien Seaska” izena. ●

■ Azkoitiko Atano III.ena.

ren bi alboetan ikusleentzako harmailak ikus ditzakegu. Gaur egun Ipar Euskal Herriko herri gehienetan ikusten ditugun plazako pilotalekuak estilo honetakoak dira, eta bertan hainbat modalitatetan ari daiteke, hala nola esku hutsez, palaz, xisteraz... Horretarako, 60 metrotik aurrerako sakonera izatea komeni da.

Erreboteko frontoia aurrekoa bezalako da, baina orain zelaiairen beste muturrean horma karratu eta txikiago bat altxatu dugu, eta bien artean 90-110

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Javier Ortega, arkitektoa

"Frontoi guztiek dute akatsen bat eta pilotariak horren bila jotzen dute"

Bere esanetan munduan pilotaleku gehien egin dituen pertsona izan daiteke. Historian zehar frontoiak altxarazi dituzten pertsonak ugariak izan badira ere (asko auzolanez ere bai) arruntena arkitekto batek hiruzpalau proiektatu eta aurrera eramatea da. Javier Ortégaren kasuan bere sinadura dagoeneko 40 bat pilotalekuk daramate.

■ Nola egiten da frontoi bat?

Antzinako frontoia tailatutako harriez altxatzen zen, baina gaur egun egitura porlanezkoa da, harritzkoa garestiegia litzatekeelako. Frontisaren kasuan honen gainetik harri-kapa bat jarri behar zaio (homogeneotasun handiko kareharria, edozein harrik ez baitu balio), gutxienez 10 bat zentimetroko sakonera duena, bestela pilotak zuzenean porlanaren aurka joko lukeelako eta honek batetik ez lukeelako indarrez itzuliko eta bestetik porlana bera kalte-tuko litzatekeelako. Azkenik, harri-plaka hauen eta porlanaren artean tarte txiki bat utzi behar izaten da, bertan masa likidoago bat isurtzeko, harriaren eta porlanaren arteko kola gisa funtziona dezan. Azkenik, zorua ere oso garrantzitsua da, baina Castor Uriartek zoru perfektua asmatu arte denetarik aurki zitekeen, batez ere oso laua geratzen ez zen harria; Uriartek asfaltozko zorua asmatu zuen eta gaur egun pilotaleku guztietan horixe erabiltzen da.

■ Dena den, hori guztia kontutan hartuz ere, gero alde handia dago frontoitik frontoira.

Egia da, ez daude bi frontoi berdin, eta zaharren artean denek daukate nonbait akats txikiren bat, botea hemen edo han egin bote normala egitea eragozten duena; bertan ibiltzen direnek ezagutzen dute hori eta jokatzeko orduan erabili egiten dute, noski. Anoetako pilotalekuak esaterako azpian aparkalekua du; pilotariak badakite hori, eta azpiko habeak bilatzen dituzte pilota bideratzerakoan, habe baten gainean bote

egin ala beste nonbaiten bote egin pilotaren mugimendua oso ezberdina izango delako.

■ Zer da frontoien eraikuntzan gaur egun modan dagoena?

Une honetan Hegoaldean trinketak bultzatzeko asmotan ari gara, jokia bera bizitzeko helburuaz; izan ere, niri pareta beraren aurka behin eta berriz jotzeak azkenean aspertu egiten nau. Beste alde batetik pilotaleku-komplexuak ere garatzen ari gara, frontoi luzeak, motzak, trinketak eta abar integratzen dituztenak.

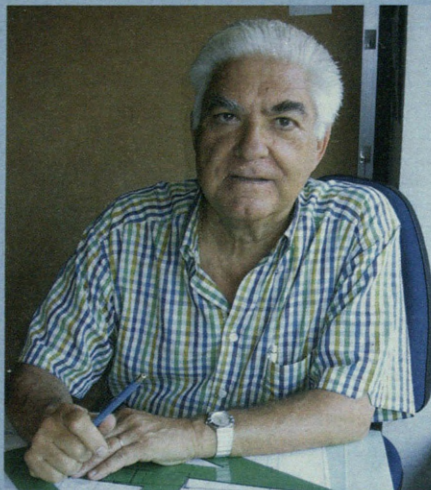
■ Eraikuntza-materialak ere azkar eboluzionatzen ari dira, beiraren erabilpena esaterako.

Hemendik aurrera egingo diren trinket guztiak beiraz egingo dira, frontisa ezik, horrela espazio txiki berdinean ikusle gehiagok gozatu ahal izango dutelako ikuskizunaz, baina beira trinketerako material gisa erabiltzea ez da berria, horrelako lehen duela 20tik gora urte eraiki baitzen, Parisen. Beira

etorkizuneko materiala da; artekatzeko zaila da baina balei eusten badie pilotari ere ezin hobe eutsiko dio.

■ Azkenik, zein da pilotaleku baten kolore naturala?

Orain arte, Hegoaldeko frontoietan behintzat, kolore nagusia zuria izan da, herriko jendeak erabiltzen dituen pilota argiak denborarekin zikindu eta ilundu egiten direlako; orduan, paretetik kontrastea lortzeko hauek zuriz margotzen ziren. Profesionalek erabiltzen dituzten pilotak berriz, ez dira zikintzen, behin eta berriz aldatzen dituztelako, eta orduan ez dago paretak zertan zuriz margotu behar. Beste alde batetik, mundu honetan telebista indar handiz sartu denetik frontoiak berde ilunez pintatzeari ekin diote, telebistaren estetikari (pilota eta paretaren arteko kontrastearen bila) eta psikologiari (berdea oso kolore lasaia, atsegina delako) egokitu asmoz ●

MIKEL MARTINEZ

metro arteko jolaslekua geratzen zaigu, bi taldek bata besteari (tenisean bezala) xisteraz pilota bota diezaion. Joko hau pilota munduko denen artean ederrena dela diote, eta batez ere Ipar Euskal Herrian da oso sustraitua; Hegoaldean Zubieta, Billabona eta Doneztebeko kasuak ditugu.

Iparraldean aurreko biak baditugu jaun eta jabe, Hegoaldeko inongo herri-tan falta ez den pilotaleku mota frontoi irekia ala ezkerreko paretako frontoia izenak hartzen dituen dugu, frontis karratu eta altuera berdintsuko ezker

horma erakusten dituen. Leku batzuetan hirugarren horma bat ere izan daiteke, errebotekoa, eta denetan zorua jadanik porlanezkoa (gaur egun asfaltozkoa) izan ohi da. Hauetako frontoi asko denborak aurrera egin ahala estaltzen joan dira, eta horietako batzuk pilotaleku industrial edo komertzialak bihurtu dira (Labrit, Beotibar, Astelehena), baina funtsean denek erakusten dituzte ezaugarri berdintsuak: Motzak (32-36 metro) ala luzeak (52-56 metro), bertan modalitate orotara joko daiteke, hots, eskuz, palaz, xisteraz, erremontean...

Azkenik eta bukatzeko, lehenago azaldu ditugun guztiekin zerikusi handirik ez duten trinketak ditugu, desager-tzeaz dauden irekiak (sabairik gabeko etxe karratu bat bezalakoak) edo arrun-tagoak diren estaliak, batez ere Iparraldean. Beste guztietatik xehetasun asko-tan desberdintzen dira, eta lehenago ere aipatu dugun bezala, bere elementuetatik askok (txiloa, sareak, teilatutxoak...) ez dute printzipioz erabilpen argirik erakusten baina denek dute garrantzi handia jokoan ●

◆ IOSU ETXANIZ

Azken mendeotan industrializazio prozesuak hirietan bildu du ordurarte nahikoa sakabanaturik bizi zen jendea. Baina orain, eta bizimodu lasaiagoaren bila, horietako biztanle anitzek hiri nahiz eskualdeburu handietarik inguruko herrietarat jo du, Araba lekuko.

HERRI TTIPI BATEAN ETXETXOA DUT, POTTOKA ETA GUZTI

Euskal Herriko herrialdeen artean, neurriz zein biztanlegoz, Araba txikia dugu, bakarrik 2.800 km², Nafarroaren seirena.

Haatik, eta bere azalera Ipar Euskal Herria baino tikiagoa bada ere, hagitzez populatuagoa dago. Arabar biztanleria bizia baita, eta industriak jauzia eman ahal izateko garapen bizkorra eskaini dio, mendez mende eutsiriko kopurua denbora laburrean biderkatuz. XVI. mendean 60.000 biztanle zituen eta 2.000 urtean 280.000.

Populazioaren jatorriaren aldetik, bertzalde, estatistikek Euskal Herriko anitzena dela diote, soilik %37 bertakoa eta bertakoen seme-alaba izanik. Alta, hori baino kopuru handiagoa da kanpoan jaiotzen. Lehen, herrialdea industriaren faltan zelarik, Gasteizko egitura nahiz merkatalgune apalak erakartzen zuen nagusiki Gaztelatik zetorren etorkin poltsa. Tarte horretan, Gipuzkoa eta Bizkaiako hiriek arabarrez gozatu zuten, XX. mendearen lehen erdi aldeko lantegiak arabar herrietako gazteek elikatuz (Bilbo Handia, Goierri, Tolosa). Gero Gasteizek jasaniko aldaketa izugarriak jokoaren arauak aldarazi zituen. Herrien behititze ezaguna hiribururat bideratu eta herrialdea, emaila izatetik altzo bihurturik, bertakoak ez ezik milaka eta milaka etorkin ere labe modernoan magalean jasotzeko aukeraz baliatu zen.

Herrialdearen desoreka, baldintza berberak eragina, ikaragarria da; Araba, hein handi batean bederen, Gasteiz baita, arabarren hiru laurdenak Euskal Herriko bigarren hirian biziz. Honen ondorioz, hiriburutik at gelditzen diren hirurogeita hamar mila lagunak eskualdeburu batzuetan nahiz hamaika herrixketan bizi dira.

Dena den, eta ene lagun baten errandetan, "aspaldian Arabako herriek bizitza

■ Urteen joan etorriak aldaketa ugari ekartzen ditu, baita jendearen gustuei dagokionez ere. Orain arte Araba hein handi batean Gasteiz izan bada ere, badirudi gauzak aldatzen ari direla eta jendeak nahiago duela herri txikietan bizi.

JOSEBA OLALDE

■ Eugenio Ruiz, Geografia eta Historia fakultateko irakaslea

“Mendi inguruek duten balio ekologikoaren estima igo da”

Eugenio Ruizek “200 años de geografía en Araba” liburua plazaratu du. Erredakzioan aritu den Eugenio Ruiz irakasleak aitortu digunez, arabar garapena ikaragarria izan da, Gasteiz zena hiri handi bilakatu eta herri biziak emeki emeki itzaliz.

■ XVIII. mendeko Tomas Lopez jaunaren galdetegi bat kontuan hartu duzue liburuan. Zein da gizon haren lanaren garrantzia?

Handia. Duela berrehun bat urte Lopezek galdetegi bat bidali zien arabar apaizei, herrialdeko mapa bat egiteko asmoz. Bertan herrien kokapenak, bideak, zubiak, arkitektura lanak, ekoizpenak eta bertze marraztu nahi zituen. Ihardespenak ez ziren behar bezain onak izan, baina egun hagitz baliogarria den informazioarekin mapa bat prestatu ahal izan zuen.

■ Nolakoak ziren XVIII. mendeko arabar herriak?

Ez ziren egun bezalakoak, hagitz ezberdinak baizik. Bizi biziak ziren, lanaz beterik. Haur eta gazte ugari zuten, eskolak, jostunak, arotzak, mandazainak, harginak, ikazkinak, apaizak, ostalariak, artisauak. Oinarria nekazaritza zen, orain baino anitzagoa, nagusiki bizirauteko balio zuena. Azokak ere baziren, jakina, laboreak, fruitondoak, larreak. Mendia guziz aprobetxatzen zen, zura, egurra, fruituak, sendabelarrak, abereak izateko.

■ Jadanik XIX. mendean aldaketaren bat jazo zen?

Egoerak bereari eusten bazion ere, Bizkaia eta Gipuzkoan

gertaturiko industrializazioa eraginkorra izan zen arabar demografia eta sozioekonomian. Emigrazioa, populazioaren metaketa, lanbide zaharren desagertzea, nekazaritzaren berrikuntza... Edonola ere, benetako aldaketa bakarrik duela berrogeita hamar bat urte gauzatu zen.

■ Orduan bertako industrializazio jautzia burutu baitzen...

Bai. Herriak husten hasi ziren, adin piramideak zaharkitu, ohiko ogibideak desagertu, herrietako jendeak hirietan agertzen ari ziren zerbitzuen falta nabaritu zuen. Nekazaritza, makinariareki, espezializatu eta mendietan egiten ziren lanak baztertu ziren. Lurrak elkartu eta soilik nekazal ekoizpen zehatz batzuk mantendu ziren.

■ Halere, aspaldi arabarren artean bertze joera bat nagusitzen ari dela dirudi, hau da, hiritik herrietaratzeko gogoia.

Eta joera hori indartzen ari da. Nekazal inguruak hiritartzen ari dira, gure artean urbanizazioak eta bigarren etxebizitzak ugaltzen ari baitira. Hor dira, ahanzi gabe, sortzen ari diren industriagune tikiak ere bai. Aniztasun sozioekonomikoa aberasten ari da eta populazioak duen aldatzeko, mugitzeko ohitura ere bistan da. Bizi kalitateari loturik dagoen eta nekazal, mendi inguruek duten balio ekologikoaren estima igo da, basoarena bezala, nekazaritzan diharduen jende kopurua, berez, gibelerat ari den arren ●

JOSEBA OLALDE

propioa zuten, baina poliki-poliki hustu egin dira, hiriburuan eta herri handietan metatuz. Orain, berriz, alderantziz gertatzen ari dela dirudi”. Honela da, eta jarraian historiak eskainiriko zenbait datu erakutsiko ditugu.

“LA REJA DE SAN MILLAN”

(1025). Izen hau daraman agiri zaharra garrantzitsua da arabar historian, zeren eta ordaindu beharreko zerga honek (burdin kopuru bat) Arabako lurralde gehien berri emaiten baitigu. Eskualde eta, orokorrean txiki samarrak ziren herri ize-nak bertan agertzen dira, egun desagerturik dauden etxe multzoak edota hainbatetan deituraz dexente itxuraldatu direnak, garaiko hirixkak barne.

Ezin ahanzi, bertzalde, agiri horren

testuingurua, orduko Araba Iruñeko erresumako lurralde bat baitzen, Antso IIIa, “Handia”ren eskuetan zegoena. Ildo beretik, herrialdea ez zen muga bat, nafar

antolaketa bainan kokaturiko eskualde multzoa baizik. Zenbait egile kezkatu da agiri honetaz, erraite baterako Fita, Knörr, Mitxelena edota Caro Baroja.

■ Gasteizek bizi izan zuen industrializazioaren isla.

ARABAKO LANGILEAK SEKTOREKA

	1960	1973	1989
INDUSTRIA	18.000	54.000	40.000
NEKAZARITZA	16.000	12.000	5.000
ZERBITZUAK	19.000	25.000	39.000

(Gallastegi, 1995)

ARABAKO BIZTANLERIAREN BILAKAERA

XVI. mendean	60.000
XVIII. mendean	70.000
1900. urtean	95.000
1930. urtean	105.000
1960. urtean	138.000
1970. urtean	205.000
2000. urtean	280.000

GASTEIZKO

MATXINADAK. Juan Madariaga Orbea ikerlari jarraikiz (1995), frantziar iraultzaren aitzindari-tzat hartzen ahal dugun Gasteizko matxinada 1738an hasi eta 1742-1748 artean gauzatu zen. Alta, bertako merkatariek han-

dikien aurka burukatu eta, jende xumearen laguntzaz udal karguetan ordezkatu zituzten. Espainiar armadak, dena den, hamar urtez luzatu zen aldaketa sozial hau deuseztu zuen, lehenagoko egoerarat itzularaziz.

Ez da harritzekoa, giro horretan, merkatalgintza murrizten zuen Madrilek 1802an sinaturiko dekretuak ezinegona areagotu izana. Módenes gobernadorea arabar garraiolariak espetxeraten hasi zen, agindu zentralisten arabera denak kontrabandistak zirelakoan. Iskanbilaren ondorioz, halere, alde egin behar izan zuen, guda karlista arte tira-bira konpontzeke gedituz.

Estatua ere egoeraz jabetu zen, asmatu-
rikog zerga berrien bidez

bere egiturak sendotuz. Horretarako, "nuevo estado borbónico" deitu ohi denak errealitatearen irudi zehatza behar zuen, ez ordurarteko ezosoa. Hori dela medio, 1787. urtean "Censo español executado de orden del rey comunicada por el excelentísimo señor conde de florida-blanca, primer secretario de estado y del despacho" burutu zuten. Errolda horretan datu soziologiko interesgarriak irakurtzen ahal dira, adibidez oraindik nahikoa euskalduna zen Arabak 71.000 biztanle zuen, Lapurdiren gisa. Inoiz ezkontzen ez zen emakumeen multzoa Gipuzkoako kopuruaren erdia zen, eta arabar errioxan %3 baka-
rrik... Antza denez, bertze euskal lurraldeetan gorakada ekonomikoa nabarmenagoa zen Araban baino. Horregatik Gipuzkoa eta Arabako goi mailako kargodun batzuek proiektu bat prestatu zuten, haien ustez ia tokirik gabe bizi ziren milaka gipuzkoarrendako herriak

"Hegiraz".

Gerardo Lopez

Gereñukoak erakutsi zuenez (1989), egungo erdarazko Antezana "Andiggana" zen, Alborcoin "Albergoihen", Ali "Ehari", Armiñon "Aramingon", Arrizala "Harrizavallaga", Uda-Trebiñoko Busto "Bustia"...

XVIII. MENDEKO PROIEKTUA.

1200eko konkista-guda pasaturikoan, 1348ko izurrite beltzak Erdi Aroko irabazpen demografikoak desagertarazi zituen moduan, XVI. mendearen gorakadaren ondorengo klima aldaketak eragin zuen XVII. mendeko eguraldi hotz-hezeak Araba lehenagoko egoerarat eramanen zuela zirudien. XVIII. mendean, berriz, hazkunde demografiko ikaragarria eman zen.

Hasieran gerrate batzuk pairatu arren (1701-1714), aduanek Ebron jarraitu zuten, hamarkada luzeetan garapen sozioekonomiko baikorra gauzatuz. Honek, halere, ezin ditu jite handiko arazo larriak ezkutatu, arabar herrialdeak erakusten duen nolabaiteko ezintasuna lekuko, matxinadak barne. Era berean, hazkunde horren bidez aberastu ziren XIX. mendean foruen aurkako joera tin-
kua plazaratuko zuten indarrak.

ALBERTO ELOSEGI

■ Trebiñoko etxebizitza berri batzuk.

ARABAKO HERRIETAKO POPULAZIOA

GAZTEIZ	208.000
LAUDIO	20.000
AMURRIO	9.000
AGURAIN	3.700
OION	2.200
AIARA	2.000
IRUÑA	1.500
ASPARREN	1.500
BIASTERI	1.500
TREBIÑO	1.400

Joseba Intxausti izan da, baina, duela hamar bat urte paper zaharraren datuen bitartez nahikoa kartografia definitiboa zehaztu duena. Bertan islatzen dena herrixka, auzo txikiz osaturiko mundu sakon itzela da, mendebaldeko euskaraz bizi eta bilgune handirik ez zuen hagitz dentsitate eskasako populazioa arabar konstelazioan barreiatua.

Egungo Andoin "Anduiahin" zen, oroit Gipuzkoako Andoain eta Biarnoko Andoins, duela 2.000 urteko Akitaniako "Andossus" gogorazten duena; bidena-bar egungo nafar Andosilla ere "Andosella" zen "reja"ren garaian. Halaber, "Angelu" izeneko herrixka dugu, lapurtarra bezala. Hor dira arabar Basauri ("Basahuri", Uda-Trebiñon), Gernika, Lasarte, "Harizavalleta" (Aretxabaleta), Elgorriaga, Markina (egun, Markinez) eta bertze.

Denboraren poderioz buruturiko aldaketa, era berean, ongi jasotzen da. Izan ere, agiri honetan Biasteri, Dulantzi, Agurain eta Gasteiz deitzen ohi zirenek bizirauten zuten, oraindik ere Laguardia, Alegría de Alava, Salvatierra edota Vitoria modukoek ordezkatu gabe, alegia. Komunioi alderdiari "Ossingani" zeritzaien, errioxar mendebaldeari "Olhaerrea". Gasteizko eskualdeak "Malizhaeza" eta "Harhazua" zuen izena, Dulantzi-koak "Hiraszaeza" eta Aguraingoak

■ Alberto Friasek natura hiria baino nahiago dutenen argazkia egiten digu

Eugenio Ruiz irakasleak dioenez, aldaketa handiak gertatzen ari dira arabar populazioaren kokapen fisikoan, makina bat baitira hirietatik, Gasteiztik nagusiki, herrietat bizitzera abiatu direnak. Paradigmatikoa, alde honetarik, Uda-Trebiñon gertatzen ari den prozesua, zeren eta nonahi txalet edota adosatu urbanizazioen bidez bertako nekazal herri tikieta populazioa biderkatzen ari baita. Hor dira, ildo beretik, aspaldi Argantzunen "kolono" izena jaso ohi dutenak, ordurarteko egoera soziodemografiko historikoa deseginarazi duen helduberrien sarrera masiboa, alegia. Arabar udal batzuek aldaketa horien eragina saihesteko ahaleginak egin dituzte, berezko nortasuna gal ez dadin. Joera, halere, bizkortzen ari da etengabe, eta kritika batzuk isuri dira jadanik.

Honela, Alberto Frias gasteiztar legegizonak Basandereren "Euskal Herria 1000-2000" liburuaren baitan plazaraturiko "Ekologia año 2000, de Euskal Herria a Euskal Hiria" hausnarketan jaso duenez, gertatzen ari den aipaturiko nekazal inguruen hiritartze prozesua iraultza sakona eragiten ari da eguneroko bizitzan.

Testuan, Araban hedatzen ari diren horietako urbanizazio bat deskribatzen da. Hogeita hamar txalet, denak berdinak.

Etxeko jaunaren gosaria: Kolonbiako kafea, Frantziako gurina, Alemaniako mermelada. Arazoa esnea eskuratzea omen da. Bertako herrixka zaharrean autopistak behiak izateko aukera deuseztu eta orduz geroztik esnea kanpoaldetik ekartzen dute: irauteko landuriko ekoizpena Suitzatik helikopteroz, Marsellaraino kamioez eta handik arabar Lautadarat abiadura handiko trenaz. Berriz ere kamioez Eloorrion eta handik itzuli hipermerkatuetarat. Urbanizaziotik harat hogeikilometro dagoez, kotxez ordubete behar izaten omen du pasadizuen protagonistak etxean koipe tantarik gabeko esne "osasungarria" gosaldutxo ahal izateko.

Egileak izen bat asmatu du urbanizazioko pertsonak erdaraz deitzeko: "rururbano". Ez du "hiri nazkagarrietan" bizi nahi, belardi pribatua duen txaletan baizik. Izan ere, turismoari begira berrantolaturiko ondoko azken base-rrian pottoka bat badute, bere alabatxoaren aisialdia poztzen duena... eta ingelese ere bertan praktikatzeko ahal du!

Alberto Friasek, egoeraren karikatura burutu ondoren, hogeita hamar orrialdeko gogoeta mamitsua eskaintzen du, dagoena aztertu eta jorratzen ahal diren bideak aurkeztuz, euskal ekologia eta etorkizuna, betiere, ardatza izanik ●

EUSKAL HERRIA: AÑO 1000, AÑO 2000

sorrarazteko plangintza landua, arabar herrialdea berpopulatu asmoz. Hori hagitz eraginkorra izanen zen, ekonomia arloan ez ezik, euskararen egoeran ere. Haatik, Madrilek projektua debekatu zuen. Mende haren amaierarako, aldiz, eta "eratzuna" moduko neurri errepresibo bidez (Dulantziko testigantza, orduko Mendibilek idatzia), Uda-Trebiño nahiz Mendialdea erdaldundu eta Gasteizko Lautada elebidundu zuten.

INDUSTRIALIZAZIOA. 1936ko gerra ondorengo hamarkadan Bizkaia nahiz Gipuzkoako industria berpiztu eta haien ekoizpena biderkatu zen, langileen egoera, berriz, ikaragarri okertuz.

Interes ekonomikoek ordurarte nahi-ko bazterrean utziriko Araba (argindar sare nagusi guti, trenbide ahulak Madril-Irun salbu), halere, esnarazi zuten. 1936 baino lehen Gasteizen metal eta kimika arloko lantegi-xumeak zeuden, Araian bertze zertxobait, asfaltoa Maeztu alderdian eta arnoarenak Biasteri edota Oionen. Hots, Araba industria gutxien zuen euskal herrialdea zen, Zuberoaz landa.

1947an, baina, aldaketa deika ari zela erraiten ahal da, data hartan hamar elkar- te anonimo sortu baitziren, aurreko urte- tan agerturiko diru kopuruak hondarraren gisa geldituz.

Lehen bultzadatxo hark eztanda egin zuen 60ko hamarkadan. Izan ere, ordutik egun arte arabar populazioa Hego Euskal Herriko %7 izatetik %10erat pasa baita, eta zer erranik ez arabar populazio horren eguneroko lanaz ari bagara.

1960tik Hego Euskal Herrian lanean ziharduena lagun kopuruaren gorakada orokorra izan bazen ere, jauzirik aipagarriena

■ Angiano herriko argazki zahar bat.

Araban eman zen, frankismoaren amaieran aktibitate tasarik tikiena izatetik altuena erdiasterat egoera irauliz. Honela, indutrian aritzen den arabar populazioa, ehuneko- kotan, Hego Euskal Herriko handiena da, Bizkaia zuen nagusitasuna 70eko hamarkadan bereganatuz. Alde honetatik Gasteiz eta Audio aldea nabarmen zuzen ziren.

Bertzeak bertze Ollora edota Zarateri jarraikiz, prozesu honetan Arabako Foru Aldundiak harturiko erabakia azpimarratu beharra dago, zeren eta 1960ko al- daketak garai hartan industria enpresariei lur merkea erosteko baliabide ezin hobea eskaini baitzizkien. Era berean, 1963an "Plan General de Ordenación Urbana de Vitoria" izeneko sinatu zen. Bigarren guda karlista aurretik (1875) Gasteizek 17.000 biztanle zuen eta 1965ean 105.000. Bada, egun azken kopuru hau bikoizturik azaltzen zaigu, bertze inon gertatu ez dena, alegia. Eta are gehiago, 1960-1970 tartean ere, hamar urte eskaseta, Gasteiz eskualdeko populazioa bikoiztu zen, 1972an bertako "Lakuako ACTUR" aprobataz ●

◆ ERLANTZ URTASUN

Mirentxu Purroy

“Kazetari dena 24 orduz da kazetari”

P E R F I L A

Denok buruan oporrak hartu eta ihes egitea beste gauzarik ez dugun honetan, eta deskonektatu, eta ahaztu... Energia sobredosi bat da lana bizi duen norbait aurkitzea, dena hurbiletik aztertu nahi duena, mundu osoarekin konektatuta mantentzen dena eta aurreko guztia gogoratzeko exigitzen duena.

Une bakoitza airean joaten utzi gabe gozatzen omen du Mirentxuk, ekintza denak harrapatu nahi ditu, uneoro zigarroari barruko ke dena xurgatzen dion eran.

Baina informazioari, zigarroari bezala, filtro berezi bat jartzen dio kontsumitu aurretik.

Osasunerako ezinbesteko neurria.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Alberto Elozegi

Filosofia, kazetaritza eta psikologia karrerak ikasi dituzu, eta zuretzat elkarren osagarri izan omen dira. Zergatik ikasi dituzu hiru hauek?

Behin bakarrik bizitzen delako. Eta alferrik galtzea iruditzen zait bizi eta ez jabetzea nola bizi naizen, zergatik bizi naizen horrela, nola hobetu dezakedan nire existentzia, nola izan naitekeen pertsona oso bat, eta nire zoriontasunak nola eramango nauen sosegu, oreka eta bake egoera batera. Etengabeko bilaketan, eta jakiteko etengabeko irrikan dagoen pertsona naiz. Bizitzarekiko pasioagatik ikasi nituen karrera hauek, pertsona bezala hobetzeko, zentzu bat emateko errepikatu ezina den bizitzari.

■ Zer da kazetari izatea?

Gertatzen diren albisteen klabeak ezagutzeko jakinmina da. Kazetari dena eguneko 24 orduz da kazetari, niretzat kazetaria baita benetan konprometituta sentitzen dena bizi den denbora horretan. Jakinaren gainean egon eta albisteak

diren horretan transmititzeko betebeharra du, iritzirik eman gabe.

Gertatzen denaz jabetzea da, ez zure mundu txikian, mundu zabalean baizik. Horrek estimulatu du jakiteko irrika, ezagutzekoa, ikastekoa, bidaiatzekoa... uste dut lanbiderik osoenetakoa dela.

■ Geroz eta informazio gehiago dago, baina orain hobeto informatuta al gaude?

Informazio gehiegi dago orain, eta horrek ez gaitu askeago egiten, alderantziz, saturatu egiten gaitu. Gainera, kolore eta tendentzia ezberdinetako politikako informazioa denez, askatasuna eragozten dizute. Irizpiderik gabeko pertsona bazara, oso ahula zara. Horregatik da hain garrantzitsua norberaren kultura.

Internet bitarteko azkar eta informazio gehien biltzen duena da, baina gehienetan ez dago sinatuta, ez dago kontrastatuta, eta ezin da egiaztatu. Interneten aurrean argi gorria pizten dut, defentsa mekanismoa, eta kontu handiz aztertzen dut bertatik ateratako informazioa.

■ Zinema zuzendaritza ikasi zenuen. Zer eragin du horrek zure lanean?

Hollywood etxean ez nuen, Hollywoodera neroni joatea erabaki nuen. Gauza bat da zinema, asmakuntza bezala, fikziozkoa. Nobela bat pantailara eramaten denean bezala, kontatzeko teknika bat dena. Beste bat da dokumentala, edo irudi dokumentatua. Eta horren abiapuntua kazetaritza da, garrantzitsua baita zer kontatzen den, zer gertatzen den. Bi teknikak uztartzen ditut: informatiboa dena, eta irudiaren teknika narratiboa. Egungo informazioan agintzen duena irudia da: berehalakoa izan behar du, espektakulua-ren zati da, unitate ibiltariak bidaltzen dira albiste gertatu den tokira, eta jende-ari iruditzen zaio ekintza ikusten badu jabetu dela gertatzen denaz. Baina horrek memento bakarra irauten du. Mundu mailako sarraski baten atzetik albiste umoretsu bat, edo kiroletakoa jartzen dute, eta jendeak irudia asimilatzen du adina gaitasun du bereahala ahazteko ere. Niretzat kazetaritzako izarra idatzizkoa da. Bera da nire oinarria, nire gida. Egunkaria txikitatit gustatzen zitzaidan, agian gurasoek beti gosaldutako egunkaria irakurrit. Ez banintz kazetaritza idatzian hasi, ez dut uste oinarri hau ekarriko nukeenik irudien zurrumbilo honetara.

■ Mila motatako lanetan aritu zara. Zer bilatu duzu lanean?

Bilatu nuen gauza bakarra "Punto y hora" aldizkaria izan zen. Frankismoa pairatu genuen, eta egoera larria eta kas-trantea zen, ez existitzea bezala. Horregatik, kazetaritza ikasi nuenetik nire obse-

BIZITZAREN PASARTEA

Ez dut inor aurkitu nire abizpa bezain berezirik. Buruz ezagutu dudan argienetakoa zen, eta pertsona bezala zoragarria: autentikoa, humanoa, benetakoa, xamurra... Bi aldeak uztartzen zituen, perfekzioa zen. Bizitzan egin dudana dena bere babesarekin egin dut. Txikitatit bixkiak bezala izan gara. Hitzik gabe ulertzen genuen elkar.

sioa zera izan zen: "egunkari bat sortuko dut". Zer gertatzen ari zen kontatzeko benetako beharra sentitzen genuen. Egunkari bat sortzeko baliabiderik izan ez nuenez, aldizkari bat sortu nuen.

Beste dena zoria izan da. Momentu hartan ni bezalako pertsona bat behar zutenean pare-parean suertatu nintzen. Munduko bazterren batean bada norbait zu bezalako baten zain dagoena.

Egiten ditudan lan denetan jartzen dut pasioa, maitasuna eta erabateko dedikazioa. Nire lanaren entusiasta bat naiz. Bizitzaren entusiasta. Uste dut profesional ona naizela, baina ez nik hori sinisten dudalako, egunero horretarako prestatzen naizelako baizik.

Uste dut pertsonen egiten dutela duin lanbidea, eta ez alderantziz. Nobel Saria jaso duelako inor ez da norbait, bere gizatasun maila da Nobel Sarira iritsi daitekeena. Nobela bat irakurri eta asko gus-

tatzen bazait, egiten dudan lehen gauza da autorearen biografia bilatzea. Bere bizitza lotsagarria iruditzen bazait, ez dut bere lanik gehiago irakurriko, pertsona hori ez baitzait dagoeneko interesatzen. Nik ez diot nire denborarik eskainiko. Dagoen tokira iritsi da beste jende asko zapalduta, edo besteren bizkar.

■ Lanarekiko konpromisoa azken

muturreraino eraman duzu...

"Punto y hora" sortzea, Nafarroa feudal eta espainolean erloju-bomba bat jartzeari bezala izan zen. Bitik behin etortzen ziren zentsuratzerari, ni salatzerari, epaitegitik pasa behar izaten nuen hirutik bitan... Oso apasionantea izan zen, lehenengotako aldizkari independentea zenez, alderdi politiko denak etortzen baitziren izen

CURRICULUMA

- **Jaio:** Iruñean.
 - **Kazetaritza, filosofia eta psikologia ikasi zuen hemen. Ondoren New Yorken Zinema Zuzendaritza ikasi zuen.**
 - **Kazetaria.**
 - "Punto y hora" (1976) aldizkariaren sortzaileetakoa, "Egin" egunkariko zuzendari izan zen 1978-1981 urte bitartean. "Mundo.hoy" saioa egiten du egun ETB2an, 1999ko azaroaz geroztik.
- Zinema: "El silencio de los inocentes" eta "Detrás del tiempo" film luzeak egin ditu.

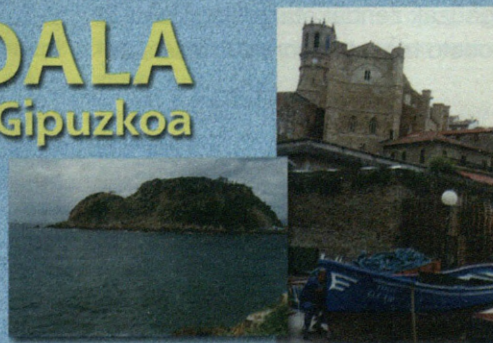

GETARIAKO UDALA

Gipuzkoa

UdalaTel.: 943 89 60 24 / Faxa: 943 14 01 90
 Turismo BulegoaTel.: 943 14 09 57/ 943 27 77 33 / Faxa: 943 27 02 48
 Sahatsaga KiroldediaTel.: 943 14 04 32
 AnbulatorioaTel.: 943 14 06 53
 Taxi GeltokiaTel.: 943 14 04 56
 Askizu Udal AterpetxeaTel.: 943 83 36 41 / Faxa: 943 83 30 98

E.mail: udala@getaria.org

Oharra: Aurreko aleko iragarkian Udaleko telefono zenbakia oker zegoen. Iragarki honetakoa da zuzena.

BERE HITZETAN

▼
"Lehen Espainia Estatuan laurogei egunkari eta laurogei jabe baldin bazeuden, gaur egun laurogei egunkari eta bost jabe besterik ez daude."

Euskonews & Media

▼
"Kazetari bakoitzak badaki norentzat ari den lanean eta zentsuratu egiten du bere burua. Lehen zentsurak politikoak ziren bezala, orain enpresarialak dira."

Kazetaria enpresarien diktaduraren esklaboa izaten hasi da."

Euskonews & Media

▼
"Hemen egiten dena propaganda da, ez kazetaritza. Hori, degradazio moral bat da: kazetariak ez dauka informatzeko eskubidea; irakurlea da informazioa jasotzeko eskubidea daukana."

Euskonews & Media

▼
"Paregabeak dira "Mundo.hoy" saioaren emaitzak. Ustekabekoak izan dira, batez ere telebista katearentzat, asko kostatu zitzaiolako saioari baiezkota ematea. Nik banekien jendeak kalitatea preziatzen zuela, eta gauzak zenbat eta gehiago eta hobeto landuta egon, hobe zela."

Euskonews & Media

▼
"Dokumentalak hemen bertan ekoizteko erreportari talde bat sortzea ere proposatu nuen. Nire ustez hemen BBCn bezain jende ona eta ikasia daukagu."

Euskonews & Media

faltsuekin, berri ematera. Erbestetik jende piloa etortzen zen, eta gure aldizkarian zuten beren hitza eta orria. Konturatzeko hasi nintzen ezkutuan zer herri piloa zegoen.

Aldizkarira kuarteletan egindako marrazkiak bidaltzen zizkidaten, egingo omen zidaten dena idatziz. Bonba zera-man paketea zelakoan, kuarteletik erabiltako kondoi sorta bidali zidaten. Bidali zizkidaten heriotz mehatxu anonimoei karpeta bete bat banuen etxean, baina geroago bota egin nuen, ez delako ona hainbeste zabor pilatzea. Triple A-k atentatu batzuk egin zizkidan, jarri zidaten bonba autotik mirariz libratu nintzen... Hirutik bitan hustu behar genuen erakina bonba mehatxuengatik, gauero kotxeak edukitzen nituen zain, denok genekienean zer kuartelekoak ziren, sumario piloa eta gerra kontseilua dut... "Egin"en ere goizetako nire lehen lana epaitegiara joatea zen, atxilotu egin ninduten... Oso pertsona konprometitua izan naiz nire herriarekin, eta dudana onena eman dut.

"Cabrona, vamos a por ti" mezua jasotzen nuen aldiro, oso garbi nuen: edozein unetan hilko naute. Norbaitek bere lana zintzoa denaren kontzientzia duenean eta badakienean bere konpromiso politikoak eraman duela arrisku maila

etapa ezberdinak izan dira horiek. Jende batek familia osatu, etxe bat erosi, eta abar egiten duen bezala, nire aukera izan zen urterik onenak konpromiso horri eskaintzea. Gustu handiz egin dut dena, baina asko sakrifikatuz eta gauza askori uko eginez. Borroka latza izan da, dena eman dugu eta orain berriz, herria lasaitu egin da, hemen ezer pasako ez balitz bezala. Inork ez du herririk egin, dena egingo dago... Uste dut bere garaian gehiago lagundu behar zela. Dena arinegi utzi zen politikari profesionalen esku.

■ **Oraingo gazteak ez omen dira hainbeste konprometitzen...**

Aurreko dena bizi izan dugunok txundituta gaude belaunaldi berriarekin: euskara berez du, baita "autonomia" maila bat ere, oso txikia bada ere, euskaraz

ikasteko aukera, autodeterminazio eta independentzia esperantza... eta hain gutxi daki nola lortu den hori dena! Horrek ekarri du belaunaldi bat, unibertsitaria, erabat euskalduna, kontzientzia galdu duena eta PPko gazteriarren arruntkeria uniforme berean erori dena. Helburu bakarra du, gizarteko mailarik ahalik eta altuenean kokatzea, lasaitu, etxea, soldata segurua lehenbailehen aurkitu...

Oraindik herri bat eraikitzeko dagoenean, kolaboratzeko arlo asko geratzen dira.

"Estatuak bost multinazionalen menpe daude, bost dira eta. Agintari ikustezinak izango ditugu"

■ "Nafarroan gune kultural eta linguistikoak irabazi behar ditugu, bide sozialetik eta kulturaletik, eta ez politikitik".

Baina ikusten dut belaunaldi berri bat badatorrela, oso baliotsua, ideia argiekin, jantzia... Globalizazioa desmontatzea egokituko zaio belaunaldi honi.

■ Nola ikusten duzu globalizazioa?

Zenbat eta gehiago ezagutu, orduan eta ikara gehiago ematen dit. Merkatarien mundua baita globalizazioa. Internet bidez saltzen dira akzioak, egiten dira negozioak eta inon kokagune fisikorik ez duen komunikabide horrek multinazionalak zerbitzen ditu batez ere. Multinazionalak egun boteretsuagoak dira estatuak baino. Bost aldiz kapital handiagoa dute Alemania eta EEBBetako gobernuak baino. Estatuak 5 multinazionalen menpe daude, bost dira eta. Zer gertatuko da? Agintari ikustezinak izango ditugula. Globalizazioa da besteak menperatzea eurak hazteko. Etekinak biderkatzen dira, baina ahalik eta jende gutxienaren artean banatzen dituzte. Bestela ez da ulertzen, hainbeste aurreratu denean gauza batzuetan, nola sortu dugun mundu mailako halako pobrezia. Horren aurrean zer egiten dugu denok? Norberak bere

ARGAZKI ZAHARRA

Mirentxu Purroy, 1993an. Urteek moda bakarrik aldatu dute.

burua salbatu eta ondokoa hor konpon!

■ Nafar gisa nola sentitzen duzu ematen zaizuen tratua?

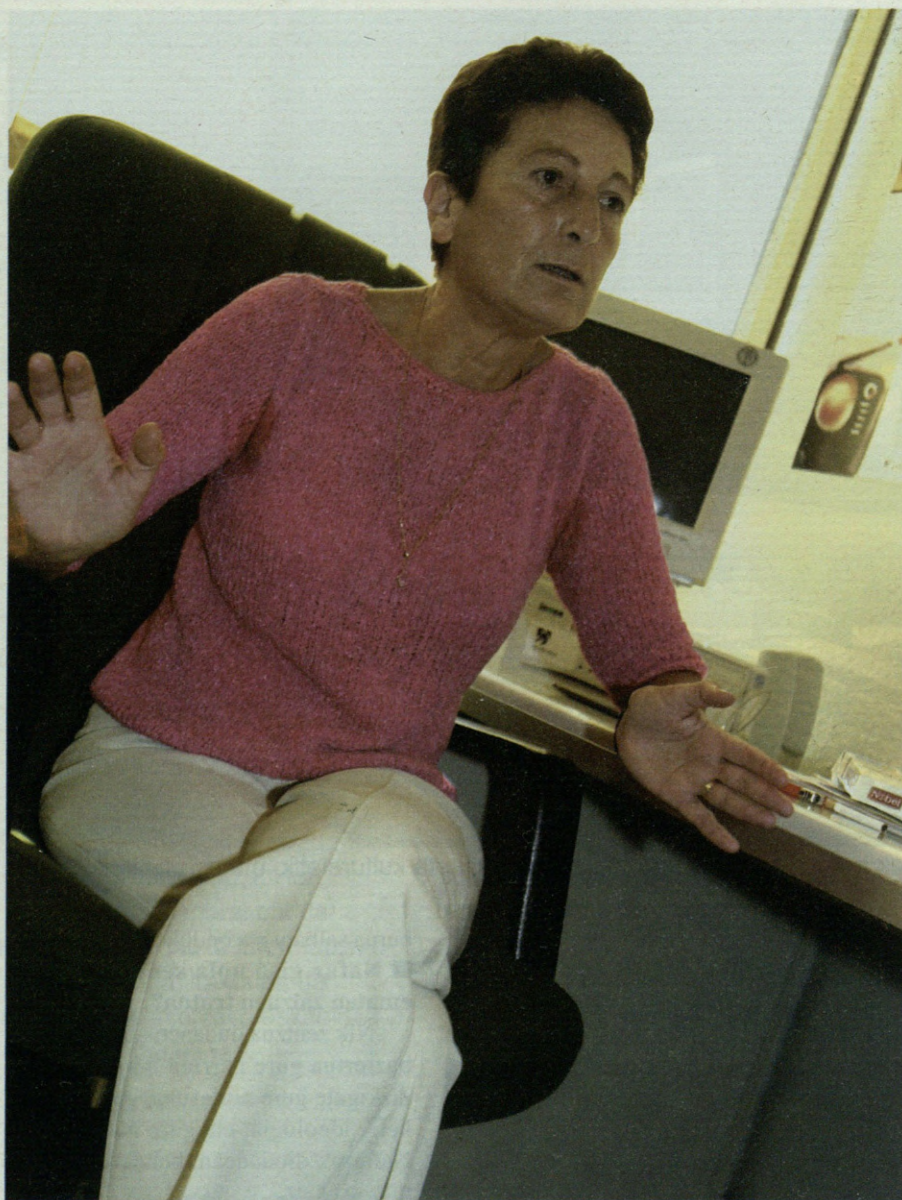
Nik zentzua dudaretik, sentitu naiz baztertua gure herrian bertan. Ukatu dizkigute gure nortasuna, gure pentsakera, ideologia, eta gure nafartasuna. Nafarrak diodanean, benetako Vasconiaz ari naiz.

Euskalduna denak, inork nortasuna ukatu ez dietenak, ziurrenik ez dute "euskalduna naiz" esateko beharrik, inork ez dielako ukatu. Gu gara hori aldarrikatzeko benetako beharra sentitzen dugunak. Agian beste denak baino erradikalagoak izango gara.

■ Euskara ez dakizula aurpegiratzetik dizutenean mindu egiten omen zara.

Gure garaian euskara ikastea ezinezkoa zen, ez zegoelako entzuteko aukerarik ere. Gauza denen oinarria, printzipioa, kontzientzia da. Jarrera eta nahia. Euskaldun egiten gaituena kontzientzia da, pertenezia sentimentua, Europako herri zaharreneko partaide izatea garbi edukitzea...

■ Zer eta nondik egin behar da Nafarroa EAera hurbiltzeko?

■ "Oraingo belaunaldia unibertsitariora, da, erabat euskalduna eta kontzientzia galdu duena, PPko gazteriaren arrunkeria berean erori da".

Nire ustez koiuntura historiko bat galdu genuen Trantsizioan, lurraldetasuna definitu zenean. Euskadi nafartu behar genuela uste dut. Atzo arte independientea izan den erreinu foral bakarra delako (XIX. mendea arte). Horrek sinpletuko luke egungo egoera.

Nafarroa Euskadirekin batzeko, ez dut uste sistemak inportatzea modu ona denik. Ez dugu beste baten hezkuntza sistema hartuko, benetan guk behar duguna ez bada. Ez ditugu besteren legeak hartuko, guretzat balio ez badute. Uste dut Nafarroako euskaldunek direnaren kontzientzia erabatekoa dutela, EAEkoek baino zailtasun gehiagore-

kin, bai kultura jasotzeko, bai euskara eskuratzeko... Uste dut gune kultural eta linguistikoak irabazten joan behar dugula, bide sozialetik eta kulturaletik, eta ez politikitik.

Nafarroako euskalduntasun edo euskalduntasun ezaren arazoa kultura faltatik dator. Nola esango diozu Nafar Errioxako bati, aragoarrekin beste inorekin baino harreman gehiago dituenean, euskalduna dela? Ez daki bere izenen jatorriarik, ez toponimiariak... Kultura eta ezagutza arazoa da.

Beti sentitu izan gara nahiko baka-
rrik, eta ezezagun. Amak Frankismoko infernu hartatik ateratzeko, Donostiara

ekarri gintuen batxilergoa ikastera. Hemen galdetzen ziguten lehen gauza zen, "Nafarra zara? Karlista orduan?"

■ Zer alde zegoen Frankismoan Nafarroan edo Gipuzkoan bizi zen egoerara?

Nafarroa ingurune erabat arrotza zen, garaileak ziren denak, karlistak, falangistak... Mojen eskolak ezberdinak ziren. Nafarroan nazional-katolikotasunaren bunkerrak ziren, hemen ez, moja erdaldu-
nek euskaldunekiko nepotismo latza bazuten ere. Guretzat liberazioa izan zen, aldaketa, inork ez zizun ukatzen euskalduna zinenik. Gure lagun denek bazekiten euskaraz, eta elkarren artean hala hitz egiten zuten. Eta keinua egiten genion elkarri, konplizitatea zegoen gure artean, elkartuta sentitzen ginen.

Kalean egoera berdina zen: isiltasuna, beldurra, mozala, eta salbuespen egoera. Etxe barruan bizitzeko urteak ziren.

■ Kazetaritza ez al da gero eta gehiago funtzionarioen lana?

Erosotasunak, eta aulkiko kazetaritza egiteak (jada ez da mahaikoa ere, aulkia eta telefonokoa da), pertsona eta lanbidea zahartu du. Pixkanaka hiltzen joatea da. Albiste agentzietatik iristen zaizun informazioa ez duzu kontrastatzen, ez zara albiste gertatutako lekura joaten... Material trinko eta ia kalkatu horretan, hurrengo eguneko egunkarietan batetik bestera aldatzen dena finean titularra da, titularra eta kazetariak zerbitzen duen komunikabide horren ideologiak egiten duen balorazioa. Niri pena ematen didana da belaunaldi berriak agonia horretan hezitzen ari direla.

Kazetariak ez du prentsa oharririk kontrastatzen, eta beraz, politikariak nahi duenaz eta nahi duen bezala informatzen du. Garrantzitsua da pertsona horrek zer ezkututzen duen jakitea. Informazioaren krimenik larriena jada ez baita manipulazioa, ezkututzen dena baizik, informatzen ez den gaia. Ikusten ez denak ez baitu existitzen. Franko garaian bagenekien ez zegoela informazio askatasunik eta informaziorik, baina orain ez dago hesi informatiboa apurtzeko modurik. Horrela ulertzen da azken hauteskundeetan gertatu dena. A zer sustua hartu zuten emaitzekin! Begiak estalita eta belarriak itxita irakurri eta ikusten dute hemengoaren berri

Nik sekula ez dut "tolerantzia" hitza

B E R T S O A

Doinua: Aita izena

**Elkarrizketa irakurri ahala
gorputza izerdi hotzez blai
isilik askoz hobe nukeena
ez dakit nondikan jarrai
gaurko gazteek gauza dexente
"desmontatu" ezean jai
globalizazioa, bai noski,
ez nuke hori ahaztu nahi**

Jexux Mari Irazu

erabiltzen, diktadorea eta harroa delako. Zera esan nahi du hitz horrek: nik toleratzen dizut zuri existitzea, nik toleratzen dizut zuri horrelakoa izatea... "Nik-zuri" harremana ez da berdintasunezkoa. Hitz zuzena "errespetua" da.

■ Bada komunikabide alternatiborik?

Irizpide propioa dutenek, masa komunetik ateratzen direnek, oso zaila dute prentsa alternatiboa aurkitzen. Komunikabide horiek baliabide gutxi dituzte, eta ezin dute besteekin lehiatu, ez orri kopurutan, ez itxuran... Beti izango dira txikiak eta minoritarioak, eta oso bizitza laburra dute. Baina haiek izan dira beti sortu dutenak pentsakera, filosofia, erreakzioa, eta irizpide propioa. Mundu hobe bat bilatzetik sortzen dira, askatasunaren mugak zabaltzetik, eta horrek talka egiten du menperatzaileekin, irizpiderik gabeko jendea nahi dutenekin...

Baina alternatiboek ere, badute bere bilakaera: Pentsakera batekin bat datoz, eta azkenean ideologia horretako zuzendari eta gidari izaten bukatzen dute. Hasiera batean askatasuna zabaltzeko sortu zenak, medio ideologizatu eta militante bat gehiago izaten bukatzen du, ezberdintzeko sortu zen hori bezalako-nea. Bere publikoa eta irakurleak aurkitzen ditu, baina definituta dago. Ez badu azkar erreakzionatzen, gero eta txiki eta sektarioagoa egiten da. Komunikabide alternatiboen agonia hasten da guztiz sektario egiten direnean. Gero eta irakurle gutxiago dituzte, eta jendeari gero eta gutxiago ajola zaio bere iritzia ●

**Magikoa izango da
uda hau**

Magia gogoka baduzu, osatu ezazu ZABALIKek astebururo oparitzen dizun truku-bilduma. Oso-oso dibertigarriak dira denak. Uda honetan, gozatu magiaz.

Bete-betean asmatuko duzu!

ZABALIK

asteburuetako asteak

Zabaler:

ZUBELDIA
formación
prestakuntza

SP

Delegación Territorial de Euzkadi y Navarra • Nafarroako eta Euzkadiko Lurralde Ordezkaritza
Software SP IsoPyrra, Aulas abiletas, Cursos Dominantes y Masters.

formacion@zubeldia.com

www.zubeldia.com

Fotografía: J. M. Irazu

PRINTZA

NORTASUN EZA

Alfonso Sastre "Eusko-news & Media"n egin zioten elkarrizketan honako hausnarketak egin zituen euskal antzerkiari buruz:

"(...) Euskal antzerkiak ez du nortasun markaturik izan. Espainiar antzerkiari buruz esandako guztia euskal antzerkiari ere aplikatu dakioke, beti beste lekuetan gertatzen denari menpekotuta egon delako. (...) Euskadin Estatu espainiarreko joerei jarraitu zaie beti; ez du ekarpen originalerik egin. Hemen gertatzen dena, beste lekuetan gertatzen dena izango da. Izan dezakegu antzerki euskaldun bat izateko itxaropenen bat, baina ezinezkoa da horrelako zerbait mantentzea, euskaldun gehienak ez direlako euskarazko ikuskitzuntara joaten. Horregatik, Maskarada bezalako taldeek bi hizkuntzatan prestatu behar izaten dituzte beren ikuskitzuna. Menpekotasun horren ondorioz, ezin da euskarazko antzerki bat izan. Gehienez ere, antzerki elebidun bat izango genuke. (...) Zaletasuna egon badago. Aktore eta talde batzuek oso lan ona egiten dute, bainaildo zehatz bat falta zaie, ez baitago oso garbi norantz doazen euskal antzerki taldeak. Behin, Koldo Mitxelena antzerkiari buruz solasean ari ginela, programazioari buruz hizketan hasi ginen, eta orduan han ziren taldeei zein joera jarraitu nahi zuten galdetu genien, ea zein esanahi eman nahi zieten beren obre, eta azkenean antzerkiarekin zer egin nahi zuten jakin gabe gelditu ginen. Baina fenomeno hau nahiko orokorra da".

GALPARSOROREN LAN BERRIA

DANIEL Galparsorok grabatu du dagoeneko bere bostgarren filma. "Guerreros" izena duen lan honek Kosovo du eszenatoki. 2000. urteko neguan, NATOren bonbardaketaren ondoren kokatu du Galparsorok bere filma. Eta Espainiar Ejerzitzoko soldaduak dira protagonistak. Hain zuzen ere, gerra baten sortzen duen belurra du aztergai film berriak. Horretarako, protagonistak abentura gosez joango dira lehenengo Kosovora, ondoren, abentura ikara eta bortizkeria bihurtuko delarik.

ARKEOLOGIARI BURUZKO ZINEMA

ZINEMA Arkeologikoaren Nazioarteko Lehen Erakustaldia burutuko da datorren azaroaren 7tik 9ra bitartean Irunen. Bertan, beste lehiaketetan sarituak izan diren munduko hainbat lekutan eginiko indusketei buruzko dokumentalak ikusi ahal izango dira. Irungo udalak eta Arkeolan elkarteak antolatu dute ekitaldia 2003rako Irunen bertan atek irekiko dituen Bizkaiko Goleko Erromanizazioaren Museoa sustatzeko xede nagusiarekin. Egitaraua hiru egunetan gaika

DANI BLANCO

■ Txalo taldearen antzezpenaren une bat.

banatua dago: hilaren 7an, erromatar munduari buruzko lanak erakutsiko dira; 8an, burdinaren ustiapenari buruzko bi dokumental eskainiko dira eta azken egunean ontzi eraikuntza jorratuko da.

MAITALDIKO DANTZAK

IRAILAREN 7tik 22ra burutuko da aurren ere Biarritzen Maitaldia Dantza Jaialdia. Dagoeneko egitaraua finkatua dago. Besteak beste, honako aukerak eskaintzen ditu: lehen bi egunetan, Florida Balletak Thierry Malandain Biarritzeko Baletako zuzendariarekin elkarlanean, "La Fleur de Pierre" eskainiko du; irailaren 9an Choream taldeak hip hop berezia eskainiko du; 11n Herbeheretako Galili Dance taldearen lau lan garaikide intimista ikusi ahal izango dira; 15ean eta 16an Madrilgo Victor Ullate baletak bost koreografia eskainiko ditu; eta azken bi egunetan Lyongo Opera Nazionalaren baletak "Mari Errauskin" taularatu du. Gainera, ikastaroak, erakusketak eta filmen proiektzioak egingo dira.

ARTE ESZENIKOEN HEZKUNTZA

ARTE eszenikoen hezkuntzak Unibertsitate mailan duen egoera aztertzeko helburuaren Euskal Herriko Unibertsitateak irailerako kongresu bat antolatu du. Hilaren 25etik 27a bitartean Bilbon Arte Eszenikoen Unibertsitateko Hezkuntzari buruzko Nazioarteko Kongresua burutuko da. Bertan, Espainian eta mundu mailan arlo honetan hezkuntzak duen egoera arakatuko da.

IKA-MIKAK ARTE ARETOETAN

BESTE behin ere Gasteizko Artium Museoa-

H I T Z B I T A N

- Eugenio Arraiza UEUKo irakasleak honela zioen "El Diario Vasco"n: "Esango nuke Euskal Herrian nekazal gizarteak indarra izan duen bitartean kultur tradizionala izan dela oso garrantzitsua (...). Gizarte horren indarra apurtu egin da orain eta komunikabideen gizartearen transmisioa egiteko irakaskuntza edo komunikabideen bitartez egiten da, hemen eta mundu osoan, baina Euskal Herriko kasuan guztiz desantolaturik daude".
- Juan Luis Zabalak "Euskaldunon Egunkaria"n: "Kezka zaharra da literatura sariak iraba-

ELEGANTZIAZ JANTZITA

Elegantziaz jantziko da Donostiako Kutxako Kuboa hil honen 31n. Eta soinean eramango du urriaren 15a arte. Orduan erantziko baititu Cristobal Balenciaga, Getarian 1895ean jaio eta 1972an hil zen moda diseinatzaile ospetsuak sortutako pieza bitxienetako batzuk. 1938an egin zuen bere lehenengo kolekzioa Parisen. Eta hortik aurrera etorri zen beste guztia. 1914an ireki zuen jostun etxea Donostian, 1920an Madrilan eta 1935ean Bartzelonan. Eta berrogeita hamarreko hamarkadan lortuko du arrakastarik handiena. Zaku erako jantziak eta gaueko tunikak ezartzea lortu baitzuen. Bide guzti horretan sortutako jantziek, osagarriek, eta egindako patroiek, zirriborroek eta eskuizkribuek jantziko dute kuboa, elegantzia paregabeaz.

ren sorrerak polemika sortu du. Izan ere, Ramon Rabanerak Amerika arte aretoa ixteko asmoa adierazi du, hain zuzen ere, Artiumek Amerikaren funtzioa bere gain hartuko omen duelako. Berehala erantzun dute artistek. Diotenez, Amerikak bertako artista gazteen lanak erakusteko arriskua hartu du bere gain urteetan eta zalantzan jarri dute Artiumek funtzio bera beteko ote duen.

Bestalde, Donostiako San Telmo Museoa ere ika-mika sortu du. Odon Elorzak aurkeztutako behin-behineko proiektuaren arabera, San Telmon Hiriko Ondarearen Museoa egingo da. Eta ez, aurreikusi zen bezala, Euskal Kulturaren Museoa. Proiektuak dagoeneko kritikak jaso ditu.

■ Behin-behineko proiektuak dioenez, San Telmo Hiriko Museoa izan daiteke.

■ M. Sánchez-Ostiz.

IZENAK

Miguel Sánchez-Ostiz iruindarrak lehenengo astean jaso zuen aurtengo Kulturako Viának Printzea saria. Nafarroako Gobernuak ematen duen sari honek kultur arloan eginitako lana saritzen du.

Kepa De Diego bilbotar biolontxelo jole gazteak irabazi du Gipuzkoako Diputazioak eta Kutxak ematen duten Nicanor Zabaleta beka aurtengoa. Saria dela-eta jasoko dituen bi milioi pezetekin (80.000 libera) Amsterdameko kontserbatorioan bere musika ikasketak hobetu ahal izango ditu.

Miren Azkarate da kultur sailburu berria. Azkarate euskaltzain oso eta Euskararen Aholku Batzordeko kide da, eta euskara errektoreorde izana da EHU.

Karra Elejaldek Leonel Vieirak zuzentzen duen "La Selva" filman parte hartuko du. Horregatik, Brasilen dago orain errodatetan. Filma Espainia, Brasil eta Portugalen artean dago ekoiztua.

■ Karra Elejalde.

zitako lanen argitalpenaren ingurukoa. Idazlearentzat sari dena liburuarentzat zigor da maiz. Sarien babesleak ohartarazi dituzte horretaz, baina alferrik".

• Patxi Zubizarretaren hitzak dira hauek "Hika"n bilduak: "Orain modan dago esatea euskal literatura oso ondo dagoela, beste literaturen aldean ez duela ezer inbiriatzekorik".

• Ibon Sarasolak "El País"en adierazitakoaren arabera, "hemen dirulaguntzarik gabe inork ez daki ezer egiten (...) Kataluniako jendeak hizkuntzari eta hizkuntzarekin lotua dagoen kulturari badio atxikitasun bat hemen ikusten ez dudana, oso sektore txikietan ez bada".

Emakume konpositoreen egoera

Euskal herriko emakume konpositoreez eta talde modura duten presentziaz hitz egitea fikzioaz hitz egitea da. Euskal Herrian musika garaikidearen mundua txikia bada, konpositoreena nimiñoa, eta emakume konpositoreena ia ikustezina. Eta ez da emakume konpositorerik ez dagoelako, izan badirelako eta hezkuntza eta balio handikoak gainera, baizik eta onddoen modura, euri egunetan azaltzen garelako beranduago gainontzeko flora eta faunarentzat desagertzeko.

Euskal Herriko emakume konpositoreen ingurunea nolako den galderaren aurrean, ezagutzen ditudan emakume konpositoreetan pentsatzen dut, asko eta asko adiskideak, lagunak edota beren obren bidez ezagunak, eta tantoka estreinatutako beren obretan ikusten ditut, zenbait kasutan diskoetan argitaratuak eta oso gutxitan papereratuak, eta oso erraza da bazterketa edo marginaiziotan iritziaren erortzea, eta hemen txet bertan hasten gara erantzun gabeko galderen eta airean dabil-tzan aurritzen eta txoño batzuen adimenen hari-boloari bueltaka.

Askotan, konposizioiko klaseetan zeuden Messiaen edo Boulez-en gisako maisuen argazkiak ikustean galdetu diot nire buruari, han aurkitzen ziren emakume konpositoreak, konposizioaren ikasketa eta praktikan murgilduak, ea non egongo ote den beren obra, non eurak.

Bidea luzea eta gogorra dela pentsatzen dut eta iruditzen zait emakume hauek gaingiditza ezinezkoa zen oztopo handiegi baten aurrean, indartsuegi baten aurrean, gelditu egin zirela edo akituak izan zirela.

Emakume konpositoreekin hitz egitean, gizonezko konpositoreekin hitz egiterakoan bezala, ohikoa da beren obren hedapena eskasaren kexa, diru laguntza eskasaren kexa (kasu honetan gutxienez vascongadetan egon, bagaude), baina obra hauek mugitzeko zirkuitu bat sortzea falta da.

Gaur egungo emakume konpositorak bere adiskide gizonezko konpositorearen arazo berdinei egin behar dio aurre. Bada Euskal herrian musika alorrean materia emankorra, konpositore-konpositora talde sendoa, maila handiko instrumentistak, gauzak egiteko, sortzeko gogo biziz, baina tamalez energia hau guztia bideratuko duen makineria guztia geldik dago bi sexuentzat, honenbestez emakume konpositore askok atzerrian jarraitzen dute (gizonezko konpositore askoren modura), enkargurik jasotzen duten emakume konpositoreak (eta gizonezko konpositoreak), inongo argitaletxeren partaide ez direnak (eta gizonezkoak), beren obrak ez festibaleetan ezta orkestra programetan ere ez dituztenak (eta gizonezkoak).

Gainontzeko emakume konpositoreen prozesu kreatiboaz ezin dut hitz egin, baina bai nire esperientziaz. Obraren transmutazio prozesu honetan egiten duzu lehen oztopoekin topo; lehenengoa, bakoitzarena, zure irudimenean entzuten, pentsatzen eta sumatzen dena kanporatzeko prozesuan. Eginkizun bakarti honetan, pixkanaka eraikuntza osoa sostengatuko duen arkitektura osatuko da, eta birak ematen aurreratzen zoaz.

Behin paperean ideia orijinalari gerturatzen zaion hura marraztean, garrantzitsuena geratzen da, entzungai jartzea, eta fase honetan, beste batzuk dira ikustezina ikusgarri bihurtzeko gaitasuna dutenak; eta berriro ere oztopoak agertzen dira, hainbat erregistrotako instrumentistak eta inguruarekiko erlazio-komunikazioan hamaika aldiz galdetzen diozu zeure

buruari ea ezberdina izango litzatekeen emakume izan ordez gizonezko bazina, eta arazo, jokaera eta erantzun horiek ezberdinak izango al liratekeen edo ez al liratekeen existituko. Eta bidearen puntu honetan iruditzen zait emakumezko enpresario, soldadora, abokatu eta etxekoandreak ere berdina galdetuko dietela euren buruari.

Baina erabakitzen duzu hori berriro ere hari-boloan sartzea dela eta nahiago duzu hasieran erabakitako bidean jarraitu, jarraitzeko bidean.

Obra interpretazio horrekin estreinatzen da, une honetatik aurrera obrak bizitza propioa dauka eta beraz, berak egindako bidean ibiliko da. Askotan bide hauek estreinaldian bertan amaitzen dira edo alderantziz, beste bide batzuetara bideratzen dira.

Horregatik galdetzen diot neure buruari, Euskal herrian dauden oinarriko materia eta transmutazioarako baliabideak izanik, zergatik ez sortu erlazio natural bat, eta estruktura horretan osatu eta kanpora begiratu, hainbeste ikasteko eta esateko ematen digun munduari.

Prozesu honen barnean gizonezkoak eta emakumezkoak gaude, maila guztietan, agian batzuetan besteetan baino gehiago, baina ez dago haserraldirako denborarik ekintzarako baizik, eta bidea luzea da.

Ibilbide honetan, pentsatzera gelditu eta eskerrak eman nahi dizkior orain ni bidearen alderdi honetan egotea posible egin duten emakumeei; emakume anonimoak askotan une jakin batean oztopoa gaingiditu zutenak eta horrekin gaur zeharkatzen ari naizen bidea ireki zutenei; eta orain present den belaunaldiak, etorkizun argiago bat izatea espero dut.

Bidea luzea delako, baina nork esan zuen erraza zela ●

JOSEBA OLALDE

Zuriñe Fernandez
Konpositorea

“Ez da emakume konpositorerik ez dagoelako, izan badirelako eta hezkuntza eta balio handikoak, baizik eta onddoen modura, euri egunetan azaltzen garelako beranduago gainontzeko flora eta faunarentzat desagertzeko”

Lehenengo begiradan Getarik neska serioa dirudien arren, irrifarrea erraz eskaintzen duen horietakoa da. Oporretan topatu badugu ere Euskal Aktoreen Batasunak ekainean emandako aktore errebelazioaren sariak sortutako zirrara begi-ninian islatua du oraindik.

“DUDARIK GABE AKTORE IZAN NAHI DUT HANDITAN”

MIKEL MARTINEZ

Getari Etxegaraik hogeitaz urte ditu, baina nahiz eta gaztea izan ziurtasun handiarekin hitz egiten du, batez ere bere lanbideaz. Goiz ohartu omen zen antzerkiaren harra barruan zeramala, ikastola garaian hain zuzen ere. Ondorengoa ia konturatu gabe heldu zitzaion: Sorginen Laratzan “Ez gaude konforme” esketx-sorta egiteko hautatu zuten eta produkzio-etxe beraren “Linea Lizuna”n ere

parte hartu zuen. Vaivenen “Lotsagabe” eta Tanttakaren “Errudun Jaioak” antze-lanetan aritzeko aukera iritsi zitzaion ondoren... eta horretan dihardu gaur egun.

■ **Arriaga antzokian Jokulari Berria Saria zuri egokitu zitzaizula esan zuten nahiko txundituta gelditu zinen.**

Nahiko ez, guztiz. Egun hartan Arriagako sari banaketara esketx labur bat egiteko asmoarekin joan nintzen eta bertan

pasa nuen arratsalde guztia entsegutan, ezer jakin gabe. Sari guztiak banatu ondoren atera behar nuela esan zidaten antolatzaileek. Azken saria ematear zue-dela, beraz, esketxa egitera noiz irtengo zain nengoen, urduri samar gainera. Orduan entzun nuen Jokulari Berria Saria niretzat zela. Zur eta lur gelditu nintzen, ezin nuen sinetsi. Ondoa nuen lagunak eta nik elkar begiratzen genion nik “ezinezkoa da” esaten nuen bitartean. Indarrak hartuta eszenatoki gainera igo nintzen ezin izan nuen ezer esan, “eskerrik asko!” bota eta ospa egin nuen. Behin eszenatokiaren atzealdean nengoe-la negar batean dardarka hasi nintzen. Orain, bueno, jada denbora pittin bat izan dut barneratzeko eta oso pozik nago.

■ **Beraz, astia izan duzu halako erre-konozimendu batek zer esan nahi duen hausnartzeko?**

Egia esan ez dakit oso ondo zer esan nahi duen. Agian beste lan batzuk lortze-ko ateak zabalduko dizkit. Dena den, mementoz oso lanpetuta nabil eta norbaitek lan eskaintzaren bat egingo balit ere ezingo nuke onartu. Hala ere badakit orain egiten ari naizenak amaiera izango duela eta, beno, ea hortik aurrera jotzeko balio duen.

■ **Halako sariak ezagunagoa izaten laguntzen dute.**

Ez pentsa alde horretatik ezberdintasun handirik nabaritu dudarik. Ez dut uste saria jaso aurretik baino ezagunagoa naizenik orain. Kallean ez nau jende askok ezagutzen. Gainera ezagutzen nautenean gehienbat zoriontzeko izaten da eta hori biziki eskertzen dut.

■ **Gaztea izanik ere muntaia handietan aritu zara lanean. Nola sortu zitzaizkizun aukera horiek?**

Batez ere *casting*en bidez. Donostia-ko Arte Eszenikoen Tailerrean ikasten

nenbilela proba batzuk egin eta Sorginen Laratzeko "Ez gaude konforme"n parte hartzeko hautatu ninduten. Hori izan zen profesional gisa egin nuen lehendabiziko lana. Ondorengo paper guztiak ere *casting* bidez eskuratu nituen. Beno, "Errudun Jaioak" antzezlanaren kasuan Tanttakakoek buruan zuten lehenagotik nazi pentsaeradun gaztearen papera nik egin nezakeela, eta beraz, frogatxo bat besterik ez nuen egin behar izan.

■ **Espresio gogorra duzu aurpegian, gustukoago al dituzu pertsonaia dramatikoak?**

Egia esan jendeak lehenengo bistan maiz pentsatzen du oso aldarte txarra dudala, baina hori ez da horrela. Behin ezagututa jendeak iritziz aldatzen du. Hala ere, badaukat nire jenioa, eta nahita ez batzuetan antzezterakoan ere irteten zait. Dena den, taula gainean denetariko pertsonaiak gorpuztea gustatzen zait. Egin ditudan paper guztiak ditut gustuko. Ikuslearentzat eszenatokian dagoena pertsonaia soila bada ere, niretzat nire nortasunaren zati handi bat dauka.

■ **Pertsonaia bat paperetik eszenara eramateko orduan metodo berezirik erabiltzen duzu? Ispilu aurrean aritzen den aktore asko dago...**

Bueno, hasteko gidoia irakurtzen dut, eta ondoren, pertsonaiaren izateko eta ekiteko moduaren inguruan ideia bat egiten dut. Askotan, ordea, behin zuzendariaren aurrera joaten zarenean dena hankaz gora jartzen dizu: "*Hau modu honetan egin behar duzu eta beste hau horrela*". Orduan pertsonaiari buruz zenuen ideia hori nahasten hasten zaizu. Dena den, nire kasuan uste dut laster

■ "Tanttakaren 'Errudun jaioak' lanean nerbioak dantzan nituela igaro nituen lehenengo aldiz."

hartu diodala neurria lan egiteko modu horri. Urduritasun momentuak ere pasa ditut, batez ere hasieran. "Errudun Jaioak"en, adibidez, nerbioak dantzan nituela igaro nituen lehen egunak, izan ere, halako aktoreekin (Teresa Calo, Martxelo Rubio...) lan egitea izugarria iruditzen zitzaidan. Baina ezagutu eta berehala lasaitu nintzen benetan jatorrak direlako guztiak. Metodoari dagokionez ni ere etxean paper bat eskuartearen daukadanean maiz ispiluaren aurrean jartzen den horietakoa naiz. Hala ere, funtsezkoena,

testua ondo ikastea eta ahal duzun moduan papera aurrera ateratzea da. Ni pertsonaiak ahalik eta naturalen egiten saiatzen naiz, sinesgarriak izan daitezen. Gero hor daukazu zuzendaria eta berak esaten dizu nola egin behar dituzun gauza gehienak. Ez da hain zaila.

■ **Maiz lan bera euskaraz zein gaztele-raz eszenaratzea tokatu zaizu, ondo moldatzen zara?**

Hori Euskal Herrian beti horrela izaten da eta niri behintzat ez zait zaila egiten. Normalean lehenengo beti gaztele-raz egiten da muntaia, entseguak eta hori guztia, eta ondoren euskarazko bertsioa prestatzen da. Euskaraz defendatzen bazara ez da zaila. Niri agian gaztele-raz errazago egiten zait, lagunekin-eta gaztele-raz hitz egiteko ohitura daukadalako. Euskaraz ere ondo moldatzen naiz, baina askotan aditzekin hor ibiltzen naiz borrokan.

■ **Gero eta talde finko gutxiago dago Euskal Herrian, orain konpainia handiek nahiago izaten dituzte aktoreak lan zehatzetarako kontratatatu. Zer iritzi duzu honen inguruan?**

Ez zait ondo iruditzen baina, zer nahi duzu esatea, niri horrek lana ematen dit eta beraz, ezin dut gauza handirik esan horri buruz. Talde txiki asko egotea pri-

MIKEL MARTINEZ

■ **Duela hilabete Jokulari saria jasotzen Arriaga antzokian.**

INMA LÓPEZ

agunak, halako aktoreekin lan egitea izugarria iruditzen zitzaidan".

merakoa irudituko litzaidake. Bat batean eta ia sosik gabe sortzen diren proiektuak pila bat gustatzen zaizkit eta gainera modu horretan oso antzezlan onak egiten direla uste dut. Baina niri talde handiago batek eman dit aukera orain eta... noiz-bait burutik pasa izan zait neuk antzerki taldea sortzea baina horretarako dirua behar dela pentsatzen dut eta nik momentu honetan ez daukat.

■ Zerk ematen du beldur gehiago ikuslearen begiak ala kameraren objektiboak?

Hasieran kamera aurrean lan egitea kostatzen da, baina segituan ohitzen zara.

Telebistan lan egin dudana guztietan zorte handia izan dut gainera. Lankideekin oso

□ "Etxean paper bat eskuartean daukadanean maiz ispiluaren aurrean jartzen den horietakoa naiz"

gustura aritu izan naizenez ondo pasa izan dut, eta beraz, ia denbora pasa bezala hartzen nuen. Gainera dirua irabazten nuen,

zer gehiago nahi duzu... Antzerki lan batean parte hartzea oso ezberdina dela uste dut. Batez ere antzoki batean zaudenean ezin zarelako nahastu eta horrek guztiak nahiko urduri jartzen zaitu. Kamera baten aurrean, ordea, hasieran urduri jarri zaitezke baina azken finean badakizu erratzuz gero moztu eta berriro has zaitezkeela. Horrek lasaitasun handia ematen dizu. Dena den, antzerki lan batean ikuslea aurrean duzu eta horrek ere sekulako xarma dauka batez ere amaierako txaloak entzuten dituzunean.

■ "Hasiberriak" telesailean aktore lanak egiteko antolatutako castingean milaka gaztek eman zuten izena. Gustatuko al litzazuke halako batean parte hartzea?

Ez zaizkit telesail horiek gustatzen. Ez dut esan nahi halako batean inoiz parte hartuko ez dudarik, beste lanik ez banu horretan ariko nintzatekeelako, ziur. Baina aukeratzeko baldin badaukat sekulan ez. Gainera, halakoetatik entzuten diren gauzak nahiko desatseginak izaten dira: roilo txar asko daudela, konpetentzia mordoaa...

■ Eta Getarik zer izan nahi du handitzen denean?

Antzerkiaren munduan jarraitzea gustatuko litzaidake, baina badakit zaila dela. Telebista eta antzerkia probatu ditut eta orain zinean probatzea nahiko nuke. Estra moduan hartu dut parte filmaren batean eta, egia esan, paper bat egitea asko gustatuko litzaidake. Bestela, orain egiten ari naizena amaitzean ez dakit zer egingo dudana, agian ikasten jarraitu beharko dut. Baina dudarik gabe aktore izan nahi dut handitan.

◆ AINARA GURRUTXAGA

NAHI AL DUZU HEGAN EGIN GURE ABIONETA-ELTXOAN?
¿QUIERES VOLAR EN NUESTRA AVIONETA-MOSQUITO?

EUSKARAZZZZ

IZEN-DEITURAK
NOMABE Y APELLIDOS

ADINA **EDAD** **HERRIA** **MUNICIPIO**

TELEFONOA

* Zerkela honetan parte hartuta, baimena ematen dion Gipuzkoako Foru Aldundia-ri zuzenean kampaña honen sustapen ekintzetan erabiltzeko.

* Adingabeak:
- Zerkelaren baten hegaldietako bat egin ahal izateko, aitak, amak edo tutoreak baimen idatzia sinatu beharko du Gipuzkoako Foru Aldundia-ri zuzenean.

* Normalkuntzeko Zuzendaritza Nagusiaren bultegotik.

* Baita ere, era berdineko baimena beharko da lehen kampaña honen sustapen ekintzetan erabiltzeko.

* Toda persona que participe en este sorteo autoriza a la Diputación Foral de Gipuzkoa a utilizar su nombre en cualquier acción promocional de esta campaña.

* Menores de edad:
- Para poder realizar cualquiera de los vuelos que se ofrecen, su padre, madre o tutor tendrá que firmar un documento de autorización en las oficinas de la Dirección General de Normalización del Euzkadi.

* Tendrán que firmar, también, un documento similar autorizando el uso de su nombre en las acciones promocionales de esta campaña.

TXARTEL HAU BETE ONDOREN, BIDALEZAZU HELBIDE HONETARA
TRAS RELLENAR ESTE IMPRESO, ENVIALO A ESTA DIRECCIÓN
POSTA KUTXA
5086 - 20080 DONOSTIA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa
Kultura, Enskara, Gazteria eta Kirol Departamentua
Departamento de Cultura, Enseñanza, Juventud y Deportes

D A N T Z A

"Las mentiras del entusiasmo", Wim Wendersen "Zerua Berlinean gainean" filman inspiratutako lana estreinatu berri du Damian Muñozek. Gorputz lengoaiaren bidez espresatzen den poeta da koreografo gasteiztarra eta dantza garaikidean, proposamen sendoenetakoa da berea.

MUGIMENDUA SENTIMENDU BIHURTZEN DUEN POETA

Ez dugu filma eszenifikatzen. Gidoi emozional bat da", dio Muñozek. Izan ere, hizkuntza desberdinak erabiltzen dituzte zinemak eta dantzak. "Hala ere, hasieran uste genuena baino gehiago geratu da pelikulatik koreografian. Pelikula ezagutzen ez duenak istorio bat ikusiko du, eta pelikula ezagutzen duenak erreferentzia asko identifikatuko ditu".

Bi aingeruk bere kargu dituzten lau gizon-emakumeren gorabeherak jarraitzen dituzte zerutik. Aingeruetako batek bere babestuarekin maitemindu eta zerutik lurrera jaistea erabakiko du. Aingeru izateari uko eginik gizaki arruntak bezala bizitzera jaitsiko da, bizitzaren miseria gorriei aurre egingez.

Giza harremanen konplexutasunak arduratzen du Damian Muñoz eta ikuskizun gogorra taularatu du hori islatuz. Protagonisten sentipen eta bizipen latzak zuzen zuzenean iristen zaizkio ikusleari. Istorioren gordintasuna bete-betean sentitzen da eserlekutik eta protagonistek

bizi duten deserosotasuna areto osora zabaltzen da. Heriotz batekin hasten da ikuskizuna eta bere buruaz beste egiten duenarekin bukatu.

Eusko Jaurlaritzaren "Dantzara" Plataformaren bidez babestuta estreinatu berri da Damian Muñozen azken lana Barakaldo antzokian. Erakundeen laguntza garrantzitsua da koreografoarentzat, baina dantzariek ausartak izan behar

□ "Dantza oso bisuala da, eta horren berri modu onean izateko modu bakarra telebista da"
DAMIAN MUÑOZ

dutela defendatzen du. "Argi izan behar dugu ez dugula erakundetu, instituzionalizatu behar. Ez zait egokia iruditzen babesik ez badago, dantzarik ez dudala egingo esatea". Koreografo berrien era-

kusketak lehen urratsetan daudenei leihoa irekitzen laguntzen badie, "Dantzara" plataformak dagoeneko abiatuta dauden konpainien lanak Euskal Herrian ikusteko aukera eskaini nahi die. Honela bi egunetan A Deshoras, Ion Munduate, Nekane Santamaria eta Damian Muñoz Dantzaren lanak ikusi ahal izan ziren Barakaldon uztaileko bigarren asteburuan.

Damian Muñozek aurkezpen txartel ikusgarria ekarri du oraingoan. Bartzelonako Grec jaialdiak koproduzitu du ikuskizuna. Uztailaren 25etik 29ra aurkeztuko da Gasteizko koreografoaren lana Grec jaialdian. Egitarauan, Damian Muñoz Danza konpainiaren ondoan egungo dantza konpainia entzutetsuenetakoa batzuek jardungo dute. Tartean Nederlands Dans Theatreek Jiri Kylian-en lanak aurkeztuz. Goi mailako jaialdia da, eta antolatzaileek Muñozen ikuskizunaren ekoizpenean parte hartu nahi izanak koreografoarengan ezarritako konfiantzaren neurria ematen du. Babes horiek dantza garaikidea pixka bat gehiago eza-

gutxera emateko balioko duten esperantza du Muñozek. "Dantza garaikidearen arazo nagusia ezagutzen ez dela da. Ezagutzen ez den produktua ez da erosten. Ezezagun handiak gara. Formazio eta publizitatean inbertsio handia egin beharra dago. Eta nik uste dut oso garrantzitsua dela telebistaren parte hartzea. Dantza gauza oso bisuala da, eta horren berri modu onean izateko modu bakarra telebista da. Eta egin diren gauzetan ikusi da funtzionatzen duela".

"Las mentiras del entusiasmo" koreografia sortzeko Virginia Garcíaren laguntza izan du Muñozek. Bi horiekin batera Jorge Jauregi, Fernando Hurtado, Fernando Nicolás Pelliccioli eta Maria Rocak osatzen dute dantzari taldea. Orain arteko talde sendoen osatu du seikote horrekin. Dantzari indartsuak dira seiak, teknika desberdinak menperatzen dituzte eta ongi moldatzen dira Muñozek maite duen dantza erara. "Teknikoki oso

irekia naiz eta saiatzen naiz ez geratzen teknika bakarrarekin. Nire formazioetik, gauza askotatik gustatzen joan zaidana hartzen eta nahasten joan naiz. Giza gorputzak eskaintzen dituen aukera guztiak

□ **"Ez dugu dantza erakundetu, instituzionalizatu behar. Ez zait egokia iruditzen babesik ez badago, dantzarik ez dudala egingo esatea"**
DAMIAN MUÑOZ

baliatzea gustatzen zait". Dantzarien arteko kontaktu fisikoa atsegin du Damian Muñozek eta oraingoan bortxaz erabiltzen du ukimena. "Niretzat oso garrantzitsua da dantzarien arteko kon-

taktu lana, hori asko erabiltzen dut beti, eta orain ere horrekin jarraitzen dut". Adierazpen gaitasun handia du Muñozek darabilen lengoia koreografikoak. "Asko laburbildu beharra dago. Sentipen hau edo beste emozio hori adierazi nahi dudala erabaki eta mugimenduaren bidez hori lortzea da erronka. Noski, hau gauza konplexua da, emozioa gauza abstraktua baita, eta mugimendu fisiko baten bidez kontatzen saiatzea nahiko zaila da, baina horixe da erronka".

Damian Muñozen ikuskizunetan ohi-koa den Borja Ramos arduratu da musika konposatzeaz eta Javi Ulla argiztapenaz. Bien artean eszena gaineko gertakizunei dagokien giro hotz eta gogorra ematen diete. Muñozen dantzak ez du gehienetan musikaren erritmo beharrik. Dantzak berak bere erritmoa izan ohi du eta gutxitan bilatzen du babesa musikan. Ohi bezala errekurto eszeniko ugari erabili ditu oraingoan ere. Zerua eta luraren

JUAN ZELAIA SAIAKERA SARIA

Pamiela argitaletxeak antolatzen du, euskaraz idatzitako edozein gairi buruzko saiakerak edota eritzi lanak zabaldu eta sustatzeko asmoz.

Saria 6.000 eurotakoa da
(1.000.000 pta. / 40.000 libera).

Lanak, *Pamiela etxea* (Juan Zelaia saria), *Curia 25. 31001 Iruñea* helbidera bidali beharko dira, abuztuaren 31a baino lehenago.

Informazio gehiago:
www.pamiela.net

■ Damian Muñoz

"Norbere izatearen askatasun borrokari kantu bat da"

Zure aurreko lanetan nabaria zen begirada zinematografikoa. Eta oraingoan zer eta film batean inspiratu zara...

Bai, nik uste dut zinemaren munduan bukatuko dudala. Gainera hurrengo proiektua zinean egiteko pentsatuta daukat dagoeneko, dantzako ikuskizuna izango da, baina prozesu osoa gero film labur bat egingo dela pentsatuz egiten ari da. Askok gustatzen zaidan mundua da, eta beraz, gustuko ditudan bi munduak nahasten ditut.

■ Zergatik erakarri zintuen "El cielo sobre Berlin"ek?

Nigan eragin handiena izan duen disziplina zein den pentsatzen hasita, nabarmena da zinema dela. Egun osoa arte zinematografikoa ikusten gaude. Umetatik telebistarekin bizi naiz eta "La Guerra de las Galaxias"en belaunaldikoa naiz. Orduan pentsatu nuen pelikula batean inspiratu behar nintzela. "Zerua Berlingen gainean" asko gustatzen zait. Oso poetikoa da, pelikula bera poema da, eta horrek gure irudiak sortzen lagun gintzakeela iruditu zitzaidan. Bestetik, publizitate munduan eragin handia izan duen pelikula izan da. Irudi kontzeptuan, gauzak grabatzeko moduan, ikuspuntuak, kamara mugimenduak... Film honen arrastoak egunero ikusten ditugu publizitatean. Hogeitaka urte pasa diren arren, oso bizirik jarraitzen duen filma da.

■ Zertaz hitz egiten du "Las mentiras del entusiasmo"ek?

Gauza askotaz, filma deses-

arteko jokoak sabaitik taula gainera hamaika elementu erortzen uzteko bidea ematen dio. Horrek ikuskizunaren prestaketa lanak asko zaildu ditu baina emaitza oso zinematografikoa da. "Nik askotan nuen sentsazioa zen pelikula egiten ari ginela. Story board-a, eszenetaz hitz egiteko genuen modua... 'hau pelikula bat da eta grabatu egin behar dugu', sentsazio hori daukagu guztiok".

Ikuskizun bat estreinatu berritan, eta beste bi ditu martxan dagoeneko Damian Muñozek. Urte asko daramatza dantza munduan, baina orain gutxi arte ezin izan du dantzan erabat profesionalki jardun, eta aisialdiko jarduera izan da dantza Muñozentzat. "Horixe da modu bakarra. Artea ez dela erakundetu behar uste dut, eta beraz, aurrera egiteko modu bakarra goizetan lan eginez eta gauez eta asteburuetan dantzatzu izan da. Poliki-poliki, joan gara hazten, hobya lanari nagusitu zaion arte eta bien arteko posizioak truka-

tu arte". Damian Muñozek ez du bide samurra izan bere gogoia betetzera iritsi arte. Dantzaren munduan bizitzeak dituen zailtasunak ondo ezagutzen ditu. "Oso gogorra da. Gainera, ez zoaz gauza on batetik hobeago batera. Eszenatoki gainera iritsi arte dagoen prozesu osoa, alor ekonomikoa, enpresa antolaketa, hori guztia oso konplikatu da. Horrez gain, elkarren aurka dauden bi gauza nahasten diharduzu: artea eta dirua".

Traspasos konpainian eman zituen lehen urratsak dantzari profesional gisa,

perantza istorio multzo bat da, aingeru eta gizaki baten arteko maitasun istorio batek lotzen ditu denak. Horrela kontatuta gauza sinplea dirudi, baina mami askoko istorioa da. Sakonean norbere izatearen askatasun borrokari kantu bat da, izatea eta nahi duzuna maitatzea. Tendentzia sozial baten aurkako istorioa da baita ere, gizonak betidanik baitu dogma finkoetara jotzeko alferkeria mentala. Dena finkatzeko joera du, ekonomia, politika eta gizarte alorrean ere. Gogo alferkeria horrek gauzak zurrin egitera eramaten zaitu. Eta istorio honetan norbaitek, dena alde batera uzten du, bere bizitza eternitatea uzten du, norbait maitatzeko. Eta mezu hori oso garrantzitsua iruditzen zait. Bizi-gogo hori nabarmendu nahi dut.

■ Zure azken lan hau Bartzelonako Grec jaialdiak ere ekoiztu du. Zer esan nahi du honek zuentzat?

Oso gauza handia da. Itxura batean dirudiena baino askoz ere garrantzitsuagoa da. Lehenengo eta behin ez garelako konpainia kataluniarra, eta gero, Europako jaialdi garrantzitsuenetakoa delako. Jaialdi horretan dantza egiteko programatua izatea gauza garrantzitsua da, eta are gehiago, ekoiztu egin gaituztela. Horrek esan nahi du gudan konfiantza jarri dutela eta sentsazio arraroa da. Alde batetik orain arte egin dugun lanarekin harro sentiarazten gaituelako eta bestetik, beldurra ematen du, ardura oso handia delako, baina oso pozik, askotan gertatzen ez diren kontuak baitira ●

■ Bi proiektu berri ditu eskuartearen Muñozek.

MIKEL MARTINEZ

eta ondoren Moaré eta Puertas Abiertas taldeekin jardun zuen. 1995ean sortu zuen bere konpainia, Damian Muñoz Danza. Urte berean Madrileko koreografia lehiaketan lehen saria eskuratu zuen "Cuando me des un respiro" lanarekin. Orduetik hamaika lan berri sortu du, tartean "Humedades", "Daño" eta "Asiré", eta nazioarteko hainbat jaialditara gonbidatu dute.

Bide sendoa egin du, eta azken bi-hiru urteotan dantzara bete-betean emateko aukera lortu du. Ongi landu eta izerditutako aukera izan da eta ez dago alferrik galtzen uzteko. Bi proiektu berri ditu esku artean dagoeneko. Lehenengoa "Tres tristes Striptease" izenekoa da eta zinemarekin duen lotura berretsiz, film labur bat grabatuko du koreografia horrekin. Tonu alaia, tragikomikoa izango omen du eta udaberrirako estreinatzeko asmoa du. Bestetik, irailean koreografia bat aurkeztuko du Bartzelonako Miro Fundazioan ●

◆ OIER ARAOLAZA

JIM JAUSORO

Boisen bizi da, 80 urte ditu eta bere bizitza euskal musikari eskaini dio. Bere izena daraman laukotearekin 40 urtez aritu da eta oraindik akordeoia jotzen du. Oinkari dantz taldean ere trikitixa jotzen du. Jim Jausoro bezalakoekin euskal musika ez da galduko EEBBetan.

EUSKAL MUSIKAREN OIHARTZUNA OZEANOZ BESTALDE

JOXEMI SAIZAR

Boise ondoan dagoen Nampán jaio zen Jim Jausoro Mallea 1920an. Iazko abenduan 80 urte bete zituen eta horietatik 70 musika jotzen aritu da, 9 urterekin hasi zelako soinua ikasten. Nampara joaten zen irakasle frantziarrarekin ikasi zituen lehen notak eta gero bakarrik. Gurasoek, biak euskaldunak, zuten ostatuan hasi zen jendaurrean jotzen Jim, Spanish hotelean. “Belarriz ikasitako euskal musikaz alaitzen nuen ostata”.

Gero, 1957an, bere izena duen banda batekin hasi zen jotzen: Txomin Ansotegi bateria eta pandereta, Johnny Arregi saxofoia, Dick Lenhart tronpeta eta Jausoro bera akordeoiarekin. Idaho osoan eta inguruko beste estatuetan (Ontario, Oregon, Nevada...) ibiltzen zen laukotea, neguko asteburuetan batez ere. Euskaldu-

nen jai eta ezkontzetan ez dira falta izan azken hamarkadetan. Asteburuetako lanbidea musika izan badu 40 urtetan zehar, asteen zehar ferrokarrilean aritzen zen lanean. Arregi eta Ansotegi hil ziren eta

□ Jausorok Idahoko Gobernuaren saria jaso zuen joan den irailean bere bizitzan euskal musikaren alde egindako lanagatik

orain saxofoijole amerikar bat eta Mendaroko mutil bat, Juan Zulaika, ditu taldean. Batez ere euskal musika jotzen dute, baina musika amerikarra ahaztu gabe, hori ere ondo menderatzen dute.

EUSKAL HERRIKO ZATI BAT OZEANOZ BESTALDE. Dantzari txikiak laguntzen 1946tik ari da Boisen eta Caldwellen. Boisen Oinkari dantza tal-

dea sortu zen duela 40 urte. Akordeoia eta trikitixa jotzen du bertan hasieratik Jimyk, nesken dantzak batez ere, mutilenak txistuz egiten dituztelako: Zortziko, Naparrako, nesken arkua, neska-mutilen arkua... Gehienak Bizkaia eta Gipuzkoako dantzak, baina Iparraldekoak ere bai.

Duela 33 urte Jausororen taldeak doinu ugari jaso zituen 45 reboluziotako disko txiki batean. Orain gutxi berri dute disko hau. Jota alaiak, porrusalda, vals, dantza ikasteko doinu motelak... entzun daitezke bertan. Grabaketa berrian beste euskal musika taldeek ere parte hartu dute: Mary Lou Murelaga Guerri-cabeitia, Ordago taldea, Ray Mancisor, Biotzetik abesbatza, Patty Miller&Chris Bieter...

Jausorok Idahoko Gobernuaren saria jaso zuen joan den irailean, hain zuzen ere bere bizitzan zehar euskal musikaren alde egindako lanagatik. Baina ez da bizitzan zehar jaso duen aipamen bakarra: 1994an beste bat eman zioten, 1988an Basque Studies Program-ek saritu zuen eta 1983an Boiseko alkateak hiriaren ize- nean.

Jausororen akordeoieta-ko bat Euskal Museoa ikus daiteke; baina hala ere, euskal musika Idahon ez dela galduko dio musikari zahar-rrak. Bera irakasten aritu izan da eta jotzen jarraitzen

du, nahiz eta zutik egonda nekatu. Ia ezinezkoa iruditzen zaie Idaho eta inguruetako euskaldunei Jim Jausororen musikarik gabeko jai bat ospatzea. Euskaldunak amerikarrekin ezkondukoan nortasun apur bat galdu arren, kultur ekitaldi hauei esker Euskal Herriko zati bat izaten jarraituko dute ozeanoz bestaldeko lagun hauek ●

◆ JOXEMI SAIZAR

Euskaltzaletasunaren integrismoaren ideia ez da berria, garai hartako alean ere aipatzen baita. Honen errua sozial-inperialismoari atxikitzen zitzaion orduan.

Euskaltzaletasuna integrista?

■ "Putzu horretan ez dira erori, ez, langille euskaltzaleak eta langilleriaren aldeko gogoetariak".

Badirudi ez dela oraingoa euskaldunoi inon diren gaitzitzen mingarrienekin "oparitzeko" moda hori. Okerrena, ordea, baliteke ez izatea kanpotik datorkigun eraso bera, "barrukook" horren plagiatzaile bilakatzea baizik... Hara Gurutz Ansolak 1971ko uztailaren 25eko Z. ARGIA n jasotzen zuen galdera: "Euskaltzaletasuna ez al da, gero, integrismo bihurtu?". Gaderatxoa euskaldun batek egina zion, "emakume prestu batek" zehatzago esateko, eta Gurutz Ansola nahikoa kezkatutik utzi zuen, jakina.

ERANTZUN EGOKIAREN BILA

"Bat-batean eman nioen erantzuna ez dakit zeharo egokia izan zenentz. Holako arazo larri batek patxada eta astia eskatzen du, ahal den alde eta sahiets gehienetik, arloari atxekitu eta eztabaidatzeko. Egokiera hori ez genduen, orduan, izan, eta gaiak dadukan garrantziagatik, heldu diot".

Behin erabakia hartuta, zailena egina zegoela zirudien. "Gaur ez da inor 'eus-

kaltzaletasun integrista' bat ba dela ukatzen duenik", aitortzen zion "emakume prestuari", ondorengo zehatzatasunarekin: "Kontzientzia makur hori, 'euskaltzaletasuna ez ahal da atzerakoikeria billakatu', galdetzen edo jaurtikitzen duen sendimendu larri hori, ez dela dirudi gertakizun edo fenomeno zaharra. Esango nuke, 1960-ko udaberritik honuntz gorpuztera heldu den gertakizun soziologikoa dela, nahiz azken lau ezpa bost urtetan eman beren frutuak, duela

OKERRENAK, ERIAZ ERAKUSTEN

Ezin okerrago dabilena izan ohi da sarritan kritikatzailerik handiena, eta kasu honetan ere bai, dirudienez: "Baiña inor baldin bada munduan euskal kulturaren kontradizioak garaitu ez ditzakeena eta euskal kulturaren gidaritza bere eskuetan har ez dezakeena, 'inor' hori sozial-inperialismoa da".

Behin arerio zital horrena garbi utzi-

■ Danetik zerbait

Basarri, 1971-VII-25

Berrogei urte paseak euskerekin uztartuta. Irakurriaz, itzegiñaz, idatziaz. Beste edozein izkuntzetan baino naiago euskeraz. Geien landu dugun izkuntza izaki. Eragozpenik ez du izan guretzat euskerak, euskal senakiko seme batek itzegiña edo idatzia izan danean. Gipuzkoera, bizkaiera, lapurdiera... zer ajola! (Aitortzen dugu Zuberoako mintzoa nekegarriago zaigula). Gaur bertan, Baionako "Herria" irakurri, Belok-eko "Otoizlari" irakurri, edo Bizkakiko "Agur" irakurri, berdintsu guretzat. "Zeruko Argia" n, ordea, artikulatu bati iru ekinaldi eman dizkiogu. Ezin jabetu ondo bere esanaiaz. Gure aldetik bazuen bere interesa. Uka eziñeko interesa. Bestela ez genduen alako lanik artuko. "Tecnologiaren" aldian gaude. Ez dago lengo konturik. Dana aldatu da, ta... oraindik aldatu bear duena! Izkuntzarik ez da aldatu ordea. Ondo, oso ondo gaurko pentsamoldea agertzea. Baita lengo okerrak zigortzea ere. Oso ondo, gizarte gaiak, ekonomi gaiak, edo filosofi gaiak erabiltzea. Zenbat eta geiago obe. Baiña (au gogoan izan), konprenditzeko moduan idatzia izan dedilla, eta ez inor aspertzeko ta gogaitzeko moduan (...) ●

zeruko ARGIA

JULIO URKIXOREN EHUNURTEBURUA (II)
EUSKALDUN BERRIA: EREDO ETA ARAU

NON ZER

- GUSTO ARRIEN ORDEA 4 guretzat
- EUSTOIA GURE 10 guretzat
- JASOTZEN DUGU BOST DANETA ZAHARRAK
- Luzerik 10 guretzat
- WILLIAMSBURY JAHA 10 guretzat
- GURETZAT JAHA 10 guretzat
- PABLO DOMINIKO JAHA 10 guretzat

hamarren bat urte erein eta aldatu ziren hazi eta landareek".

Eta nor ote landatzailea? Bada, "sozial-inperialismoa", antza denez! "Sozial-inperialismoak erdietsi du zalantzarik gabe ezarri zuen xedea: euskal kultura barrutian nabarmen zeuden kontradiziorik bizienak jorratu eta sakabanaketa, nahaspilla, kinka eta gogogaltzea sortu euskal kultura barrutiko lankideen artean", baieztatzen zuen Gurutz Ansolak behintzat.

■ Eibar

Amatiño, 1971-VII-25

Lehenagoko batetan irakur ahal izan genduen funeraria delako batetan: "Cerrado los sábados por la tarde". Hildakoei ere berrogeita lau orduko astea ote? Eliza batetako atarian ordea: "Prohibido entrar en 'short' o cualquier otra prenda inmoral". Beraz... 'short'? "Seguridad Social" delakoak urtean mila milioi peseta biltzen omen ditu subnormal edo mokoloentzat. Gure mokolo aberatsak... edo-ta, gure aberats mokoloak...? Errerako jaiak direla eta, inongo erdal aldizkari batetan irakurri ez dugun propaganda era berezi bat irakurri berri dugu, hots, "Utsune au ordainduta dago, naiz eta bere jabeak izena argitaratu nai ez izan". Hona hemen Luis Haranburu-Altunaren "Euskal Mitologia" sortarako gai aukerakoa ●

ta, euskalzaletasunaren panorama azaltzeari ekiten zion gizonak. Horrela ei zegoen banatua: "Integrismoan edo tradiziozkoan, alde batetik, eta aurrelarian edo kultura eta gizarte osoa batzen eta elkartzen dituen olde berrian, beste aldetik. Euskaltzaletasun aurrelaria non dago, bada? Langilleengan eta langilleriaren alde dagoen gogoetariagan. Integrismo jokaerak, aldiz, duela berrogei urteko gizarte tradiziozkoari atxekiturik dauden euskaltzale zintzoetan nabarmendu dira. Ez haiengan, ez hauengan ez dago Kontzientzia makurrik, ez gogo-galdurik. Baiña bereiztasun sakona ba dago bi motariko euskaltzale hauen artean".

Zena zela, horren arrazoiak bilatu behar ziren. "Euskal integrismoaren gaur eguneko naturaleza ez dago konprenitzetik, haren aurrez aurre eta kontra, beste integrismo deseuskaldun bat parekatzen ez bada. Integrismo desuskaldun hau, gure kulturaren bi hauzitan, larru gorri agertu da, hots, hizkuntzaren eta erlijioaren gauregungo liskarretan. Nork uka dezake, bai hizkuntzan eta bai erlijioan hauzi eta hautsi sakonak dituela euskal kulturak? Sozial-inperialismoak, ordea, dogmakeriaren eta desdemokraziaren kotsuz kotsatu nahi izan ditu arazo bi larri horiek. Etzeukan,

ez, horretarako bide egokiagorik, elkar-irizketarako zubiak hautsi, eta, ideologia dogmatiko eta jokaera ez demokrata baten bitartez, euskal kulturako kontradizio horiek antagonista bihurtzen saiatzea baiño". Eta "hemen datza gure 'integrismo' direlakoen errua, hots, sozial-inperialismoari, harek aukeratu duen plazan eta borrokan oldartzea".

Itxura guztien arabera, ahaztu zitzaizkizun beti galbidera eramaten duela... Zorionez, ez denei: "Putzu horretan ez dira erori, ez, langille euskaltzaleak eta langilleriaren aldeko gogoetariak. Garbi ikusi bait dute

■ Ikasleak aterpetxe batean.

hauek, arerio horri, euskaldungoaren sail eta arlo orotan, egin behar zaiola borroka. Izan ere, inperialismo horren gatazka maltzurra hontara bait dago zuzendua, hots, euskaldungoaren eta euskal kulturaren desegitera, suntsitzera".

Gauzak horrela, defentsa prestatu beharra zegoen. Nola, ordea? Garbi zeukan Gurutz Ansolak: "Beraz, 'atzerakoitasunaren kontzientzia' makurrak ausikitzen zaituen andre jator hori! Esan nizunez, berriro esan, euskaltzaletasunaren aurrerakoitasunak ukatzen du eta garaitzen, beldurtzen zaituen integrismo hori. Langille euskaldunen enborrean errotu behar dugu, zuk eta nik, gure herritasunaren nahi, gogo, bizitza. Gehiago esango dizut, ez dago beste biderik gure integrismoa garaitzeko, 'integrismo deseuskalduna' borrokatzea baizik. Borroka hau, ordea, ez da sozial-inperialismoak muntatu nahi duen plazan emango, ez herrikideen artekoa izango. Ekintza eta lehiaketa hori, euskal kulturaren alor zabalean eta osoan mugituko da, eta oiñari hauek izango ditu beti: euskaltzaleen elkartasuna, euskal kulturaren mugimendua herrikoi, gizartekoi eta demokratiko billakatzera hel dadin, lankidegoaren bidetan" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Gure ikasleen jatortasuna

Joxe Mari Aranalde, 1971-VII-25

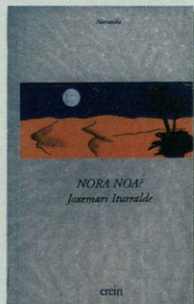
Urbaśan izanak gera berrogei lagun. Bi lo egin ditugu an eta bi gauren arteko eguna. Iru, irakasleak giñan, eta gaiñerakoak ikasleak ziran, irugarren eta laugarren batxillerrekoak. Eta denok, Santo Tomas Lizeoan gabiltzanak. Guk ez dezakegu esan arako kantu arek bezela "Aizkorrira joanda damututa etorri". Guk ez daukagu Urbasan izandako damurik. Ez arranopola! Gozo ibilliak gera. Baiña ez pentsa gure gozotasuna an izan ditugun erosotasuneri zor zaie-nik. (...) Ogeina pezetaren gastua egin genduen guzira eta an ere diru orrekin ez dago gauza aundirik eskuratzerik. (...) Zergatik, beraz, gertatu zaigun ain atsegiña Urbasako egonaldia? Gure ikasleen jatortasunagatik. Bai, arranoak ez palu! jator ibilliak dira gure

nexka-mutillak. (...) Badakit, ama batek bere semeari, menditik etorri zanean, zera galdetzen ziola: "Baiña, zuzendariak ere zuekin egin al du lo?". "Bai, ama". Denok egin genduen lo gela berean eta saillean gure lo-zorro-tan sartuta. Zuzendariak gauza bat bakarrik egin zuen besteak egin etzute-na: Errita. Bestela zeñek lo artu an? Ama orren arrimena, noski, denok batera lo egin genduela semeak esa zionean! Nik esaten diot ama orri, bere semearen izenean, ez arritzeko. Bere seme-alabak, beren kideko nexka-mutillekin batera dabilzelako, ez direla deabruago, aingeruago baiño, alkar-bizitzak alkarrentzat txahartu ez baiña, ondu egiten dituela, oiek batera jaten duten bezelaxe egin zutela batera lo; egin genduela ●

Astia Hartuta

A S T E K O L I B U R U A

JOXEMARI ITURRALDEREN IPUIN ANTOLOGIA

NORA NOA?**Joxemari Iturralde****EREIN**129 orrialde
1.700 pezeta
68 libera

Mamiz, egituraz eta hizkeraz oso ezberdinak diren zortzi ipuin bildu ditu Joxemari Iturraldek Erein argitaletxearen eskutik plazaratu duen "Nora noa?" liburuan: "Ene Ixabel maiteari gutuna martxoaren 10ean gaitzak jota natzan ohetik", "Uda gau bateko ametsa", "Euskal Herriak sortu ninduen honelakoa", "Amodio gero eta ilunagoa", "Hamasei urte bete nuenean hiriko argiak iraungi ziren", "Bizitza jitoan", "Erromesaren aztarna galdua" eta "Noa-Noa". Tradizio oso luzeko narrazio laburrak dira, egileak liburu hau argitaratu arte ipuingintzan izan duen norabidea agerian

uzten dutenak. Munduarekiko ikuspegi ziklikoa du Joxemari Iturraldek, eta gustuko dituen gaiak etengabe errepikatzen dira bere idazlanetan: sexu harremanen plazerra zein atsegin eza, amodioa eta desamodioaren gorabeherak, umorea, zibilizazioaren injustizia, bere borondatez edota halabeharrak bultzatuta norberarena ez den lurraldean izan ditzakeen sentimen eta portaera arrotzak, euskal herritarra izateak aldean ekar ditzakeenak, elkarren arteko laguntza, bestekiko axolagabezi neurrigabea... Gai horiek eta gehiago aurkituko ditu "Nora noa?"ren irakurleak.

▼ Egileari Galdezka

"Galderaren erantzuna balizko irakurle horrek du"

■ Zer dela-eta, "Nora noa?"

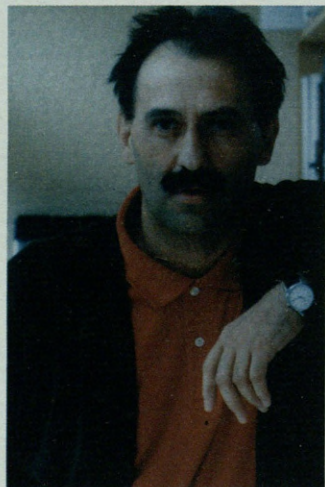
Gauguin pintore handiak, XIX. mendearen bukaeran, Parisen zeukan bizimodua, emaztea, haurrak... dena utzi, eta Tahitira alde egin zuenean, Ozeaniako irla haietan zegoela "Noa-noa" margotu zuen, adituek diotenez bere koadro baikorretako azkena, hil aurreko margolanak oso bestelakoak izan baitziren. Eta beno, nire ipuinak beti egon dira oso estu lotuta pintura munduarekin, eta hortik dator titulu, antologiako ipuin baten izenburua ere badena. Baina beste esanahi bat ere badu, zeren Gipuzkoa aldean ez dugu esaten "nora noa?", baizik "noa noa?", eta beraz, galdera ere bada.

■ Azalduko al zeniguke galdera horren zergatia?

Arrazoi asko daude... Hogeita bost bat urte izango dira jada, serioski argitaratzen hasi nintzela, nahiz eta lehenagotik hasi idazten. Horrez gain, aurtun berrogeita hamar urte beteko ditut, une batez gelditu, eta aurrera eta atzera begiratzen hasteko zifrak direla esango nuke... Dena dela, "Noa noa?" ez da galdera existentziala edo filosofikoa, galdera literarioa da, liburu bera galdera literarioa den bezala. Nik ez dut erantzuten, erantzuna balizko irakurle horrek dauka.

■ Eta zer ikusiko du balizko irakurle horrek zure liburuan?

Zer egin dudan orain arte eta noraino ailegatu naizen. Antologia moduko bat egin dut, oso pertsonala, bai nobelagintzan bai ipuingintzan gustuko ditudan gaiak azalduz: deserriratzeari, pertsonaiak hala nahita edo nahi gabe, patuak hala aginduta; giza harremanetako gatazkak; sexua paraiso edota infernu bezala ikusita; amodioa, desamodioa; manipulazioak gudan duen eragina; desertua gaur egungo mundu zitalaren sinbolo gisa...

Joxemari Iturralde

ALBERTO ELOSEGI

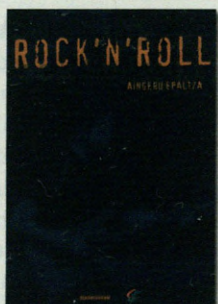
L I B U R U A K

**XX. MENDEKO
POESIA
KAIERAK:**
JOXEAN MUÑOZ
Antologia egilea,
Koldo Izagirre
SUSA
62 orrialde
700 pzta/ 28 lib.

JOXEAN MUÑOZEN "PARENTESIAK"

Esperimental ukitu nabarmena izan arren, errazkeria edo espantutik ezer ez duen poesia da Joxean Muñozena, gure olerkigintzan egin den saiorik pertsonalenetakoa, Koldo Izagirreren iritziz. "Parentesiak" deritza bere poesi bilduma bakarrak, baina Joxean Muñozen parentesiak posibilitate berrien aukera dira, testuaren bestelako interprezio baterako iradokizunak, ez autore orojakilearen deiak. Poeta parentesi artean kokatzen baldin bada, idatzi duenari bizi autonomia ematen saiatu delako da, berak idatziak irakurlea aktore bilakatu dezan. Halere, parentesiak zalantza ere adierazten du, egilearen poema ez baita poema nagusiago baten zati edo aldaera besterik, deus ez da betiko, behin eta berriz zuzentzen den hiperpoema baten adarrak baino ez dakarzkigulako poetak, Koldo Izagirreren hitzetan.

ROCK'N'ROLL
Aingeru Epaltza
ELKARLANEAN
404 orrialde
3.750 pezeta
162 libera

AINGERU EPALTZAK SORTURIKO ISTORIO BELTZA

Oporretarako irakurketa ezin aproposagoa izan daiteke Iruñea bezalako hiri batetan gertatzen den istorio beltz hau. Aingeru Epaltzak asmatuak dira bertan agertzen diren hilketak eta, hatz mutilatuak, atsoen gorpu desagertuak... eta hori guztia gogo handirik gabe ikertzen ari den kazetariaren istorioan, "Rock'n'roll" izenarekin bataiatu duena. Aipatu kazetari mozkorti samar hori dugu narrazioaren protagonista. Bizitza ez doakio oso ondo, gizonari: andreak etxetik bota du eta erredakzioan nahikoa baztertua sentitzen da. Nola nahi ere, lagunak baditu behintzat, betikoak gainera, berezi samarrak badira ere. Eta hain zuzen, Lou Reeden "Rock'n'roll" kantua da denentzat sinbolo bat, gaztetako errebeldiaren eta oraindik lotzen dituen elkarkidetzaren ikurra balitz bezala. Edo hala uste du gure kazetari horrek, bederen...

**EUSKAL
HERRIKO
DANTZA
TXAPELKETA
1977-2001**
Lierni Elorza/
Mª Isabel Elorza
SEGURAKO UDALA
84 orrialde

SEGURAKO DANTZA TXAPELKETA 25 URTE

Hogeita bost urte bete ditu Segurako dantza solteko Euskal Herriko Txapelketak. Hori dela-eta, Lierni Elorzak eta Mª Isabel Elorzak epealdi luze horren gorabehera guztiak jasoko zituen idazlana osatzeari ekin zioten, beren lanaren emaitza "Euskal Herriko Dantza Txapelketa 1977-2001" delarik. Liburuaren irakurleak jakin edo gogoratu ahal izango du, argazki ugariaren laguntzarekin, nolakoa izan zen dantza solteko txapelketa horren hasiera, nortzuk izan zituen sortzaile, geroztik izan duen bilakaera, nola eskura daitekeen saritzat eman ohi den Basterretxearen eskultura, zeintzuk parte hartu duten urtez urte txapelketan, dantzari horiek txapelketari buruz duten iritzia, txapelketaren arlo musikala, dantzarien jantziei ematen zaien garrantzia, epaileen betebeharra, Segurako alkate eta herritarren lana eta abar.

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1^a
Herran, 4 - DONOSTIA

G A R A N T I A

L I B U R U A K

ZIGOR

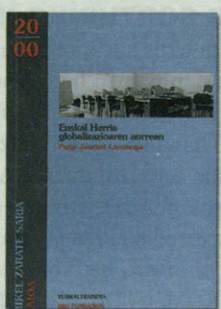
Batzuen artean
ARTOLA
154 orrialde
5.995 pezeta
239 libera

KEPA AKIXO "ZIGOR"EN ESKULTURAK ETA POESIA

Kepa Akixo "Zigor"en eskulturen argazkiak eta egile beraren poesiak jasotzen ditu Artola argitaletxearen liburu eder honek. Pago zein platanondoaren enborrez eginiko Ekaitza, Dantzak, Harpe, Botari, Sistiagaren eskua, Loturak, Zuhaitzak, Kabiak, Su eta Gorputzak, hamaika Ateak, hamai-ka Hilabeteak, zortzi Bikoteak, Txoriak, Eguzkiloreak... Brontzea eta beruna erabiliz sorturiko Zuhaitz, Burua, Pelotari... Horrez gain, Miarritzen bizi den eskultore aretxabaldar honek eginiko marrazkiak eta bere lana eta bilakaera pertsonalaren inguruan idatzitako lau lan, euskaraz, frantsesez eta gazteleraz eskaintzen dituzte: Lucien Etxezaharretaren "Zigorren zuren poesiak", Paul Haimen "Zigor eta amodioaren goraiatzak", Jean Irigarayren "Eta eskuetan bularrak..." eta Iñaki Ruiz de Eginoren "Zizelkariari begira".

**EUSKAL HERRIA
GLOBALIZAZIOA-
REN AURREAN**

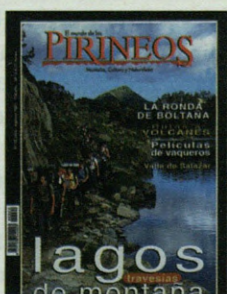
Patxi Juaristi
Larrinaga
EUSKALTZAINDIA/
BBK FUNDAZIOA
131 orrialde
1.000 pezeta
40 libera

AZKEN MIKEL ZARATE SARIKO SAIO IRABAZLEA

Euskaltzaindiak eta BBK-k antolatu ohi duten "Saioa" Mikel Zarate saria-
ren 2000. urteko irabazlea dugu Patxi Juaristi Larrinagaren "Euskal Herria globalizazioaren aurrean" lana, non egileak globalizazioaren emaitza eta eraginei buruz dagoen ezadostasuna azaltzen duen. Izan ere, globalizazioaren ondorio ekonomiko, politiko eta kulturalen aurrean aldeko zein aurkako argudioak sortu dira, eta horietatik azaltzen ditu Patxi Juaristi Larrinagak, Euskal Herriak aurrean dituen erronka eta aukerak ezagutarazteko helburuarekin. Horretarako, euskal gizartean eragina duten zenbait alor ere ikertu ditu (demografia, ekonomia, teknologia), hala nola barne politika, kultura eta baloreak, eta datorkigun egoera berriarentzako behar bezala prestatuturik egoteko hartu beharreko norabideen inguruko gogoeta eskaintzen du.

**EL MUNDO DE
LOS PIRINEOS**

Batzuen artean
SUA EDIZIOAK
130 orrialde
750 pezeta
30 libera

PIRINIOEI BURUZKO ALDIZKARIAREN AZKEN ZENBAKIA

Dagoeneko kioskotan da "El mundo de los Pirineos"en uztaila-abuztuko zenbakia. Javier Pascual Otorak zuzendu eta Sua argitaletxeak kalera-tzen duen aldizkari honek, jakina, berak antolatuta, joan den ekainean Otsaga-bia aldean ospatu zen Pyrene festa erraldoiaren oihartzuna eskaintzen du, uda honetan Pirinio bazterretan egiteko oso aproposak diren ibilbide frankoz gaine-ra. Adibidez, Ori mendia magalean, Zaraitzu haranean aurki daitezkeen herri txiki politak, irudimenarekin besterik ez bada ere, bisitatzeko aukera ematen du, Pirinioetan zehar dauden bederatzi aintziretara joateko erarik aproposenak. Anayet eta Midi d'Ossau bezalako sumendi zaharrak ikusi ahal izateko hartu daitezkeen bide ezberdinak... Eta bertan azaltzen dira, baita ere, "Ronda de Bol-taña" deituriko musika talde aragoarraren inguruko zehaztasunak.

D I S K O A

TRIKI MEX

Batzuen artean
ELKARLANEAN
15 kanta
2.195 pezeta
87 libera

AURTEN, UDAKO FESTETAN "TRIKI MEX" EZIN FALTA

Zer ote litzateke festa, dantzan Zehatsak harrotzeko aukerarik gabe? Zer edo zer kamutsa, bistan da. Horregatik saiatu da Elkarlanean festarako kanturik alai eta freskoe-nak biltzen "Triki mex" diskoan, udako erromeri edo jaietara ingura-tzen den guztiari dantzarik etengabe-nean murgiltzeko gogoia pizteko asmoz. Hamabost kantu ezagun ditu, denera: Alaitz eta Maiderren "Mila

galdera" eta "Txanpon baten truke"; Zabaleta eta Imanolen "Antton eta Anttoni"; Imuntzo eta Belokiren "Sorgindu" eta "Pena dut"; Etzakiten "Izar iheskorra"; Epelde eta Larraña-garen "Mahasti baten ondoan" eta "Kupela"; Maixa ta Ixiarren "Ema-kume jaio nintzen", "Tximosak" eta "Eguna jaio arte"; Gozategiren "Narama", "Pakia beyau" eta "Bizi"; eta Triki ta keren "Trini".

PORTUGALETE,
abuztuak 25
Kontzertua
Eibartar taldeak "Jo Ta Ke" diskoa atera berri du, orain arte Su Ta Gar taldearen ibilbidean kanta arrakastatsuenak biltzen dituen diska.
Txosnak
22:00

AZPEITIA, uztailak 24
Dantza
Azpeitia Dantzak 2001 egitarauaren barne, Puerto Ricoko dantza taldearen eta Txinako dantza folklorikoaren ikuskizuna izango da.
Izarraitz pilotalekua
22:30

ZARATUZ, abuztuaren 19a
arte
Erakusketa
Cordobako Francisco Aliseda pintorearen azken lanak paratu dituzte. Bere pinturak oso koloretsuak, abstraktoak eta bereziak dira.
Torre Luzea
18:00 - 21:00

DONOSTIA, uztailaren 26tik 28ra
Zinema
Donostiako Fantasiako Zinema astea antolatu du Egiako Kultur etxea. 28an "La Celda" ikusi ahal izango da.
Egiako kultur etxea
22:30

IRURI, uztailak 29
Pastoral
Urteroko legez, "Etxahun Iruri" pastoralak taularatuko dute Iruriko herrian
Herriko plaza
15:30

BILBO, abuztuaren 22tik 31era
Antzerkia
"Cinco Hombres. Com" antzezlanak izango da Bilbon, El Club de la Comedia telebista programa ezagunetik sortutako antzerki ikuskizuna. Umorezko bakarriketa eta eguneroko bizitzako esperientzietan oinarritzen da lana.
Euskalduna jauregia
20:00 eta 22:30

ARANO, uztailak 25
Bertsolariak
Santio jaietako egitarauaren barne, Andoni Egaña, Aitor Mendiluze, Jesus Mari Irazu eta Iker Osa bertsolarien arteko norgehiagoka izango da.
Herriko plaza
19:30

GASTEIZ, irailaren 30a arte
Ikastaroa
Hiznet hizkuntza plangintza ikastaroa antolatu dute Eusko Ikaskuntzak, EHU-ko Soziologia sailak, UEUK eta SEI elkarteak; helburua euskararen normalkuntzan soziolinguistika ezagutza sakonagoa eskaintzea da.
Gasteizko Eusko Ikaskuntzaren idazkaritzara jo.

LIZARRA, abuztuaren 19a arte
Erakusketa
Edkeni Callejo, Miguel Pueyo eta Oscar Ranz artisten lanak izango dira ikusgai. Izan ere, 2000ko arte plastikoaren lanetarako laguntza jasotzen erakusketak dira horiek.
Gustavo de Maeztu museoa,

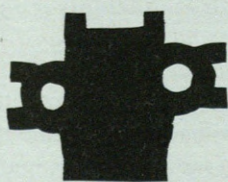

ARANTZA, abuztuak 18
Kontzertua
Parasma taldeak bere azken diskoko kantak joko ditu "Arantzta Rock" ekitaldian. Emanaldian beste hainbat taldek ere parte hartuko dute.
Plaza
22:00

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Ahal den urrutien joateko beharra izaten dugu oporretan. Itzultzerakoan landareak egoera onean aurkitu nahi izaten ditugu ordea. Horretarako gomendio batzuek dituzue jarraian.

OPOR LEHORRAK

Eguna mozten hasten den honetan jendearen urduritasuna nabaria da. Egunerokoa utzi eta ahal den urrutien era eramanango duen oporraldia nahitanahiez burutu beharra dago. Gizarte arteak eskatzen du. Gero etorriko dira bueltako itolarriak eta zimelaldiak. Alde egin behar horretan, Mexikoko perretxiko, landare eta azti aluzinogenoak dasatzeko itxaropenean murgilduta ibili den lagun batek urtero izan ohi duen arazoa azaldu zidan. Bai, bai betikoa: etxean arin asko ahaztuta uzten duen landare koadrila bueltan berde eta ez hilerri topatu nahi ditu.

Guk egiten dugun lana fin samar beteko duen norbait aurkitzea da onena. Dago-

enerako Ameriketara ibiliko den aparejo honek ezin inor topa. Auzoko atso-agureez ez da fido eta bere eskoadrilan festa eta parranda artean landareak kontu egiteko lantxo hau tajuz egingo duen inor ez. Hona hemen bada, berari luzatutako errezeta,

denontzako erabilgarria izango delakoan: landare guztiak eguzkiak zuzenean jotzen ez duen toki argitsu batean bata bestearen aldamenean pilatu, ohikoa dena baino ur gehiago emanda utzi, lorontzien artean urez betetako ontzi batzuk jarri inguruko hairea heze dadin, ura dagoen ontzi horietatik lorontzien azpiko zulora edo gaineko lurrera ohialezko sokatxo batzuk jarri, kapilaritatez, pixkanaka-pixkanaka, ura lurreraino igaro dadin. Hala ere etxerako bueltan, gure moduan, ur premia izango dute. Ontzi ontzi hartu eta uretan leporaino sartu aire burbuilak amaitu arte. Opor on! ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Arnas gaixotasunetan espezialista diren medikuen artean %10ek soilik erretzen du. Datu positiboa da, argi dago, irakasteko modu hoberena esandakoa praktikan jartzea dela.

JOKAEREN BIDEZ ERAKUTSI

Betidanik esan izan da medikuek gomendio edo aholku ugari ematen dizkietela beren gaixo eta pazienteei, baina beraiek esandakotik eta predikatutakotik ezer gutxi betetzen dutela. Oraingoan oso bestelako emaitzak eskaintzen dizkigu, ordea, SEPAR izeneko elkarteak aurkeztu berri duen barne-inkestak.

Pneumologia eta Bularraldeko Kirurgiaren Espainiako Elkarteak (SEPAR horixe da-eta) La Coruña ospatu berri du bere XXXIV. Kongresua, eta bertan aurkeztu denez, Espainian arnas gaixotasunetan espezialista diren medikuek, ehuneko hamarrek bakarrik jotzen du bere burua erretzailatzat, (2.500 elkartekidetik 250 besterik ez), duela hamabost

urte portzentaje hori % 35ekoa zen bitartean.

Itxuraz, espezialistak kontziente dira beren pazienteei transmititu beharreko

mezu nagusietako bat tabakoa uztea dela, eta horrexegatik "predikatzeaz gain, beraiek ere bete egiten dituzte besteei agindutakoak". Eta SEPAReko presidentea den Victor Sobradillo doktoreak itxaropentsu ikusten du hemendik urte batzuetara egoera, "kontuan hartuz medikuak gainerako hiritarrentzat dugun eredu-irudia eta jokatzeko dugun erreferentzia izate horri begiratz".

Hainbat faktore dago Sobradilloren ustetan erretzailak ziren pneumologo eta kirurgialari torazikoen kopuruan emandako beherakada hori esplikatzeko: tabakoaren kalteaz kontzientziaztea batetik, eta besteei agindutakoa norberak ere betetzea, bestetik ●

◆ JABIER AGIRRE

Uribealde.

Urak eta haizeak astindutako hormak

Sopela eta Bakio arteko kostalde zatia, hots, ibilbide honetan jorratuko duguna, Bizkaialdeko ikusgarrienetakoa kontsidera genezake, tarteka-marteka sekulako forma ikusgarriak sortzen baititu. Itsasalde honetan labar ikusgarriak eta kala bakartiak hondartza lasai eta erosoekin nahasten dira, baina orokorrean gizakiak moldatutako paisaia baino, naturalki sortutako paraje ederrak dira nagusi. Dena den, hasierari piska bat barrurago ekingo diogu, hurbil dagoen

Butroeko Gaztelua ezinbesteko erreferentzia izan baita Bizkaiko historian. Itsasoaren gainean dagoeneko,

edertasunak bata bestearen

atzetik etorriko zaizkigu, hala

nola, Sopelako Atxabiribil

Hondartza, Plentzia eta Gorliz

herriek konpartitzen duten

beste hondartza luze bat...

Baina beste guztien gainetik

nabarmentzen diren eta

bisitatzea biziki gomendatzen

ditugun parajeak beste hauetxek

dira: alde batetik aurkezpen

handirik behar ez duen

Gaztelugatxeko itsasarroka eta

bere gaineko ermita, eta beste

alde batetik, askoz

ezezagunagoak diren Barrikako

labar izugarriak. Amaierarako

Urdaibaiko sarrera den Bermeo

arrantzale-herria utzi dugu.

■ Barrikako labarrak egun haizetsu batean sekulako ikuskizuna dira.

bbk =

Bizkaia beti gure bihotzean

 IZEN BEREKO BAILARAREN BIHOTZEAN kokaturik, Butroe Gaztelua Bizkaian geratzen den bakarrenetakoa eta zalan-tzarik gabe ederrena da. Sendien arteko gudak amaitu ostean abandonaturik, XIX. mendean berreraikitzeari ekin zioten, gaur egun erakusten duen itxura lerdin eta handiosoa hartuz. Jatorriz XIII.eko dorretxea, laister gaztelu bihurtu zuten, eta ganboatarren aurkako borroketan eta Bizkaiko historian zerikusi handia izan zuen. Gaur egun, parke botaniko eder batez inguratutik, 45 metroko altueradun gazteluak kanpoko itxura izugarria eta barruko egitura labirintikoa erakustez gain, Erdi Aroan girotutako atmosferan barneratuko gaitu. Zabalik: udaldean 10:30-20 artean (neguan 11-18). Sarrera 900 pzta.tik behera.

Errepidera arbola-ilara bikoitzak lagunduriko bidetxo polita batetik iritsiz, eskuinera egin eta 3 kilometrotara Getxorako bidea hartuko dugu, lehenbizi eskuinera eta gero ezkerrera. Horrela, 6. km.rako Sopelan sartuko gara. Surfaren munduan oso entzutetsua, Sopela bigarren etxebizitzetaz jositako herria da, San Pedro elizaz (XII. mendean egina, XVIII. mendean berreraikia) gain bere erakarpelik handiena bere inguruko hondartzak eta labarrak direlako. Errepide nagusia eskumarantz hartuz, 20 metrotara dagoeneko ezkerrera desbideratu beharko dugu, Atxabiribil Hondartza ederrera iristeko asmoz. Gainera aparkalekutik hondartza beraren, gainera labarren eta itsasaldearen bista politik izango dituzue.

Errepidean berriz, ezkerrera oraingoan, 3 kilometro bete ostean Barrikara iritsiko gara, erdigunean sartzeko ezkerrera eginez. Bertako elizaldea eskuinean utziz, segitu gorantzako errepidetxo, 200 metrotara eskuinerantz jo arte. Hortik aurrera oinez, Euskal Herriko hobereen gordetako sekretuetako bat (merezi duena baino askoz ezezagunagoa behintzat) ezagutzeko aukera duzue: Barrikako labarrak... zoragarria. Parajea gu deskribatzen saiatu beharrean onena bertaratu eta zuon zeuon iritzia ematea duzue.

Hurrengo herria Plentzia da, Barrikatik banatzen duen ibaia inguratu eta zeharkatu ostean harrapatuko dugun herri turistiko gogoragarria. Plentzia zeharkatuz Gorlizen sartuko gara (etxe-multzo bakarra osatzen dutela esan dezakegu), bi herriek konpartitzen duten eta beren erakar-

pen turistikorik garrantzitsuen den Hondartzaren ingurutik. Hondartzaren azken muturretik hain zuzen (aldapan metro batzuk gora egin eta ezkerrera), Gorlizko Itsasargiraino eta inguruko Uztrikoetxe lur mutur ikusgarriaraino eramango gaituen oinezko bidea hasten da, biziki gomendatzen duguna; besteak beste, Barrikako mirariak kontrako aldetik mirestea ahalbidetuko gaituelako.

Errepidera itzultzeko aipatutako aldapa igo (hondartza atzean utziz) eta kilometro t'erdira dagoen bidegurutzean ezkerrera jo. Ondorioz, Gorlizko erdigunean barneratuko gara, udaletxe eta eliza gure ezkerrean uzten ditugula geu ere ezkerrean joz. Kilometro batzuetara aurkituko dugun bidegurutzeak berriz ere kostalderaino hurbiltzeko aukera emango digu, ezkerrean joz Bakio-Armintza norabidea hartuz.

PLENTZIA

Herrialdea: Bizkaia

Bilbora: 28 km.

Altitudea: 4 m.

Biztanleak: 3.277

Euskaldunak: %29

Azalera: 6 km²

Dentsitatea: 546 bizt./km²

Jaiak:

Karmenak (uztailak 16)

Madalenak (uztailak 22)

San Antolin (irailak 2)

Butroi ibaiaren azkenetako meandro batean herri turistiko eta gogoragarri hau kokatzen da, Gorlizekin konpartitzen duen hondartza itsasadarraren eskuinaldean geratzen bazaio ere. Ibaiaren beste aldean, Barrika eta bere labar miragarriak. Horrenbestez, Plentzia bata bestea ukitzen dauden hiru herri hauen erdian kokatzen da, eta horregatik hiruak jorratuko ditugun atalaren buru izango da.

IKUSTEKOAK

Barrikatik etorritik Plentziaren sarreran dagoen oinezkoentzako zubi politean pasealeku atsegina hasten da. Paseabideak itsa-

■ Sopela inguruko hondartzek "basati" ospe eta izena dute.

■ *Plentzia inguruko kostalde labartsua.*

sadarraren ondotik (ohar zaitezte txalupa koloretsu eta kirol-untzi xurixka mordoan) doa, portu zaharretik (gaur egun gehiago kirol-portua) eta udaletxe ondotik segitzen du, eta bata bestearen atzetik Plentziako eta Gorlizko hondartzak inguratzen ditu. Honen erdian, lehen aipatutako udaletxea eta ondoko Kasinoa aipatu behar ditugu, biak Astillero plazan kokatuak.

Alde zaharrean berriz, bere kaleen Erdi Aroko trazadura, eta herria inguratzen zuten harresien hondar batzuk azpimarratuko ditugu. Kale estu eta maldatsu hauek dominatuz Madalenako Andra Mari eliza dugu, Erdi Aroko elementuak gordetzen dituen Birpizkundeko tenplua, gotorleku itxuraduna. Eleiz Enparantzan, Santiago Atea ikusiko duzue, sarrera funtzioa zuen arkua hain zuzen ere. Bertako etxeek ere osotasun polita sortzen laguntzen dute.

BARRIKAKO LABARRAK

Plentziako itsasadarraren beste aldean Barrika herritxoa geratzen da; berdegune zabalaren erdian kokatzen den populagune atsegina, baina herriaren sarrerako Jubilatuen Etxe ikusgarria ezik azpimarratzeko moduko eraikin gutxi eskaintzen dituen. Barrikak gordetzen digun altxorra, altxor izugarria, bestelakoa da.

Horrela, udaletxea dagoen erdigunetik itsasorantz abiatzen bazarete (udaletxea eskuinean utzi eta hurrengo bidegurutzean eskubira joz adibidez), bakarrik ametsetan ikusten den paradisu horietako batera iritsiko zarete.

Barrikak, batez ere badiak bestaldeko Astondopunteren parean, Gaztelua izeneko puntan, Euskal Herriko labarrik ikaragarrienak dituela esan genezake. Zelai irregularrez osatutako mantu orlegi eder batek estaltzen dituela, itsasotik handiosoki irtetzen

diren labar basati eta xurixka hauek jada berez sekulako ikusizuna osatzen dute, baina badago gehiagorik...

Ezkerrean ozeano zabala, gure aurrean Astondopunte-Uztrikoe-txe lur mutur ikusgarriak, euren arteko kalak, eskuinean Plentzia-Gorlizko hondartza eta herriak, gure azpian Muriola hondartzatxo izkutua, atzean aipatutako zelai galantak... Gaztelu-punta zoragarri honetan orduak eta orduak eman ditzakegu, txundituta, horrelako mirari bat nolatan den posible pentsatuz.

GORLIZ

Gorliz Plentziako jarraipen naturala da, herri bakarra bailiran,

eta bata bestea jotzen daudenez, ez dakigu non amaitzen den bat eta hasten den bestea (hondartzan berdin gertatzen da). Herri batik bat turistikoa, jende gehien erakartzen duena bertako hondartza luze eta atsegina da, baina herriaren barnean ere badago zer ikusi: Sorkundeko Andra Mari eliza (X-XI.lean eraikia eta XVIIIan berritua, dorre barrokoa nabarmentzen da), udaletxe gorrixka, Elurretako Andra Mari edo Andra Mari Agirre ermita (bista politak dituen atsedeenleku batean), edota Gurutzokia (1776).

UZTRIKOETXE MUTURRA

Barrikatik alde ezin ikusgarriago honetaz gozatzeko aukera izan badugu, zilegi da beste aldera begira gauza bera egitea, honek ere sekulako ikuskizuna suposatzen duelako. Horretarako, lehenbizi Gorlizko itsasargi modernoraino hurbilduko gara, eta itzuleran Uztrikoetxe lur mutur izugarrian barneratuko gara.

Oinezko ibilbidea Gorlizko hondartzaren amaieran hasiko

■ *Gorlizko hondartzaren amaieran hasten da guk proposaturiko ibilbide bat.*

■ **Goian Plentziako Badia bi lurmutur labartsuk gordetzen dutela ikusten da; eskuinean Plentzia herria.**

dugu, gorantz hasten den errepide ondo-ko burdinazko langa altu baten sarreran (Gorlizko faroa seinalatzen duena). Nahiz eta asfaltaturik egon, Kukulu Behekoa baserri-auzoraino igotzen den bidea oinezkoentzat bakarrik da, kanpo-ko kotxerik pasatzea debekatua dagoelako. Baserri eta zelaian arteko bide polit honetan zehar, beti zuzen eta gorantz goazela 45 minutu inguruan itsasargi zurira iritsiko gara, eta Billano uhartealdeko panoramika ederrez gozatzeko

Informazio Praktikoa

BUTROE-GATIKA

Jatorduan:

- Erreka-Gatika Jatetxea- Igartua auz. 4.
- Loitti Jatetxea- Zurbano auzoa z/g.

SOPELA

Udaletxea: ☎ 94- 676 53 53.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 676 41 00.

Jatorduan:

- Itxas-Alde Jatetxea- Arratiera errep. 64.
- Gardoki Jatetxea- Mendieta 47.
- El Peñón Jatetxea- Atxabiribil Hondartza 82.

Jan eta lo egiteko:

- **Hotel Goizalde- Atxabiribil Etorbidea 60. ☎ 94- 676 06 57. Logela bikoitza 9.000 pza.

Lo egiteko:

- Camping Sopolana- Hondartza ondoan. ☎ 94- 676 21 20.

BARRIKA

Udaletxea: ☎ 94- 677 28 53.

Botika:

- Linares- Bide Nagusia 9. ☎ 94- 677 47 16.

PLENTZIA

Udaletxea: ☎ 94- 677 32 10.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 677 01 30.

Ertzaintza: Frontoi kalea. ☎ 94- 677 26 54.

Anbulategia: Astillero Plaza. ☎ 94- 677 25 65.

Gurutze Gorria: Geltoki z/g. ☎ 94- 677 40 55.

Botika: Aramburu- Erribera 20. ☎ 94- 677 53 01.

Jatorduan:

- Gaminiz Jatetxea- Areatza 38.

Jan eta lo egiteko:

- *Hostal Palas- Erribera 42. ☎ 94- 677 08 36.
- Logela bikoitza 5.500-6.500.

Plentziako Aterpetxe-Egoitza- Marinel kalea z/g.

☎ 94- 677 18 66.

GORLIZ

Turismo Bulegoa: Krutzeta 5. ☎ 94- 677 40 00.

Udaletxea: Eleiz plaza z/g. ☎ 94- 677 01 93.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 677 00 00.

Gorlizko Ospitalea: Astondo Ibiltokia z/g. ☎ 94- 677 01 50.

Gorlizko Kontsultategia: J.A. Agirre Plaza 1. ☎ 94- 677 18 16.

Botika: Mateos- Itsasbide 3. ☎ 94- 677 07 89.

Bankuak: BBK- Itsasbide 15.

Kotxe-tailerrak:

- Talleres de Plentzia- Mandañu bidea 4. ☎ 94- 677 08 18.
- Uribe Kosta- Gaminiz 1. ☎ 94- 677 02 29.

Jatorduan:

- Begoña Jatetxea- Landa Barri 1
- Ondragane Jatetxea- Eloisa Artaza 5.
- Hondartzape Erretetgia- Astondo Ibiltoki 5.
- Okela Bar-Jatetxea- J.A. Agirre Plaza 3.

Lo egiteko:

- Fonda Entrepinos- Uresarantza bidea 17. ☎ 94- 677 41 62.
- Camping Arrien- Uresarantza bidea z/g. ☎ 94- 677 08 78 / 19 11.

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

HAMAR AGINDUAK

Jaungoikoa Egiptoko aztien aurrean azaldu zen eta galdetu zien ea aginduren bat nahi zuten:

- Agindu bat? Eta zer da agindu bat? -galdetu zioten jaungoikoari aztiak-.

- Agindu bat, egin behar ez den zerbait izan daiteke, esate baterako, "ez egin adulteriorik".

Azti egiptiarrek erabakia oldoztu ondoren, honela erantzun zioten jaungoikoari:

- Ez dugu agindurik nahi. Hori onartuz gero, asteburuak izorratu egingo zaizkigu eta.

Jaungoikoa orduan Asiriara joan zen eta jakintsu asiriarrak galdetu zien ea agindurik nahi ote zuten. Asiriarrak ere, hori zer zen galdetu zioten:

- Agindu bat, egin behar ez den zerbait izan daiteke, esate baterako, "ez lapurtu".

- Ez, ez! Guk ez dugu horre-

MANIXA?

2A2PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

SORGINAFARIA

Gaueko ordu txikietan eta parrandaren ondoren hartzen den mokau hori=

**PARRANDATIK BUELTRAN SORGINAFARIA
EGIN GENIAN: ARRAUTZAK, TXISTORRA,
GAZTA ETA PINTTA BAT ARDO**

RECENA / SOUPE À L'AIL / JERK FROM OUTER SPACE

lakorik nahi -erantzun zioten Asiriako jakintsuek-. Hori onartuz gero, gure ekonomia izorratu egingo zaigu eta.

Azkenik jaungoikoa judutarren apaiz nagusiengana hurbildu zen:

- Eta zuek nahi al duzue agin-

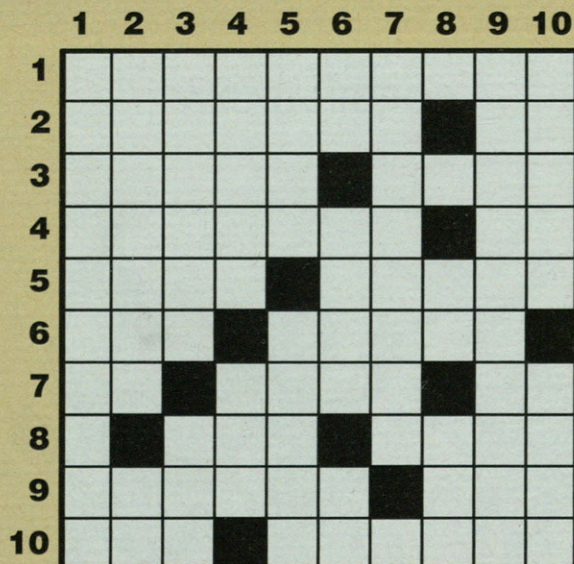
durik?

- Zenbaten dira? -galdetu zioten apaiz judutarrek-.

- Dohainik banatzen ditut.

- Orduan utzi hamar!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

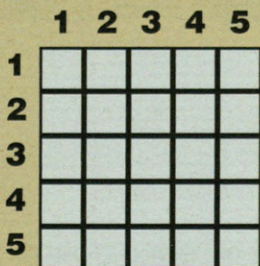
- 1.- Hirigunea inguratzeko errepide. 2.- Orrazteko tresna.
Ez eme. 3.- Handi. Pisua. 4.- Pl., oinetako mota. Utik!
5.- Tema. Abesti. 6.- Jardun. Etorkizuna. 7.- Musika nota.
Soldata. ... egin, begiratu. 8.- Bostehun. Kitatzeke dagoena.
Itsas arraina. 9.- Aditua, jakituna. Emakume izena.
10.- Infin., akitu. Neguko janzkia.

GOITIK BEHERA

- 1.- Hizketaldia, berriketa. 2.- Arauera. Kontsonante
errepikatua. 3.- Komunikabide mota. Gipuzkoan, zain.
4.- Ezinegona. Txanpon. 5.- Salbu. Labore mota. 6.- Musika
nota. Ahuntzaren ar. Non atzizkia. 7.- Egurdiko otordua.
Oxigenoa. 8.- Iodoa. Bokala. Har ezan! Jatorri atzizkia.
9.- Damua. 10.- Antolatu. Zintzoak.

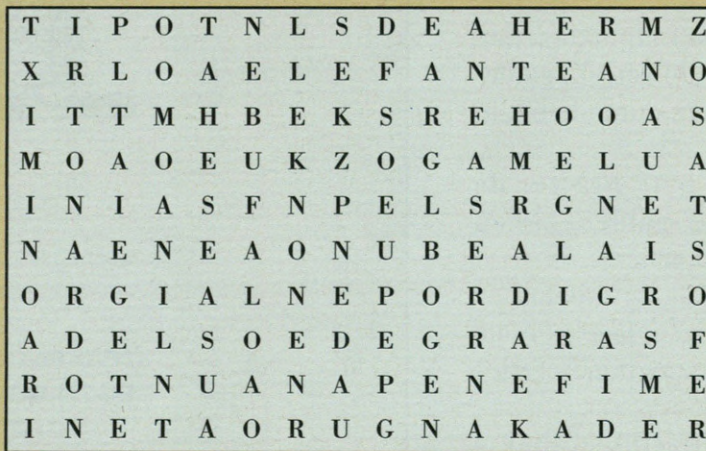
Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1. Berariaz. 2. Horditua.
3. Marokoko hiriburua.
4. Txori mota. 5. Itsusi.

Letra Zopa

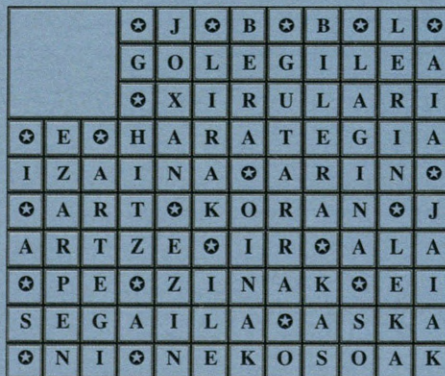
Aurki itzazu
letra zopa
honetan 8
ugaztunen
izenak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

EINTRKAPARRAUSUS
LEMKAARDILENEMHL
NBADERKSLPUTSUOT
IONOKOAEALIROBRA
DXDIDBKEXEAAENIB
EIEIXANUTSOLGORAJ
ONUIODSONXIARAAN
GOLRLOOAGLAOZEAM
PUIEIEARESZULLSA
EOADLABEZOMORROA

8ko txikian

1. Ahaideak. 2. Arandoia. 3. Diruduna. 4. Izorratu. 5. Zalanza.
6. Izterrak. 7. Hareatza. 8. Eratzuna. 9. Frantses. 10. Lausengu.
11. Zaunkari. 12. Maetzuar.

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Musikagile. 2. Esatari. As. 3. Naro. Araba. 4. Dir.
Inoren. 5. Ines. T. R. A. 6. Zarautzar. 7. A. Arrainak. 8. Luke. K.
Osa. 9. Ek. As. Hats. 10. Aizkora. Au.

Goitik-behera: 1. Mendizalea. 2. Usaina. Uki. 3. Sarrearak. Z. 4.
Ito. Sareak. 5. Ka. I. Ur. So. 6. Arantzak. R. 7. Giro. Ti. Ha. 8. I.
Arranoa. 9. Labe. Rasta. 10. Esana. Kasu!

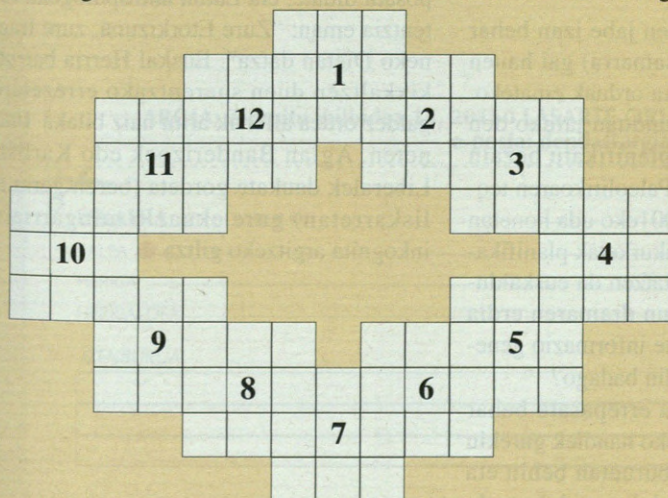
Hitz Gezidunak

	Izena	Gorotza	Deitura	Baldintzetan	Aurkitu
	Alkateak	Ipar., adoretzu	Italiako ibaia	Gipuzkoan, zain	
	Sakoner handikoa				Bokala
	Duda partikula				Jainko egiptoarra
Makina mota	Intsektu mota		Sos		
Fereka	Kontsonantea		Sarrera		
			Interjekzioa	Artsenikoa	
			Iodoa	Bokala	
Röntgen	Denboralea				Bokala
Sindikatu abertzalea	Ikusteko organoa				Amore eman
		Iridioa	Bizkaiko herria	Interjekzioa	
		Norat atzizkia	H ₂ O	Ate, hitz elkarketan	
Jipoitu				Elkartu	
Baztango herria				Musika nota	
		Ilunabar			
		Bokala			Bokala
Guraso arrak			Enara		

Pertsonaia: Euskal gudaria (1945-1973)

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Talka, kolpea
- 2.- Intsektu mota
- 3.- Pl., fruitu mota
- 4.- Eguerdiko otordua
- 5.- Ankerrak
- 6.- Salatzearen ondorioa
- 7.- Arreta
- 8.- Oroitzapena
- 9.- Arrastoak, aztarnak
- 10.- Emakume izena
- 11.- Pasadizoa
- 12.- Urtaro bat

PELLO ZUBIRIA

DIETA PALEOLITIKOA

Jaten duguna, XXI. mendean, eta gure geneen informazioa kontraesanean omen daude, hala dio Atlantan mediku antropologista den S. Boyd Eaton-ek. Primate batzuk gaurko gizakiarenganaino iristeko eboluzioan azken jauziak egiten eman ditugun urte eta mende luzeetan, 100.000 belaunalditan ehiztari-biltzaile izan gara, 500 belaunaldiz laborari, 10 belaunaldi baino ez daramagu industriari loturik, eta azken bi belaunaldiotan ekin diogu asko prozesatutako jaki azkarrek iresteari.

Gizakion geneen % 99,9 Homo Sapiens bihurtuta gure triskantzak egiten hasi baino lehenagokoa dugunez, duela 10.000 urte nekazaritza asmatu aurreko genez osaturik gaude ia erabat. Nola biziko gara ongi, jaten duguna horiekin ezkontzen ez bada?

Eatonen proposamena estrabagantzia bat suerta daiteke edo gure inguruko dieta eta sasi-dietak hankaz gora ipintzeko artea. Zertarako ibili matizak bilatzen ogi zuriaren eta integralaren artean, zereal landuak jatea bera ipintzen bada auzitan? Haragien balizko kaltea broma bihurtzen du mediku antropologo honek. Erika gaitezen Ekaineko leizezulokoaren gisan: laborerik ez dugu, haragia, arraina, esnekiak, belar, landare eta fruitu gordinak... Glukosa ugari, naturak eskaintzen digun moduan hartuta. Eta asko mugitu egunean zehar, kolesterolak harrapa ez gaitzan.

Eritasun kroniko baten jabe izan behar da (edo hipokondriako samarra) gai hauen inguruan Interneten bilaka orduak emateko. Baina jainkoaren eta munduan jainko den jakitearen bideak ezin planifikatu bezain bihurriak direnez, Dieta Paleolitikoaren teoriak pista bat eman dit 2001eko uda honetan egin nahiko nituzkeen irakurketak planifikatzeko. Zeren eta, zer gertatzen da euskaldunok gaur pairatzen dugun dramaren erdia baino gehiago gure "beste informazio genetiko" batean idatzita baldin badago?

Berriro gure historia errepasatu behar dudala erabaki dut. Auzoko handiek gurekin izan duten jokabidea liburuetan behin eta berriro errepikakor azalduko zaidala ondo

dakit. Charlemagne. Errege Katolikoak, Noain. Piskanaka ari gara enteratzen Gasteiz berenganatzeko errege gaztelarrek egin zuten lanaz, edo zer izan zen benetan Hondarribian gertatua. Aski ez jakin arren asko jakiteko moduan gaude. Baina "haiek" ez duten klabe nagusiren bat falta dut.

Handiaren indarra konstatatzea kontsolamendu zozoa da. Gaurko agintari espainiar eta frantsesen informazio genetikoak irakurtzeko mila liburu eskura ditzaket. Baina guk handien aurrean erakutsi eta erakusten dugun jokabideaz? Urtero oharkabea pasatzen uzten dugun eta euskaldunon benetako Aberri Eguna izan zitekeen Orreagaz geroztik, ez baitugu ia kolpe bakar batean asmatu. Euskaldunon elkar ulertu ezina, elkarri barkatu nahi eza, auzokoen aurrean ez gerrarako eta ez traturako bat egin ezina... Horien klaberaren bat emango ote didate Banderizoen borrokek edo gerrate Karlisten irakurketa berri batek?

Arestik idatzi eta Oskorrik kantatu zuen, Oñaz eta Ganboarrak hizpide hartuta: "Bostehun urtean egon / gara justizi eske / baina sua eta ura / ezin nahas litezke / irakin edo amata / ez dago ezer beste / inork ez dezala esan / adiskide zaitezte". Hori da gure here-dentzia, sua eta ura, irakin edo amata, ezin nahastu. Horretarako eta horregatik, segi gure artean tiraka, eta tiroka.

Nire esteetako suak baretzeko zenbait zibermedikuk almidoirik gabeko dieta proposatu didate, eta Eaton antropologoak sententzia eman: "Zure Etorkizuna, zure Iraganeko Dietan datza". Euskal Herria barrutik kixkaltzen duen suarentzako errezetaren galdez ordea alferrik aritu naiz bilaka Interneten. Agian Banderizoen edo Karlista-Liberalek daukate gordeta (beren gerra eta liskarretan) gure ekuazio mingarriaren inkognita argitzeko giltza ●

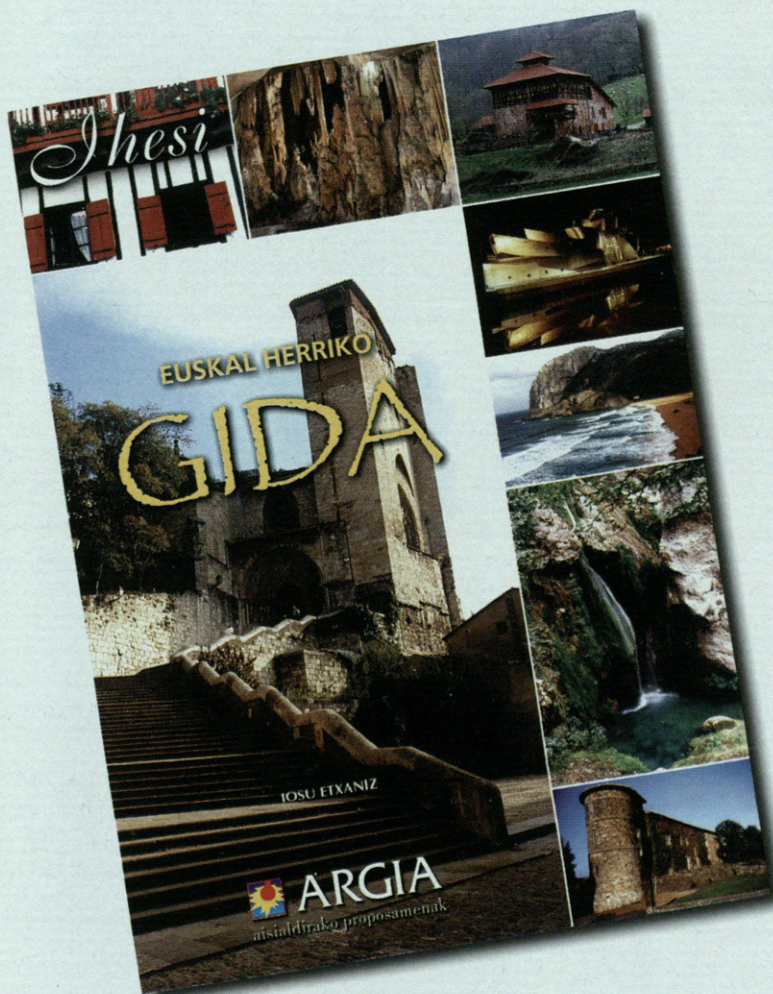
"Handiaren indarra konstatatzea kontsolamendu zozoa da. Gaurko agintari espainiar eta frantsesen informazio genetikoak irakurtzeko mila liburu eskura ditzaket. Baina guk handien aurrean erakutsi eta erakusten dugun jokabideaz? Urtero oharkabea pasatzen uzten dugun eta euskaldunon benetako Aberri Eguna izan zitekeen Orreagaz geroztik, ez baitugu ia kolpe bakar batean asmatu."

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe (Euskal Herrian)

Gure Azokan
3.300 pta.

Kalean
3.800 pta.

TITULUA: *Euskal Herriko Gida.*

ARGITALETXEA: ARGIA.

GAIA: "Euskal Herriko Gida" ibilbide gida-liburu berria da. Euskal Herriak eskaintzen dituen paraje ugari bezain antizak erakusten dizkigu. Hori guztia eta gehiago jakiteko, uda honetan gure inguruak ezagutu nahi baditugu, 400 orrialdeko liburu honetan aurkituko ditugu, ibilbidearen proposamenaz gain, herri bakoitzeko ezaugarriak eta informazio praktikoa. Hau dena argazki ederrez hornituta.

Euskal Herriko GIDA

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK.

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA	PREZIOA	ALEAK	GUZTIRA
-----------	---------	-------	---------

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ N.A.E. / N.I.E. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA Entitatea Sukurtsala K.D Kontu zenbakia

baina...

hi n[on] bizi haiz?

egunero

www.argia.com

• SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea •
• GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak
euskara, atsotitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • GUREAZOKA •